

N:o 11.

Ank. till Riksd. kansli den 20 april 1906 kl. 3 e. m.

Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

(1:a U. A.).

Pensionsstaten.

1:o) I den till Riksdagen den 13 januari 1906 aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kungl. Maj:t i punkten 1 under tionde hufvudtiteln föreslagit, att det å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén, nu 114,082 kronor, måtte höjas med 1,535 kronor till 115,617 kronor.

*Angående
höjning af
statsbidraget
till pensionering af änkor
och barn efter
befäl och
underbefäl
vid armén.*

[1.]

Jämlikt vid statsverkspropositionen fogadt utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden för den 15 december 1905 har statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet angående detta ämne och hvad därmed sammanhänger anført följande:

»I underdånig skrifvelse den 29 november 1905 har direktionen öfver arméns pensionskassa gjort framställning rörande höjning af det å ordinarie stat under tionde hufvudtiteln anvisade bidraget till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar

Bih. till Riksd. Prot. 1906. 4 Saml. 1 Afd. 11 Häft. (N:o 11.)

1

vid armén. Jänlikt Riksdagens skrifvelse den 13 juni 1883 skulle detta statsbidrag utgå med 1 $\frac{1}{2}$ procent årligen på summan af de löner och beklädnadsbidrag, hvilka enligt gällande stater kunde läggas till grund för bestämmandet af fyllnadspension, och måste alltså röna inverkan af hvarje förändring i lönestaterna. Sammanlagda beloppet af berörda löner och bidrag uppginge, enligt 1906 års stater, för arméns befäl och underbefäl med vederlikar samt för de från armén till kustartilleriet öfverflyttade, vid delaktighet i arméns änke- och pupillkassa fortfarande bibehållna löntagare till 7,707,815 kronor, hvarå 1 $\frac{1}{2}$ procent utgjorde, i helt krontal, 115,617 kronor; och föreslår direktionen, att anslaget i 1907 års riksstat uppföres med detta belopp.

Ifrågavarande anslag hade i staten för år 1906 uppförts med 114,082 kronor, beräknadt på grund af de då kända, i 1905 års stater upptagna löner. Enär emellertid åtskilliga nya beställningar tillkommit för år 1906, borde anslaget, såsom förut angifvits, utgå med 115,617 kronor. Direktionen anhölle därför, att, i likhet med hvad förut ägt rum, framställning måtte hos Riksdagen göras om beviljande på extra stat för år 1907 af ett särskildt anslag å 1,535 kronor, motsvarande skillnaden mellan sistnämnda två belopp, till förstärkande af det för år 1906 utgående statsbidraget till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén.

Slutligen har direktionen lämnat uppgift rörande beloppet af det anslag, som för år 1907 är af nöden dels för upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering och dels till fyllnadspensioner i enlighet med de af Riksdagen godkända grunder för sådana pensioners utgående.

Sistnämnda anslag, som före år 1878 fanns i riksstaten uppdeladt i två särskilda anslag, sammanfördes af 1877 års Riksdag till ett anslag samt uppfördes i riksstaten för år 1878 med 900,000 kronor. Efter att under åren 1879—1887 hafva utgått med enahanda belopp, höjdes anslaget därefter årligen till och med år 1893, då det för år 1894 bestämdes till 1,540,000 kronor, hvarmed det sedermera oförändradt utgått.

Emellertid hafva de utgifter, som från detta anslag skola gäldas, alltjämt ökats i följd af dels arméns omorganisation, hvarigenom flere till pension berättigade löntagare tillkommit, och dels de under senare åren företagna lönergleringar för officerare och underofficerare med vederlikar, hvarigenom pensionsbeloppen blifvit höjda. Med anmälan att ifrågavarande anslag på grund af angifna förhållanden måst årligen under de senaste tio åren öfverskridas med allt högre belopp, har

direktionen uppgifvit, att bristen för innevarande år kunde beräknas till minst 810,000 kronor, i anledning hvaraf och då det torde få anses önskvärdt, att de af Riksdagen äskade förslagsanslag så nära som möjligt motsvarade de med anslagen afsedda årsbehof, direktionen hemställt, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå näst sammanträdande Riksdag att för år 1907 höja anslaget med 810,000 kronor till 2,350,000 kronor.

Uti häröfver den 8 december 1905 afgifvet underdånigt utlåtande har arméförvaltningen förklarat sig icke hafva något att anmärka mot de af direktionen verkställda beräkningarna rörande nu anmälda anslagsbehof.»

Då de pensioner, som skulle gäldas af anslaget för upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering och till fyllnadspensioner, utginge i enlighet med förut bestämda grunder, samt statsverket genom den ifrågasatta förhöjningen af detta anslag följaktligen icke komme att tillskyndas några ökade utgifter, hade departementschefen, som icke hade något att erinra mot de af direktionen i öfrigt gjorda framställningar, i underdånighet tillstyrkt, att framställningar i enlighet med direktionens öfver arméns pensionskassa förenämnda förslag måtte göras hos Riksdagen.

På grund af hvad i ofvanintagna utdrag af statsrådsprotokollet meddelats, får utskottet förorda Kungl. Maj:ts nu förevarande framställning och hemställer alltså,

att det å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén må höjas med 1,535 kronor eller från 114,082 kronor till 115,617 kronor.

2:o) Kungl. Maj:t har i statsverkspropositionen under tionde hufvudtiteln i punkten 2 föreslagit, att Riksdagen, i afseende å kostnaderna för småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalts förvaltning och verksamhet under år 1907, måtte medgifva:

att Kungl. Maj:t må för sistnämnda år bestämma de belopp, som för bestridande af anstaltens förvaltningsbestyr blifva erforderliga; samt

att de för berörda förvaltningskostnader och för anstaltens ut-

*Angående
kostnaden för
förvaltningen
af småskol-
lärares m. fl.
ålderdoms-
understöds-
anstalt.
[2.]*

gifter i öfrigt under samma år erforderliga medel må af Kungl. Maj:t, i den mån influtna afgifter icke äro att tillgå, anvisas af tillgängliga statsmedel såsom förskott, att antingen ersättas af berörda afgifter, i den mån de under året ingå, eller, därest dessa afgifter skulle för året befinnas härtill otillräckliga, anmälas till ersättande af Riksdagen.

Statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 15 december 1905 innehåller härom följande anförande af departementschefen:

»Till statsrådsprotokollet den 21 december 1900 erinrade dåvarande departementschefen, att direktionen öfver folkskolläraernas pensionsinrättning den 11 oktober 1898 anmodats att, därest direktionen funne sig vara i tillfälle med någon större säkerhet öfverskåda den blifvande omfattningen af småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt och beräkna kostnaderna för förvaltningen däraf, till ecklesiastikdepartementet inkomma med uppgift, huru stort belopp kunde för bestridande af anstaltens förvaltningsbestyr anses årligen erforderligt, samt med förslag å sättet för detta belopps användande och arbetets anordning inom anstalten, äfvensom att direktionen i anledning däraf i skrifvelse den 1 november 1898 förklarar, att direktionen på grund af åberopade skäl funne det mindre lämpligt, att frågan om ålderdomsunderstödsanstaltens ordnande å fast stat vid dåvarande tidpunkt bringades till afgörande.

Vid föredragning den 8 december 1904 af frågan om kostnaderna för förvaltningen af ålderdomsunderstödsanstalten under år 1906 anförde dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet, efter att hafva erinrat om nyssberörda yttrande till statsrådsprotokollet den 21 december 1900, att, enär de af direktionen till stöd för dess åsikt anförda förhållandena fortfarande förefunnes, det syntes vara en fördel, att den provisoriska anordningen af ålderdomsunderstödsanstaltens förvaltning ännu någon tid fortfore, helst som fråga föreläge om att åt direktionen öfver folkskolläraernas pensionsinrättning jämväl skulle anförtros vården af en ifrågasatt pensionsanstalt för de vid döfstumskolorna anställda lärare och lärarinnor, hvilken fråga då vore i det skick, att den efter förnyade kostnadsberäkningar syntes kunna föredragas inför Eders Kungl. Maj:t i början af år 1905.

Uti nådig proposition den 18 februari 1905 föreslog därefter Eders Kungl. Maj:t Riksdagen att godkänna vissa grunder för inrättande af en pensionsanstalt för döfstumlärare, innehållande bland annat att

pensionsanstalten skulle förvaltas af direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning enligt de närmare föreskrifter, som meddelades af Konungen, och fann Eders Kungl. Maj:t godt i sammanhang härmed — med tillkännagifvande bland annat, att Eders Kungl. Maj:t, efter det närmare erfarenhet vunnits angående omfånget af de göromål, som tillhörde anstalten, samt dessa göromåls lämpliga fördelning, komme att till Riksdagen afgifva förslag till stat för anstalten — i afseende å kostnaderna för anstaltens förvaltning och verksamhet under år 1906 föreslå Riksdagen medgifva:

att Kungl. Maj:t finge för år 1906 bestämma de belopp, som för bestridande af anstaltens förvaltningsbestyr kunde varda erforderliga; samt att de för berörda förvaltningskostnad och för anstaltens utgifter i öfrigt under nämnda år erforderliga medel finge af Kungl. Maj:t, i den mån influtna afgifter icke vore att tillgå, anvisas utaf tillgängliga statsmedel såsom förskott att antingen ersättas af berörda afgifter, i den mån de under året till anstalten inginge, eller, därest sagda afgifter skulle för året befinnas härtill otillräckliga, anmälas till ersättande af Riksdagen.

Sedan Riksdagen godkänt de af Kungl. Maj:t föreslagna grunder samt jämväl i öfrigt bifallit Kungl. Maj:ts berörda framställning, har Kungl. Maj:t vid anmälan af Riksdagens nämnda beslut den 30 augusti 1905 funnit godt fastställa reglemente för döfstumlärarnas pensionsanstalt.

Ett definitivt ordnande af förvaltningen af småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt samt döfstumlärarnas pensionsanstalt synes mig icke heller under år 1907 böra äga rum. Såsom i förut omförmälda proposition framhållits, torde närmare erfarenhet först böra vinnas angående omfånget af de göromål, som tillhöra den senare anstalten samt dessa göromåls lämpliga fördelning. Till frågan om kostnaderna för förvaltningen af döfstumlärarnas pensionsanstalt anhåller jag att vid annat tillfälle få återkomma.»

Mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning, som öfverensstämmer med hvad Riksdagen under en följd af år beslutit, har utskottet icke haft något att erinra och får alltså hemställa,

att hvad Kungl. Maj:t uti ifrågavarande afseende föreslagit må af Riksdagen bifallas.

Ang.
förhöjning af
understöds-
beloppen
från småskol-
lärares m. fl.
ålderdoms-
understöds-
anstalt.

3:o) Kungl. Maj:t har uti en den 9 mars innevarande år aflåten proposition (n:o 92) föreslagit Riksdagen medgifva sådan förhöjning af de understödsbelopp, hvilka efter utgången af år 1906 beviljades från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt,

att beloppet af helt understöd skulle utgöra 250 kronor för år;

att det årliga understödsbelopp, hvilket tillkomme lärare eller lärarinna, som blifvit i tjänst anställd före den 1 januari 1880, uppnått en lefnadsålder af minst 55 år samt tjänstgjort minst 20 år och för hvilken summan af lefnads- och tjänstår uppginge till minst 80, skulle utgöra 165 kronor;

att, om lärare eller lärarinna af vederbörande skolråd eller folkskoleinspektör ansåges på grund af försvagad hälsa, bristande syn eller hörsel eller annan liknande, oförvållad anledning icke vidare vara fullt lämplig att sköta sin tjänst, skulle, efter uppnådda 25 tjänstår, lärare, som fyllt 50 år, och lärarinna, som fyllt 45 år, vara berättigade att, då han eller hon om understöd gjorde ansökning, efter afgang från tjänsten bekomma afkortadt årligt understöd till följande belopp:

a) lärarinna,

som fyllt 45 år	115 kronor
» » 46 »	125 »
» » 47 »	135 »
» » 48 »	145 »
» » 49 »	155 »

b) lärare eller lärarinna,

som fyllt 50 år	165 kronor
» » 51 »	180 »
» » 52 »	195 »
» » 53 »	215 »
» » 54 »	230 »

att det afkortade årliga understöd, hvilket tillkomme lärare eller lärarinna, som blifvit i tjänst anställd före den 1 januari 1880, samt efter uppnådd lefnadsålder af minst 55 år och tjänstgöringstid af minst 20 år, af förut nämnda skäl icke vidare ansåges fullt lämplig att sköta sin tjänst, skulle utgöra, om summan af lefnads- och tjänstår uppginge till:

75 år	115 kronor
76 »	125 »
77 »	135 »
78 »	145 »
79 »	155 »

samt att det årliga understöd, till hvilket den lärare eller lärarinna vore berättigad, som ej upphunnit det för erhållande af helt eller afkortadt understöd bestämda antalet lefnads- och tjänstår, men, sedan han eller hon tjänstgjort minst 15 år, genom obotlig sjukdom blifvit urständssatt att vidare sköta sin tjänst, skulle utgöra 115 kronor.

Till det propositionen bifogade statsrådsprotokollet öfver ekle-siastikärenden för den 9 mars 1906 har departementschefen i ämnet anfört följande:

»Vid 1905 års lagtima Riksdag har uti väckt motion föreslagits, att Riksdagen ville besluta sådan förhöjning af de understödsbelopp, hvilka efter utgången af år 1905 beviljas från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt,

att beloppet af helt understöd utgör 250 kronor för år;

att det årliga understödsbelopp, hvilket tillkommer lärare eller lärarinna, som blifvit i tjänst anställd före den 1 januari 1880, uppnått en lefnadsålder af minst 55 år samt tjänstgjort minst 20 år och för hvilken summan af lefnads- och tjänstår uppgår till minst 80, utgör 165 kronor;

att, om lärare eller lärarinna af vederbörande skolråd eller folk-skoleinspektör anses på grund af försvagad hälsa, bristande syn eller hörsel eller annan liknande, oförvållad anledning icke vidare vara fullt lämplig att sköta sin tjänst, äro, efter uppnådda 25 tjänstår, lärare, som fyllt 50 år, och lärarinna, som fyllt 45 år, berättigade att, då han eller hon om understöd gör ansökning, efter afgang från tjänsten bekomma afkortadt årligt understöd till följande belopp:

a) lärarinna,

som fyllt 45 år	115 kronor
» » 46 »	125 »
» » 47 »	135 »
» » 48 »	145 »
» » 49 »	155 »

b) lärare eller lärarinna,

som fyllt 50 år	165 kronor
» » 51 »	180 »
» » 52 »	195 »
» » 53 »	215 »
» » 54 »	230 »

att det afkortade årliga understöd, hvilket tillkommer lärare eller lärarinna, som blifvit i tjänst anställd före den 1 januari 1880 samt,

efter uppnådd lefnadsålder af minst 55 år och tjänstgöringstid af minst 20 år, af förut nämnda skäl icke vidare anses fullt lämplig att sköta sin tjänst, utgör, om summan af lefnads- och tjänstår uppgår till

75 år	.....	115 kronor
76 »	.....	125 »
77 »	.....	135 »
78 »	.....	145 »
79 »	.....	155 »

samt att det årliga understöd, till hvilket den lärare eller lärarinna är berättigad, som ej upphunnit det för erhållande af helt eller afkortadt understöd bestämda antalet lefnads- och tjänstår, men, sedan han eller hon tjänstgjort minst 15 år, genom obotlig sjukdom blifvit urståndsatt att vidare sköta sin tjänst, utgör 115 kronor.

Till stöd för omförmälda framställning har i motionen anförts följande:

'Sedan 1893 års början åtnjuter småskollärarkåren — häri inbegripna icke blott lärare och lärarinnor vid den egentliga småskolan, utan äfven lärare och lärarinnor vid mindre folkskolor äfvensom biträdande och öfriga icke ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskolan — rätt till ålderdomsunderstöd.

Genom Kungl. Maj:ts reglemente den 22 juni 1892 för småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt fastställdes helt understöd till 150 kronor för år oberoende af de löner, som vederbörande åtnjutit under sin tjänstgöring. Om man granskar de utredningar, på hvilka inrättandet af småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt grundat sig, skall man emellertid finna, att det nämnda beloppet, 150 kronor, blef valdt med särskild hänsyn därtill, att det var hälften af den då antagna medellönen eller sannolika lönen — bostadsförmånen oberäknad — för ifrågavarande lärare. Vi hänvisa i detta afseende till 1891 års kommittébetänkande angående ålderdomsunderstöd åt lärare och lärarinnor vid småskolan m. fl., sid. 33, samt G. Eneströms utredning om ålderdomsunderstöd åt lärare och lärarinnor vid småskolor m. fl., sid. 31.

Vid tiden för ålderdomsunderstödsanstaltens tillkomst var ingen laglig minimilön för småskollärare m. fl. fastställd, men såsom villkor för statsbidrags erhållande gällde, att lönen skulle vara minst 200 kronor; det högsta lönebelopp, efter hvilket statsbidrag utgick, var 300 kronor. Med ledning af från skolrådets ordförande infordrade

statistiska uppgifter kom G. Eneström till det resultat, att medellönen för samtliga lärare och lärarinnor kunde beräknas till 300 kronor utom bostad.

På grund af beslut af 1897 års Riksdag fastställdes lönen för examinerade småskollärare m. fl. från och med 1898 till minst 300 kronor med rätt till förhöjning efter tio tjänstår till minst 350 kronor förutom bostad och vedbrand. Då i betraktande toges, att i många skoldistrikt lönen för småskollärarpersonalen utgår med *högre* lönebelopp än det lagstadgade minimum, kunde efter 1898 års ingång medellönen för lärare eller lärarinna, som afgick med ålderdomsunderstöd, beräknas öfverstiga 350 kronor och närma sig 400 kronor.

Då den grund för bestämmande af understödets storlek, som vid ålderdomsunderstödsanstaltens inrättande tillämpades, sålunda blifvit rubbad, väckte herr J. H. G. Fredholm samt undertecknad Hammarlund vid 1898 års riksdag motion om förhöjning af ålderdomsunderstödens storlek. Riksdagen beslöt i anledning häraf aflåtandet af en skrifvelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utredning i ärendet.

Sedan dylik utredning försiggått, inkom Kungl. Maj:t till 1900 års Riksdag med proposition om sådan förhöjning af understödsbeloppen som af 1898 års motionärer blifvit ifrågasatt, och Riksdagen godkände denna proposition.

Efter 1901 års början utgår på grund häraf helt understöd med 200 kronor och de afkortade understöden i proportion härefter.

I de år 1900 gällande lönebestämmelserna för småskollärarpersonalen hafva sedan dess två förändringar ägt rum på grund af Riksdagens beslut. Från och med 1901 tillerkändes examinerade småskollärare m. fl. ett andra ålderstillägg, så att lönen efter femton tjänstår skulle utgöra minst 400 kronor. Och från 1905 års början gäller, att för examinerade småskollärare m. fl. lönen skall vara minst 350 kronor med förhöjning efter tio tjänstår till minst 400 kronor och efter femton tjänstår till minst 450 kronor.

Lönen för de lärare och lärarinnor, hvilka afgå med ålderdomsunderstöd, har sålunda efter år 1900, då understödet fastställdes till sitt nuvarande belopp, blifvit höjd med i regeln 100 kronor. För att den ursprungliga proportionen mellan lön och understöd fortfarande skall bibehållas, bör alltså helt understöd höjas med 50 kronor, d. v. s. från 200 till 250 kronor, och de afkortade understöden i proportion därefter.

Vi tillåta oss erinra därom, att, då fråga förelåg om understödets höjande från 150 till 200 kronor, direktionen för folkskolläraernas pensionsinrättning särskildt framhöll i sitt till Kungl. Maj:t afgifna utlåtande, att om vid anstaltens inrättande man af vissa orsaker funnit sig böra bestämna helt understöd till endast hälften af den då beräknade medellönen eller den sannolika lönen, hvilket otvifvelaktigt måste anses såsom en för understödstagarna icke särdeles gynnsam beräkningsgrund, billigheten syntes fordra, att åtminstone denna proportion mellan lön och understöd, då en reglering af understödsbeloppen ifrågasattes, fortfarande, såvidt möjligt vore, vidmakthölles.

En förhöjning i understödet påkallas emellertid icke blott för att bibehålla den ursprungliga proportionen mellan lön och understöd, utan ock med hänsyn till de alltjämt stegrade lefnadskostnaderna. Ingen torde väl vilja förneka, att till och med det högsta understödet, som för närvarande kan utdelas af anstalten, eller 200 kronor om året, måste anses otillräckligt för lärare och lärarinnor, hvilka å ena sidan slitit ut sina krafter på en för fosterlandet så viktig verksamhet som barnaundervisningen och å andra sidan härför uppburit en lön, hvilken icke medgifvit dem att göra besparingar för alderdomen, om man icke till sådana besparingar vill räkna den årsafgift, som det åligger dem att erlægga till anstalten.

Härtill kommer en annan betydelsefull omständighet, nämligen den, att, enligt hvad erfarenheten gifvit vid handen, det största antalet understödstagare icke erhåller helt understöd. Sålunda erhöles:

Genom beslut år	Helt understöd om 150 kronor	Afkortadt understöd om 70 till 140 kronor.
1893	10	43
1894	12	46
1895	15	34
1896	15	33
1897	15	39
1898	16	32
1899	12	34
1900	9	25
	Helt understöd om 200 kronor.	Afkortadt understöd om 70 till 185 kronor
1901	26	43
1902	27	43
1903	38	32

Under de 11 år, för hvilka uppgifter föreligga, hafva alltså endast 195 erhållit helt understöd, under det 404 fått nöja sig med afkortadt understöd. Medelbeloppet af de understöd, som uppbyros från anstalten under år 1903, torde hafva uppgått endast till omkring 134 kronor. Vid årets början funnos nämligen 454 och vid dess slut 512 understödstagare, medeltal alltså 483, och då under året utbetalts 64,545 kronor i understöd, gör detta i medeltal 134 kronor på enhvar.

Om man på grund af hvad sålunda blifvit anfördt måste dela den uppfattningen, att en förhöjning af ålderdomsunderstödet för småskollärare och småskollärarinnor är af behovet påkallad och lämpligen nu bör vidtagas, samt att för bibehållande af den ursprungliga proportionen helt understöd bör sättas till 250 kronor, så blir nästa fråga, med hvilka belopp de afkortade understöden böra utgå.

Den inverkan, som en förhöjning af helt understöd bör utöfva på de afkortade understöd, hvilka utgå enligt gällande reglemente, § 7, öfvergångsstadgandet, § 8 och § 9, kan utan svårighet bestämmas, om man härvid tillämpar — på samma sätt, som skedde vid ändringen år 1900 — de grunder, hvilka ursprungligen blifvit följda i fråga om dessa understöd.

Paragraf 8 i gällande reglemente har enligt kungl. kungörelsen den 15 juni 1900 följande lydelse:

Anses af vederbörande skolråd eller folkskoleinspektör lärare eller lärarinna på grund af försvagad hälsa, bristande syn eller hörsel eller annan liknande, oförvållad anledning icke vidare vara fullt lämplig att sköta sin tjänst, vare, efter uppnådda 25 tjänstår, lärare, som fyllt 50 år, och lärarinna, som fyllt 45 år, berättigade att, då han eller hon om understöd gör ansökning, efter afgang från tjänsten bekomma afkortadt årligt understöd till följande belopp:

a) lärarinna,		
som fyllt 45 år	.....	90 kronor,
» » 46 »	.....	100 »
» » 47 »	.....	105 »
» » 48 »	.....	115 »
» » 49 »	.....	120 »
b) lärare eller lärarinna,		
som fyllt 50 år	.....	130 »
» » 51 »	.....	145 »

som fyllt 52 år	155 kronor,
» » 53 »	170 »
» » 54 »	185 »

Lärare, som blifvit i tjänst anställd före den 1 januari 1880 och uppnått en lefnadsålder af minst 55 år, vare, om han tjänstgjort minst 20 år och af förutnämnda skäl icke vidare anses fullt lämplig att sköta sin tjänst, likaledes berättigad att efter afgang från tjänsten erhålla afkortadt årligt understöd sålunda:

om summan af lefnads- och tjänstår uppgår till		till belopp af
75 år	90 kronor,	
76 »	100 »	
77 »	105 »	
78 »	115 »	
79 »	120 »	

De i denna paragrafs hufvudstadgande ursprungligen fastställda beloppen äro — såsom af ofvannämnda kommittébetänkande, sid. 32 —35, framgår — erhållna på sådant sätt, att man tagit resp. 45, 49, 53, 57, 61, 66, 72, 78, 85 och 92 procent af 150 kronor (= helt understöd) och afrundat beloppen. De i öfvergångsstadgandet bestämda beloppen äro åter genom Riksdagens beslut satta lika med de fem första i hufvudstadgandet. Om man förfar på samma sätt, utgående från ett helt understöd af 250 kronor, erhåller man:

a)	45 % af 250 kronor = 112: 50 kronor, afrundadt till 115 kronor,
	49 % » » » = 122: 50 » » » 125 »
	53 % » » » = 132: 50 » » » 135 »
	57 % » » » = 142: 50 » » » 145 »
	61 % » » » = 152: 50 » » » 155 »
b)	66 % » » » = 165 » » » 165 »
	72 % » » » = 180 » » » 180 »
	78 % » » » = 195 » » » 195 »
	85 % » » » = 212: 50 » » » 215 »
	92 % » » » = 230 » » » 230 »

Och de i öfvergångsstadgandet nämnda beloppen böra sättas lika med de fem under a) angifna eller resp. 115, 125, 135, 145 och 155 kronor.

Det i § 7, öfvergångsstadgandet, medgifna understödet, som för närvarande är 130 kronor eller lika med det först anförda i § 8 b),

bör i öfverensstämmelse härmed nu bestämmas till 165 kronor, och det i § 9 medgifna (vid obotlig sjukdom), som nu utgår med 90 kronor eller lika med det första i § 8 a), bör nu sättas till 115 kronor. Några andra understödsgrader förekomma icke i nu gällande reglemente.

På detta sätt skulle understödsbeloppen inom samtliga understödsgrader ökas med omkring en fjärdedel. Medelunderstödet, som år 1903 var ungefär 134 kronor, skulle efter detta blifva omkring 168 kronor årligen, motsvarande 46 öre om dagen.

Mot detta kan naturligtvis invändas, att det föreslagna beloppet är för lågt tilltaget. Helst borde ju understödet utgå i högre proportion till lönen, än hvad hittills varit fallet. Vi hafva emellertid icke velat nu ifrågasätta ändring i de af Kungl. Maj:t och Riksdag en gång fastställda grunderna, utan blott föreslagit sådana ändringar, att dessa grunder äfven i verkligheten vinna tillämpning och icke ytterligare afprutas.

Beträffande slutligen den tillökning i kostnad, som skulle blifva en följd af nu föreslagna förhöjning af understöden, så är klart, att denna, hvad *blifvande* understödstagare angår, skulle blifva i proportion till understödens förhöjning och således belöpa sig till 25 procent. För att bedöma, om detta bör verka afskräckande för förslaget, får man erinra sig, att kostnaden för ålderdomsunderstödsanstalten, såvidt hittills kunnat visa sig, blifvit mycket mindre, än som från början var beräknadt. Förhållandet mellan beräknad kostnad och verklig kostnad ställer sig under anstaltens elfva första år sålunda:

Verksamhetsår	Beräknad understöds- kostnad	Utbetaladt understödsbelopp (öretalen oräknade)
1:a	24,000 kronor	3,999 kronor
2:a	29,000 »	10,448 »
3:e	34,000 »	15,119 »
4:e	38,000 »	20,372 »
5:e	46,000 »	25,575 »
6:e	53,000 »	30,955 »
7:e	60,000 »	35,570 »
8:e	69,000 »	38,503 »
9:e	78,000 »	44,070 »
10:e	89,000 »	54,108 »
11:e	98,000 »	64,545 »

Samtidigt hafva skoldistriktens och lärarnas afgifter inbringat betydligt mera, än man väntat sig, äfven med inbegrepp af dessa senare eller lärarnas afgifter, hvilka, af Kungl. Maj:t ej ifrågasatta, beslutades af Riksdagen. Kommittén beräknade skoldistriktens afgifter till 44,000 kronor årligen, men redan år 1899 uppgingo de till dubbla beloppet och hafva sedan dess ytterligare stigit, så att de år 1902 belöpte sig till 93,720 kronor.

Följden häraf har blifvit,, att långt ifrån att statsbidrag behöft anlitas för bestridande af anstaltens utgifter — något som alltid varit af Riksdagen ifrågasatt — i stället anstalten till godo i statskontoret uppsamlats en fond, som uppgick (öretalen oräknade) vid slutet af år

1894 till	118,846 kronor	
1897 »	287,674	»
1900 »	426,565	»
1903 »	516,340	»

Kommittén beräknade (sid. 45), att fyllnadsbidrag från statsverket skulle blifva erforderligt efter omkring 7 år från det anstalten började sin verksamhet. Trots den år 1901 inträdda förhöjningen i understödsbeloppen öfverstiga skoldistriktens årliga afgifter allt fortfarande ganska väsentligt beloppen af de utbetalda understöden. Det torde komma att dröja ännu många år, innan statsmedel för ändamålet behöfva tagas i anspråk, och detta ehuru ingen ränta beräknas på de i statskontoret uppsamlade medlen. Innan någon utgift från statens sida kan komma i fråga för detta ändamål, måste först och främst de årliga understödsbeloppen stiga upp till belopp, som motsvara skoldistriktens årliga afgifter, och sedan under åtskilliga år öfverskrida sistnämnda afgifter med sådana belopp, att de i statskontoret samlade öfverskotten varda förbrukade. Ännu torde detta dröja flera år, äfven om den af oss ifrågasatta förhöjningen blir genomförd. Det är nämligen att märka, att denna förhöjning ej kan komma förutvarande understödstagare till godo, ty Riksdagen håller ju strängt på den principen, att en förbättring i pensionsvillkoren för en kår icke har retroaktiv verkan.

Ett bifall till vårt förslag kommer alltså icke för närvarande eller under de närmast kommande åren att medföra någon statsutgift.'

I sin skrifvelse angående regleringen af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel den 20 maj 1905 (n:o 147) anförde Riksdagen, att Riksdagen beträffande ifrågavarande motion väl funnit en höjning af ålderdomsunderstöden för småskollärare och småskollärarinnor kunna vara af behovet påkallad, men, då Riksdagen ansåge nödigt, att frågan

om dylik höjning underkastades en allsidig utredning af vederbörande myndigheter, ansett motionen allenast böra föranleda Riksdagen att hos Kungl. Maj:t anhålla om en dylik utredning samt om framläggande af det förslag i ämnet, hvartill utredningen kunde gifva anledning.

I fråga om denna utredning syntes det böra tagas under öfvervägande, huruvida icke en ytterligare höjning af understödsbeloppen kräfde en höjning af de från skoldistriktet såsom bidrag till bestridande af pensionsanstaltens utgifter utgående afgifterna samt i sammanhang därmed, huruvida icke jämväl den egentliga folkskolans lärare och lärarinnor borde, i likhet med hvad som gällde för lärarna vid de allmänna läroverken samt af Kungl. Maj:t föreslagits beträffande de vid döfstumskolorna anställda lärare och lärarinnor, själfva bidra till sin pensionering.

Riksdagen anhöll därför hos Kungl. Maj:t, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och i hvad mån de från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt utgående understödsbeloppen må böra höjas, samt till Riksdagen inkomma med den framställning, hvartill en sådan utredning må finnas gifva anledning.

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 23 juni 1905 har direktionen öfver folkskolläraernas pensionsinrättning, hvilken jämväl förvaltar småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, anbefallts att till Kungl. Maj:t inkomma med den af Riksdagen begärda utredningen i fråga om höjning af understödsbeloppen från anstalten.

Direktionen har med anledning häraf beträffande den kostnad, som skulle orsakas af understödets ökande i den ifrågasatta omfattningen, låtit verkställa vissa beräkningar genom sakkunnig person, aktuarien Ivar Hultman, hvilken jämväl lämnade direktionen liknande biträde vid utarbetandet af det förslag, som direktionen afgaf i afseende å den höjning i understöden som genom kungl. kungörelsen den 15 juni 1900 blef stadgad.

Med öfverlämnande af dennes redogörelse i ämnet jämte därtill hörande tre tabeller, har direktionen nu i underdånigt utlåtande den 15 november 1905 anfört bland annat:

'Den utredning om villkoren för höjning af ålderdomsunderstöden, som Riksdagen begärt, är föranledd af omförmälda motion. Redan häri ligger en anledning att till utgångspunkt för undersökningen taga de förslag, som i motionen framställas, men ännu mer manas direktionen att så förfara af motionens eget innehåll, som synes direktionen vara i rätt riktning anlagdt och icke gående utöfver hvad konsekvens och billighet fordra.

Motionen åsyftar, som synes, intet annat, än att den beräkningsgrund för understöden, som vid anstaltens inrättande blef tillämpad — den nämligen att understöden skola utgå med hälften af den beräknade eller sannolika lön, som småskollärare och med dem i dessa delar likställda andra lärare under tjänstetiden åtnjuta — och hvilken beräkningsgrund i enlighet med inträdda ändrade löneförhållanden äfven beaktades vid den höjning af understöden, hvilken redan en gång vidtagits, jämväl numera, sedan i motionen närmare angifna ytterligare löneförbättringar för småskollärarna erhållits, måtte uppehållas och vinna tillämpning. Och förslaget åsyftar endast *blifvande* understödstagare, det vill säga, sådana som från den tid, då de afsedda nya bestämmelserna skulle komma att träda i kraft, blifva till understöd berättigade. Dessa skulle tillförsäkras till sina förr åtnjutna löneförmåner proportionellt lika stora understöd, som tidigare afgangna småskollärare erhållit. Hvad som föreslås, anse motionärerna, säkerligen på goda grunder, icke gå utöfver hvad som under alla omständigheter erfordras för uttjänta småskollärares ålderdomsförsörjning, och därför synas de gärna sett, att de föreslagna förbättringarna kunnat komma jämväl dem till godo, som, innan de åsyftade nya bestämmelserna hinna genomföras, kommit att å understödsstaten uppföras, men något förslag i denna riktning framställes icke, utan beaktas i denna delen den princip, som Riksdagen strängt fasthållit, att det icke må gifvas retroaktiv verkan åt förbättringar, som vidtagas beträffande ämbets- och tjänstemannagrupperns pensionering.

Såsom jämväl i motionen framhålles, har direktionen för sin del tidigare uttalat sin anslutning till det, som kan sägas vara motionens grundtanke, därvid anmärkande, att den ursprungligen antagna beräkningsgrunden mellan småskollärares löneförmåner och deras ålderdomsunderstöd icke kunde sägas vara för dem särdeles gynnsam, och att det då vore desto mer angeläget, att densamma vid skeende omreglering åtminstone icke gjordes ännu snäfvare. Direktionen hyser allt fortfarande samma uppfattning, men finner ej heller tjänligt att framställa något förslag, som skulle gå längre än motionärernas, då häraf till äfventyrs lätteligen kunde följa, att frågans lösning skulle försvåras eller fördröjas.

Såsom förut anförts, har Riksdagen särskildt framställt, att det må undersökas, om icke vid en ytterligare höjning af understödsbeloppen det borde krävas, att de från och genom skoldistriktet inflytande bidragen till understödskostnadernas bestridande också höjdes.

Enligt § 3 i det för understödsanstalten nådigst fastställda reglementet utgår dylikt bidrag för det närvarande med 10 kronor för hvarje i § 1 af reglementet omförmäld lärare, för hvilken skoldistriktet utbekommer lönetillskott af allmänna medel, med undantag allenast för vikarie vid ordinarie folkskollärartjänst, med skyldighet för vederbörande lärare att å sin lön härför vidkännas ett årligt afdrag af 4 kronor. Skoldistriktet är således ställt såsom den i förhållande till staten betalningsskyldige, med rätt för distriktet att i sin ordning uttaga lärarens andel genom innehållande å lönen af ett mot denna andel svarande belopp. Det lär dock ofta förekomma, att lärarens andel i bidraget icke från skoldistriktets sida utkräfvess, utan bestrider skoldistriktet bidraget i dess helhet. Detta uppenbarligen i den afsikten att bespara småskolläraren en utgift, som för hans ringa villkor kan vara ganska kännbar, men som åter anses för skoldistriktet föga betungande. Principen om en löntagares skyldighet att själf lämna bidrag till den ålderdomsförsörjning, som han genom statens försorg får tillgodonjuta, hvilken princip mer och mer göres gällande, har således alltifrån småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalts inrättande tillämpats å den lärarpersonal, för hvilken denna anstalt är afsedd. Det må bemärkas, att detta moment om lärarens skyldighet att lämna dylikt bidrag icke på sin tid upptogs vare sig uti det förr berörda kommittéutlåtandet, som af därtill utsedda afgats, innan anstalten upprättades, eller uti den nådiga propositionen angående anstalten, som af Kungl. Maj:t år 1892 afläts till Riksdagen, utan att detsamma tillfogades vid frågans behandling i Riksdagen. I kommitténs förslag likasom äfven i den nådiga propositionen ifrågasattes endast bidrag från skoldistriktet, och detta med det belopp af 6 kronor, som allt hittills varit gällande.

Uppenbart är, att den sålunda vidtagna, i och för sig ganska betydande ökningen i bidragets belopp mycket förstärkt understödsanstaltens ekonomiska ställning och varit en väsentligen medverkande orsak till att denna visat mer gynnsamma resultat än från början beräknats. I följd häraf har någon skyldighet för staten att lämna bidrag till understödets bestridande ännu ej inträdt och kommer antagligen först om åtskilliga år härefter att inträda. I afseende å sist berörda förhållande torde icke med skäl göras gällande, att ökning uti de från och genom skoldistriktet ingående bidragen är behöflig för att bringa anstaltens ekonomi uti ett af omständigheterna påkalladt förbättradt läge, och således stöder sig väl en fordran om en dylik åtgärds vid-

tagande mer på principiella skäl. Vid ökade utgifter vill man i hvarje händelse trygga ställningen genom ökade inkomster och särskildt lärarna vidkommande anses det till äfventyrs vara af vikt att i samband med bättrade lönevillkor och ålderdomsunderstöd uppehålla fordringen på erläggande af förhöjdt bidrag till ålderdomsförsörjningen. Härvid må dock erinras, att, när de från anstalten utgående understöden, jämlikt kungl. kungörelsen den 15 juni 1900, höjdes till de belopp, med hvilka de för det närvarande utgå, hvilket medförde en ökning af $33\frac{1}{3}$ procent i understödens därförut gällande belopp, någon höjning af de nu omhandlade bidragen från skoldistrikt och lärare icke stadgades eller ens blef satt i fråga.

Om emellertid en åtgärd i denna riktning anses nu böra företagas, synes det ligga närmast till hands att såsom beräkningsgrund jämväl i detta afseende taga densamma, som må blifva anlagd för höjningen af ålderdomsunderstöden, och att således, om, såsom i motionen föreslagits och direktionen jämväl vill biträda, ålderdomsunderstöden höjas med 25 procent af de nuvarande beloppen, skoldistriktens bidrag i lika mån höjas, hvarigenom, i stället för nu utgående bidrag af 10 kronor för hvarje lärare, komme att erläggas 12 kronor 50 öre. Vidare fördeladt och med tillämpning af den hittills iakttagna proportionen mellan skoldistriktets och lärarens bidrag, skulle af det nyss angifna beloppet 12 kronor 50 öre skoldistriktet hafva att erlægga 7 kronor 50 öre, läraren åter 5 kronor.

Uti motionen hafva såväl vid § 7 som vid § 8 bibehållits öfvergångsstadganden, afseende dem, som före den 1 januari 1880 varit i tjänst anställda, och till hvilka vid anstaltens inrättande särskild hänsyn ansetts böra tagas både i följd af deras antagligen högre ålder och flera andra skäl. Då, vid eventuellt bifall till motionen, ändringar i enlighet därmed icke lära kunna komma till stånd förr än mer än 25 år förflutit från den tidpunkt, som uti öfvergångsstadgandena sålunda angifvits, kan det väl synas, som om öfvergångsstadgandet under § 8 numera kunde uteslutas, då därunder bestämbara fall ej vidare skulle förekomma. Erfarenheten visar dock, att jämväl på allra sista tiden detta öfvergångsstadgande behöft tillämpas, beroende på att lärare, som varit i tjänst anställda före den 1 januari 1880, sedermera under längre tider afbrutit sin verksamhet och så åter upptagit densamma. Då åtminstone formellt sedt stadgandet är å sådana fall tillämpligt, torde med dess borttagande ännu böra anstå.

Vid de af aktuarien Hultman nu gjorda beräkningarna har man, såsom i redogörelsen framhålles, genom erfarenhetsrön, som omfatta ett flertal år, kunnat justera den beräkning öfver understödstagarnas framtida

antal, som före anstaltens tillkomst af kommitterade utfördes — en justering, som kunnat göras så omfattande, att detta antal reducerats till 60 procent af det tidigare antagna — hvarjämte till utgångspunkt för beräkningen af anstaltens tillgodohafvande hos statskontoret kunnat tagas den vid 1904 års utgång där innestående behållningen.

De nu föreliggande beräkningarna hafva, såsom synes, framförts till och med år 1925, medan de tidigare, såväl kommitténs som de af aktuarien Hultman i och för den år 1900 verkställda höjningen af understödsbeloppen gjorda beräkningarna icke gingo längre än till år 1918.

Af hvad tabellerna utvisa må följande framhållas såsom särskildt beaktansvärdt.

Antalet understödstagare, som under anstaltens första verksamhetsår uppgick till endast 42 emot af kommittén beräknade 180, skulle enligt de nu gjorda beräkningarna för år 1905 uppgå till 594 samt år 1925 hafva hunnit upp till 1,527.

Under förutsättning att understöden komme att fortfarande utgå efter de nu gällande grunderna eller med 200 kronor för helt understöd och med medelbelopp för samtliga understöd efter 140 kronor, skulle bidrag af statsmedel till understödskostnadens bestridande *första gången* blifva erforderligt år 1917, således under det *tjugufemte året* sedan anstalten trädde i verksamhet, för hvilket år detta bidrag dock komme att utgå allenast med 270 kronor, för att, hvilket ju är af större betydelse, under följande år eller 1918 springa upp till 84,240 kronor, hvarefter bidraget med successivt ökade belopp men med efter hand minskad stegring skulle år 1925 hafva kommit att utgöra 103,980 kronor. Den stora ökningen i statsbidraget från det första till det andra året af dess förekomst är, såsom genast inses, en följd däraf, att statsbidraget kan sägas i första hand ersätta de uppsamlade besparingarna, som undan för undan tillitats, och är det således för beräkning af samma bidrags framtida belopp betydelseöst, om skillnaden mellan den sista återstoden af de besparade medlen och det första gången behöfliga årstillskottet varit större eller mindre.

Skulle åter understöden från och med år 1907 för blifvande understödstagare höjas i nu ifrågasatt omfattning, eller med 25 procent af de nuvarande beloppen, därvid helt understöd komme att utgå med 250 kronor och medelbeloppet af samtliga understöd beräknats till 175 kronor, utan att någon höjning förekomme i det genom skoldistrikten inflytande bidraget till understödskostnaden, skulle statsbidrag för denna kostnad blifva erforderligt *första gången år 1914* eller under det *tjuguandra året* sedan anstalten trädde i verksamhet, och då med belopp af 46,050 kronor, hvilket belopp under därpå följande året eller 1915

skulle hafva ökats till 113,700 kronor, hvarefter samma bidrag likaledes med successivt ökade belopp men med efter hand minskad stegring skulle år 1925 hafva hunnit upp till 157,425 kronor.

Om slutligen under enahanda förutsättningar som de sist anförda ökning af understöden ägde rum, men det bidrag till understödskostnaden, som genom skoldistriktet inflyter, tillika höjdes och äfven denna höjning bestämdes till 25 procent af nuvarande beloppet, så att bidraget i dess helhet komme att utgöra 12 kronor 50 öre, skulle bidrag till samma kostnad från statens sida blifva behöfligt *första gången år 1916* eller under anstaltens *tjugufjärde* verksamhetsår och då med ett belopp af 15,350 kronor, hvilket belopp det påföljande året 1917 skulle hafva ökats till 97,775 kronor, hvarefter samma bidrag komme att med ökade belopp men med efter hand minskad stegring hafva år 1925 vuxit upp till 127,675 kronor.

Såsom synes, är skillnaden i afseende å tidpunkten, då statens bidrag till understödskostnaden skulle erfordras, om höjning af understöden vidtoges med eller utan höjning af de genom skoldistriktet inflytande bidragen, allenast två år. Skillnaden i den utgift för staten, som under de nyss nämnda olika förutsättningarna komme att påfordras, är mer i ögonen fallande; den skulle vid det sista år, till hvilket dessa beräkningar framförts, komma att utgöra i rundt tal 30,000 kronor.

Kostnaden för anstaltens administrerande har vid beräkningarna antagits skola ökas med 500 kronor under fyra år och därefter från och med år 1909 konstant förblifva vid 9,200 kronor. Mot den antagna slutsiffran har direktionen ej anledning att erinra, men håller före, att kostnaden i berörda afseende tidigare kan uppgå till samma siffra, än som har antagits, då omordnande i deras helhet af de genom direktionen administrerade pensionsanstalternas förvaltning genom upprättande af en för dem alla gemensam lönestat är en angelägenhet, som direktionen sträfvar till att med det snaraste få genomförd; och synes det sannolikt, att det bidrag för småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, som därvid må ifrågakomma, icke skall understiga hvad i beräkningarna såsom det högsta upptagits. Denna siffra är för beräkningarnas probabilitet af ringa betydelse, men direktionen har dock velat här beröra densamma.

Såvidt direktionen kan finna, böra inga betänkligheter hysas för den ökade kostnad, som i hvarje händelse först åtskilliga år härefter skulle åsamkas statsverket genom de nu ifrågasatta förhöjningarne i de från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt utgående ålder-

domsunderstöden. Denna ökning kan icke sägas afsevärd i förhållande till den billiga och angelägna sak, som därmed skulle främjas.

Småskollärarnas ålderdomsförsörjning har, sedan den ordnades, icke till närvarande stund förorsakat statsverket några kostnader, ehuru vid dess inrättande det förutsattes, att detta redan skulle blifvit fallet. Om då framdeles statens bidrag komme att påfordras något förr och till något högre belopp, än hvad som skulle blifva fallet, om de nuvarande understödsbeloppen bibehölles, så må ju detta likasom afräknas på hvad som därförinnan åt statsverket besparats och som kommer att besparas, mest i följd af de bidrag till understödsanstaltens uppehållande, som småskollärarna m. fl. själfva lämnat.»

Med stöd af hvad direktionen sålunda anfört och under förklarande att direktionen ej heller funne anledning till någon erinran mot det sätt, hvarpå de särskilda understödsformerna blifvit uträknade i den vid 1905 års riksdag väckta motionen om ålderdomsunderstödens förhöjning, har direktionen, med anslutning till hvad däri föreslagits, underdånigst förordat, att Kungl. Maj:t till Riksdagen ville ingå med nådig proposition i ämnet; och har direktionen framlagt förslag till den ändrade lydelse, som, därest de ifrågasatta förhöjningarna blefve beslutade, borde gifvas åt §§ 6, 7, 8 och 9 i nådiga reglementet för småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt den 22 juni 1892.

Direktionen framhåller slutligen, att därest det anses vara af omständigheterna påkalladt, att i samband härmed ökad bidrag till ålderdomsunderstöden lämnas från skoldistriktet samt genom dessa jämväl från lärarna, i öfverensstämmelse med den princip, som det kan finnas skäl att härvid tillämpa, ändring jämväl bör göras i § 3 af reglementet.

På grund af nådig remiss har statskontoret den 15 februari 1906 afgifvit underdånigt utlåtande i ämnet och därvid anfört, bland annat: Lika med direktionen funne statskontoret den ifrågasatta höjningen af understödsbeloppen vara af rättvisa och billighet påkallad; och då icke heller finansiella hänsyn kunde anses lägga hinder i vägen för densamma, ville statskontoret för sin del biträda direktionens förslag.

Därest, i sammanhang med understödsbeloppens höjning på sätt nu föreslagits, beslut fattades om en däremot svarande ökning af de till anstalten från skoldistriktet ingående afgiftsbeloppen, torde ett sådant beslut icke kunna anses annat än principiellt riktigt. Det syntes dock statskontoret kunna ifrågasättas, huruvida icke med denna afgiftsförhöjning möjligen kunde tills vidare anstå. Den minskning i inkomster, som härigenom uppstode, komme visserligen att förorsaka, att

statens bidrag till det med anstalten åsyftade ändamål måste tidigare och till större belopp tagas i anspråk än hvad eljest blefve fallet, men om, såsom statskontoret i alla händelser ansåge riktigt, de i statskontorets kassa för anstaltens räkning ineliggande afgifterna, uppgående vid 1905 års början till 533,806 kronor 14 öre, gjordes räntebärande, skulle denna åtgärd bereda anstalten en tillgång, som under den närmaste tiden komme att ungefär uppväga den uteblifna afgiftsförhöjningen. Om en förräntning af dessa medel blefve beslutad, låge väl närmast till hands, att detta förvaltningsbestyr öfverlämnades åt direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning; men skulle Kungl. Maj:t anse lämpligare att åt statskontoret, till hvilket dessa afgifter nu inginge från länsstyrelserna, uppdroges att göra afgiftsmedlen räntebärande, torde detta kunna ske, utan att statskontorets fondförvaltningsbestyr härigenom afsevärdt ökades.

Statskontoret hemställde på grund häraf, att Kungl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå Riksdagen medgifva, att de understödsbelopp, hvilka efter utgången af år 1906 komme att beviljas från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, måtte förhöjas på det sätt, som uti ifrågavarande motion föreslagits och jämväl af direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning blifvit tillstyrkt.

Direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning har på grund af nådig remiss den 26 februari 1906 afgifvit förnyadt underdånigt utlåtande i ärendet, därvid direktionen, under återopande af hvad direktionen yttrat i sitt tidigare afgifna underdåniga utlåtande beträffande det af statskontoret berörda spörsmålet, huruvida, i samband med understödsbeloppens höjning, enahanda åtgärd borde vidtagas i afseende å de afgiftsbelopp, som skoldistriktet hade att till understödsanstalten erlagga, direktionen anført, att direktionen, angående det af statskontoret härmed sammanställda förslaget, att de i statskontorets kassa för anstaltens räkning inestående afgifterna borde till anstaltens förmån göras räntebärande, för sin del ansåge, att denna åtgärd borde bedömas hufvudsakligen ur statsfinansiell synpunkt, och att, om den sålunda betraktad, funnes lämplig, direktionen mot dess vidtagande icke hade något att erinra.

I afseende å sättet för en sådan anordnings åvägbringande, så då det här gällde förvaltningsbestyr, som endast under ett begränsadt antal år skulle komma att tillämpas, och statskontoret, som enligt ålderdomsunderstödsanstaltens reglemente hade sig anförtrodd dessa afgiftsmedels uppörd från länsstyrelserna, förklarar sig kunna ombesörja samma

medels förräntande, utan att statskontorets fondförvaltningsbestyr därigenom afsevärdt skulle ökas, hemställde direktionen, att, därest denna åtgärd ansåges böra vidtagas, åt statskontoret uppdroges att ombesörja densamma.

Om så skedde, syntes de härför nödiga anordningarna kunna träffas utan att någon ändring eller något tillägg gjordes i ålderdomsunderstödsanstaltens reglemente, och annan åtgärd torde — direktionen vidkommande — icke erfordras, för att de till anstaltens drift erforderliga medlen framdeles såsom hittills skulle blifva tillgängliga, än att direktionen finge sig ålagdt att viss tid före hvarje kalenderårs början, exempelvis före den 1 oktober hvarje år, hos statskontoret göra anmälan om de belopp, som i rundt tal ansåges behöfliga till utgifternas bestridande under påföljande år.

Såsom framgår af den utaf mig nu lämnade redogörelsen för den i ärendet förebragta utredningen, hafva såväl direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning som statskontoret funnit den höjning af understöden från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, som föreslagits i den till grund för Riksdagens skrifvelse i ämnet liggande motionen, vara af rättvisa och billighet påkallad samt ansett den med dess genomförande förbundna ökningen af statens kostnader icke vara af beskaffenhet att böra framkalla några betänkligheter. Att den sålunda föreslagna höjningen af understödsbeloppen nu kan och bör vidtagas, torde vara obestriddigt.

I enlighet med Riksdagens önskan har vid frågans utredning tagits under noggrant öfvervägande, huruvida denna höjning skall anses kräfva höjning i de från skoldistriktet till anstalten utgående afgifterna. Hvarken direktionen eller statskontoret har emellertid förordat höjning af afgifterna, utan hafva de tvärtom anfört skäl, som tala för att med sådan höjning bör tills vidare anstå. Därvid har bland annat framhållits, att anstalten i ekonomiskt afseende visat långt gynnsammare resultat för staten med hänsyn till dess bidragsskyldighet, än man på grund af förut gjorda beräkningar antagit. Jag vill i detta afseende påpeka ett par omständigheter, som framgå vid jämförelse mellan å ena sidan resultatet af de genom direktionens försorg nu gjorda beräkningarna och å andra sidan resultatet af de i och för den år 1900 verkställda höjningen af understödsbeloppen gjorda beräkningarna. För dessa senare beräkningar finnes redogjort i det vid propositionen i ämnet till 1900 års Riksdag fogade statsrådsprotokollet öfver eklestistikärenden för den 22 december 1899.

Enligt sistberörda beräkningar skulle antalet understödstagare från anstalten komma att år 1918 uppgå till 1,929 samt, under förutsättning af bifall till den sedermera genomförda höjningen af understödsbeloppen, bidrag af statsmedel till understödskostnadens bestridande för första gången inträda under 1910, för hvilket bidraget beräknades uppgå till 22,632 kronor; och skulle samma bidrag för år 1918 komma att uppgå till 208,620 kronor. Enligt de nu gjorda beräkningarna skulle åter antalet understödstagare från anstalten komma att år 1918 uppgå till endast 1,336 och till och med år 1925 ej stiga högre än till 1,527 samt statens bidrag till understödskostnadens bestridande, under förutsättning att understöden komme att fortfarande utgå efter nu gällande grunder, första gången erfordras år 1917 — således 7 år senare än förut beräknats — och då med 270 kronor, hvilket bidrag skulle år 1925 ej stiga högre än till 103,980 kronor; och, äfven om understödsbeloppen, på sätt nu ifrågasättes, höjdes med ytterligare omkring 25 procent, utan att någon höjning förekomme i det genom skoldistriktet inflytande bidraget till understödskostnaden, skulle ställningen blifva ej obetydligt bättre, än man år 1900 antog att den skulle blifva, om understöden bestämdes till de belopp, som nu äro gällande.

Orsaken härtill torde vara, dels att i själfva verket långt flera lärare och lärarinnor, än man förut beräknat, afgå från tjänsten före den ålder, då de äro berättigade till understöd från anstalten, dels ock att medelbeloppet af de utgående understöden är lägre, än man förut antagit att det skulle blifva.

Med hänsyn särskildt till den gynnsamma ekonomiska ställning, anstalten visar, anser jag, att i sammanhang med den i motionen ifrågasatta ökningen i understödsbeloppen icke bör vidtagas någon höjning i de nuvarande afgifterna till anstalten.

Ett ytterligare skäl att icke företaga någon afgiftsförhöjning tillkommer, om anstaltens inkomster under de närmaste åren ökas därigenom, att, såsom statskontoret föreslagit och äfven jag finner lämpligt, det i statskontorets kassa för anstaltens räkning ineliggande öfverskottet å afgifterna, hvilket vid 1906 års början uppgick till 533,086 kronor 14 öre, likasom de afgifter, som härefter inflyta till statskontoret för anstaltens räkning, må, till den del de icke behöfva anlitas för anstaltens utgifter, göras räntebärande. I fråga om förvaltningen af dessa medel anser jag lika med direktionen, att detta bestyr bör tillkomma statskontoret; och ämnar jag framdeles för Kungl.

Maj:t föreslå utfärdande af de närmare bestämmelser i afseende å förvaltningen, som må anses erforderliga.»

Kungl. Maj:ts nu ifrågavarande, af nästlidna års lagtima Riksdags skrifvelse i ämnet föranledda framställning om förhöjning af understödsbeloppen från småskollärares m. fl. understödsanstalt med 25 procent af nuvarande understödsbelopp har utskottet, då därigenom den ursprungliga proportionen mellan lön och understödsbeloppen skulle komma att bibehållas, ansett böra vinna Riksdagens bifall. Det torde visserligen kunna ifrågasättas, huruvida icke de från skoldistriktet och lärarepersonalen såsom bidrag till bestridande af pensionsanstaltens utgifter utgående afgifter borde höjas i samma mån som understödsbeloppen, men med hänsyn till den afsevärda summa, hvartill öfverskottet å anstaltens afgiftsmedel uppgår, anser dock utskottet, att en höjning i afgifterna bör under den närmaste tiden kunna ersättas genom den i statsrådsprotokollet omförmälda, af utskottet såsom lämplig ansedda åtgärd att för anstaltens räkning göra dess öfverskottsmedel räntebärande; och har utskottet på denna grund icke nu velat föreslå någon förhöjning i pensionsavgifterna.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet får alltså hemställa,

att Riksdagen må medgifva sådan förhöjning af de understödsbelopp, hvilka efter utgången af år 1906 beviljas från småskollärares m. fl. ålderdoms-understödsanstalt,

att beloppet af helt understöd utgör 250 kronor för år;

att det årliga understödsbelopp, hvilket tillkommer lärare eller lärarinna, som blifvit i tjänst anställd före den 1 januari 1880, uppnått en lefnadsålder af minst 55 år samt tjänstgjort minst 20 år och för hvilken summan af lefnads- och tjänstår uppgår till minst 80, utgör 165 kronor;

att, om lärare eller lärarinna af vederbörande skolråd eller folkskoleinspektör anses på grund af försvagad hälsa, bristande syn eller hörsel eller annan liknande, oförvållad anledning icke vidare vara fullt lämplig att sköta sin tjänst, äro, efter uppnådda 25 tjänstår, lärare, som fyllt 50 år, och lärarinna, som

fyllt 45 år, berättigade att, då han eller hon om understöd gör ansökning, efter afgang från tjänsten bekomma afkortadt årligt understöd till följande be-
lopp:

a) lärarinna,	
som fyllt 45 år	115 kronor
» » 46 »	125 »
» » 47 »	135 »
» » 48 »	145 »
» » 49 »	155 »
b) lärare eller lärarinna,	
som fyllt 50 år	165 kronor
» » 51 »	180 »
» » 52 »	195 »
» » 53 »	215 »
» » 54 »	230 »

att det afkortade årliga understöd, hvilket tillkommer lärare eller lärarinna, som blifvit i tjänst anställd före den 1 januari 1880 samt, efter uppnådd lefnadsålder af minst 55 år och tjänstgöringstid af minst 20 år, af förut nämnda skäl icke vidare anses fullt lämplig att sköta sin tjänst, utgör, om summan af lefnads- och tjänstår uppgår till

75 år	115 kronor
76 »	125 »
77 »	135 »
78 »	145 »
79 »	155 »

samt att det årliga understöd, till hvilket den lärare eller lärarinna är berättigad, som ej upphunnit det för erhållande af helt eller afkortadt understöd bestämda antalet lefnads- och tjänstår, men, sedan han eller hon tjänstgjort minst 15 år, genom obotlig sjukdom blifvit urståndsatt att vidare sköta sin tjänst, utgör 115 kronor.

Ang.
höjning af
statsbidraget
till lärarnes
vid elementar-
läroverken
änke- och
pupillkassa.

4:o) Kungl. Maj:t har i punkten 3 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att till höjande af det såsom bidrag till pensionering af änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier

m. m. uppförda anslaget, för närvarande utgörande 87,763 kronor, bevilja ett belopp af 3,974 kronor, hvarigenom omförmälda anslag skulle komma att uppgå till 91,737 kronor.

Statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 22 december 1905 innehåller i detta ärende följande yttrande af departementschefen:

»I underdånig skrifvelse den 16 oktober 1905 har direktionen öfver lärarnas vid elementarläroverken änke- och pupillkassa på grund af erhållen anmodan att afgifva utlåtande i anledning af den berättelse, som de för granskning af kassans förvaltning och räkenskaper under åren 1902—1904 utsedda revisorerna til Eders Kungl. Maj:t afgifvit, bland annat anfört följande:

»Uti § 6 af revisionsberättelsen hafva revisorerna hemställt, att då 1905 års lagtima Riksdag på ordinarie stat beviljat anslag dels till 4 nya lektors- och 23 nya adjunktsbefattningar vid de allmänna läroverken, dels ock till 2 nya lektorat vid Chalmers tekniska läroanstalt i Göteborg, hvilka samtliga tjänsters innehafvare blefve delägare i änke- och pupillkassan, Eders Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning rörande det ökade bidrag af statsmedel, som genom dessa 29 nya tjänsters delaktighet i kassan blefve erforderligt, samt därefter till Riksdagen aflåta nådig proposition om förhöjning af det till kassan utgående statsanslaget.»

I enahanda afseende torde böra beaktas, att genom beslut af 1903 års Riksdag om utvidgning af det dåvarande femklassiga allmänna läroverket å Östermalm i Stockholm till ett å reallinjen fullständigt läroverk inrättats 5 nya lektorsbefattningar samt beviljats nödig ökning af lönerna för öfningslärarna vid läroverket. För dessa nya lektorsbefattningar, likasom för de förstnämnda befattningarna af samma slag är det ju af vikt, att statsbidrag till elementarlärarnas änke- och pupillkassa utverkas. Däremot torde med den ökning i samma bidrag, som skulle betingas däraf, att öfningslärarna vid Östermalms högre allmänna läroverk erhållit förhöjd aflöning, böra tills vidare anstå, då det tillskott, hvarom det i följd häraf kunde blifva fråga, i och för sig är af ringa betydelse, samt de åtgärder, som däraf må påkallas, likasom beträffande åtskilliga andra öfningslärartjänster, lämpligen böra uppskjutas, till dess frågan om reglering af änke- och pupillkassans och dess delägares inbördes ställning och om eventuella ändringar i beräkningen i dess helhet af det till kassan utgående statsbidraget,

efter hvad förhållandena gifva vid handen, ganska snart härefter torde komma till afgörande.

Instämmande i hvad revisorererna för sin del anfört och med åberopande af nyssberörda förhållanden får direktionen underdånigst hemställa, att nådig proposition måtte till Riksdagen aflätas, att för tillkomna 9 nya lektorsbefattningar och 23 nya adjunktsbefattningar vid de allmänna läroverken samt 2 nya lektorsbefattningar vid Chalmers tekniska läroanstalt, hvilka samtliga tjänsters innehafvare blifva delägare i elementarlärarnas änke- och pupillkassa, förhöjdt årligt statsbidrag till kassan måtte beviljas med belopp, som enligt verkställda och vederbörligen kontrollerade beräkningar böra bestämmas för lektorsbefattningarna vid de allmänna läroverken efter 97 kronor 25 öre för hvarje befattning, eller till 875 kronor 25 öre, för adjunktsbefattningarna vid samma läroverk efter 123 kronor 20 öre för hvarje befattning, eller till 2,833 kronor 60 öre, samt för 2 lektorsbefattningar vid Chalmers tekniska läroanstalt efter 132 kronor 50 öre för hvarje befattning, eller till 265 kronor, i sammanlagd summa således 3,973 kronor 85 öre.

Beträffande de af direktionen omförmälda lektors- och adjunktsbefattningarna vid de allmänna läroverken samt lektorsbefattningarna vid Chalmers tekniska läroanstalt vill jag erinra, att Eders Kungl. Maj:t genom särskilda nådiga beslut den 13 juni och den 31 december 1903, den 2 december 1904 samt den 9 juni och den 6 oktober 1905 förordnat om åtgärders vidtagande för tillsättning af dessa befattningar.»

På grund af hvad sålunda till statsrådsprotokollet anförts, finner utskottet sig böra tillstyrka bifall till förevarande framställning och får alltså hemställa,

att Riksdagen må höja det såsom bidrag till pensionering af änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m. uppförda anslag med 3,974 kronor, eller från 87,763 kronor till 91,737 kronor.

Angående
bidrag till
döfstumläro-
nas pensions-
anstalt.
[4.]

5:o). Uti statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t under punkten 4 af denna hufvudtitel föreslagit, att för år 1907 på ordinarie stat under tionde hufvudtiteln måtte uppföras ett förslagsanslag å 14,000 kronor, under rubrik »Bidrag till döfstumläroarnas pensionsanstalt», samt

att Riksdagen måtte medgifva, att Kungl. Maj:t finge af detta anslag anvisa erforderligt belopp till bestridande af nämnda anstalts förvaltningskostnader för år 1907.

Till statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 30 december 1905 har departementschefen i denna fråga anfört följande:

»Uti en till 1905 års lagtima Riksdag den 18 februari 1905 aflåten proposition gjorde Eders Kungl. Maj:t framställning om beredande af pension åt döfstumlärarypersonalen samt dess änkor och barn.

Eders Kungl. Maj:ts förslag i ämnet var grundadt på ett af utsedda kommitterade den 23 mars 1899 afgifvet betänkande, i hvilket kommitterade såsom sin åsikt framhållit, *att* för bestridandet af kostnaderna för pensioneringen skulle förutsättas medverkan, förutom af själfva lärarpersonalen, jämväl af döfstumskoldistriktet och staten; *att* för ifrågavarande personals pensionering borde upprättas en särskild pensionsanstalt, benämnd döfstumlärarnas pensionsanstalt, hvilken skulle förvaltas af direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning; *att* staten skulle åtaga sig garantien för pensioneringen; *att* bidragen från skoldistriktet och personalen borde samlas till en fond; samt *att*, enär pensionerna i början af pensionsanstaltens verksamhet måste blifva jämförelsevis få, de borde äfven vid denna anstalt kunna under en rätt lång tid bestridas af de årligen inflytande afgifterna samt af nämnda fond, hvadan, först sedan fonden till fullo åtgått, statsbidrag blefve behöfligt, motsvarande storleken af det belopp, hvarmed pensionsanstaltens utgifter för året öfverstege samma års afgifter från distrikt och lärarpersonal.

För den noggrannare beräkningen af den sannolika pensioneringskostnaden hade kommitterade haft biträde af professorn Anders Lindstedt, hvilken till kommitterade afgifvit två särskilda utlåtanden. I det första af dessa, dagtecknad den 12 september 1898, fann Lindstedt på grund af gjorda beräkningar, att statens årsbidrag till pensioneringen af döfstumlärarypersonalen skulle i framtiden komma att uppgå till omkring 19,000 kronor, och anförde Lindstedt därefter följande:

»Enligt kommitténs förslag skulle distriktets och personalens afgifter jämte därmed i början, innan pensioneringen nått sin jämvikt, samlat kapital jämte räntor användas till bestridande af pensionskostnaden, så att under denna första tid något bidrag från statsverket ej skulle erfordras. Först sedan kapitalet gått åt, skulle statsbidrag blifva nödigt för att bestrida hvad som icke genom de nämnda af-

gifterna kunde täckas. När denna sistnämnda tidpunkt skulle komma att inträffa, kan naturligtvis icke med något anspråk på noggrannhet beräknas. Efter en ungefärlig uppskattning synes dock något statsbidrag icke blifva erforderligt under de 15 första åren af pensionsinrättningens verksamhet, men därefter blifva nödigt och till sitt belopp efter hand växa upp till ett medelbelopp af omkring 19,000 kronor.»

Uti sitt senare utlåtande, afgifvet den 28 november 1898, förklarade Lindstedt, att, med vissa, af kommitterade beträffande antalet lärare samt medelåldern vid antagandet till ordinarie befattning gifna utgångspunkter samt under antagande af de beräkningsgrunder i öfrigt, som funnes angifna i utlåtandet den 12 september 1898, medelpensioneringskostnaden komme att i framtiden stiga till omkring 37,250 kronor, och att, då distriktens och lärarpersonalens bidrag härifrån afräknades, återstode en årlig pensionskostnad af 24,000 à 25,000 kronor, hvartill statens årliga utgift i framtiden skulle komma att uppgå.

Öfver kommitténs betänkande afgåfvos yttranden af vederbörande ortsmyndigheter, inspektören öfver döfstumskolorna, direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning och statskontoret. För vinnande af ytterligare utredning angående lämpligaste sättet för ordnandet af ifrågasvarande lärarpersonals pensionering anbefallde Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 26 augusti 1904 direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning att med anlitan af sakkunnigt biträde verkställa och snarast möjligt till Eders Kungl. Maj:t inkomma med utredning angående kostnaden för döfstumlärarnas pensionering i hufvudsaklig öfverensstämmelse med kommitténs förslag med iakttagande af vissa utaf direktionen gjorda erinringar och med vissa i det nädiga brefvet angifna ändringar i afseende på hufvudgrunderna.

I anledning af denna remiss verkställdes på anmodan af direktionen utredning i frågan af filosofie doktorn Hans Tiselius under inseende af Lindstedt. Enligt denna utredning, vid hvilken antagits såsom utgångspunkter samma antal lärare och samma medelålder som vid den af professor Lindstedt i november 1898 verkställda beräkningen, skulle med afseende å döfstumlärarpersonalens pensionering i en anstalt, så anordnad som i nädiga brefvet den 26 augusti 1904 ifrågasatts, det årliga statsanslag, som i framtiden, då pensioneringen efter 80—90 års förlopp kunde beräknas hafva nått sin jämvikt, blefve erforderligt, komma att uppgå — med tillämpning af de högsta ifrågasatta delaktighetsbeloppen — till 30,850 kronor och — med tillämpning af de lägsta ifrågasatta delaktighetsbeloppen — till 23,950 kronor.

I underdånigt utlåtande den 16 december 1904, hvarmed öfverlämnades berörda af Tiseliuss gjorda utredning, förklarade sig direktionen icke hafva funnit anledning till erinran mot beräkningarnas innehåll.

I förut af mig omförmälda, till 1905 års lagtima Riksdag aflåtna proposition föreslog Eders Kungl. Maj:t Riksdagen att godkänna vissa grunder för inrättande af en pensionsanstalt för döfstumlärare, hvilka grunder i allt väsentligt öfverensstämde med de grunder, som innefattades i nådiga brevet den 26 augusti 1904; hvarjämte Eders Kungl. Maj:t, med tillkännagifvande *dels* att Eders Kungl. Maj:t, därest dessa grunder af Riksdagen godkändes, ämnade för den nya anstalten utfärda reglemente i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af kommittén därtill uppgjorda förslaget, med de ändringar däri, som af tillämpningen af de föreslagna grunderna kunde föranledas, *dels* att Eders Kungl. Maj:t, efter det närmare erfarenhet vunnits angående omfånget af de göromål, som tillhörde anstalten, samt dessa göromåls lämpliga fördelning, komme att till Riksdagen afgifva förslag till stat för anstalten, *dels* och att Eders Kungl. Maj:t, i den mån särskildt bidrag från statsverket till anstaltens uppehållande blefve erforderligt, komme att till Riksdagen aflåta proposition om uppförande i riksstaten af härtill erforderligt anslag, föreslog Riksdagen att i afseende å kostnaderna för anstaltens förvaltning och verksamhet under år 1906 medgifva:

att Eders Kungl. Maj:t finge för sistnämnda år bestämma de belopp, som för bestridande af anstaltens förvaltningsbestyr blefve erforderliga; samt

att de för berörda förvaltningskostnad och för anstaltens utgifter i öfrigt under nämnda år erforderliga medlen finge af Eders Kungl. Maj:t, i den mån influtna afgifter icke vore att tillgå, anvisas utaf tillgängliga statsmedel såsom förskott att antingen ersättas af berörda afgifter, i den mån de under året till anstalten inginge, eller, därest sagda afgifter skulle för året befinnas härtill otillräckliga, anmälas till ersättande af Riksdagen.

Såsom af det vid den nådiga propositionen fogade utdraget af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 18 februari 1905 framgår, yttrade dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet vid ärendets anmälan inför Eders Kungl. Maj:t, bland annat, beträffande det erforderliga statsbidraget till pensioneringen, att något bidrag från staten icke till en början skulle utgå; att, i den mån distriktens och tjänstinnehafvarnas afgifter icke erfordrades till årets utgifter, dessa afgifter skulle samlas till en fond, som gjordes räntebärande, hvarvid

såväl afkastningen af denna fond som fondens kapital skulle jämte afgifterna användas för utgifternas bestridande; att, först sedan fonden till fullo åtgått, staten skulle tillskjuta årligt fyllnadsbidrag; samt att enligt den af professor Lindstedt gjorda utredningen staten sannolikt skulle först om 15 år, efter det anstalten börjat sin verksamhet, behöfva börja att lämna fyllnadsbidrag.

Hvad i den nådiga propositionen föreslagits blef af Riksdagen bifallet, hvarefter Eders Kungl. Maj:t den 30 augusti 1905 utfärdade nådigt reglemente för döfstumlärarnas pensionsanstalt. I detta reglemente stadgas, bland annat, att pensionsanstalten skall träda i verksamhet med år 1906; att de för pensionsanstaltens ändamål erforderliga kostnaderna skola bestridas genom afgifter af dels vederbörande skoldistrikt, dels ock vederbörande tjänstnehafvare samt genom fyllnadsbidrag af staten; att anstalten skall förvaltas af direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning enligt de närmare föreskrifter, som af Eders Kungl. Maj:t meddelades; att distriktens och lärarpersonalens afgifter skola, i den mån de ej åtgå till årets utgifter, samlas till en fond, hvilken skall göras räntebärande mot fullgod säkerhet; att pensionsanstaltens alla utgifter skola bestridas i första rummet af afgifterna samt denna fonds afkastning och kapital, så att, först sedan fonden till fullo åtgått, staten skall tillskjuta erforderligt årligt fyllnadsbidrag; att förslag till stat för anstalten samt om sättet för arbetets anordning inom densamma skall uppgöras af direktionen och anmälas till Eders Kungl. Maj:ts nådiga pröfning och fastställelse; samt att före den 1 oktober hvarje år direktionen skall till Eders Kungl. Maj:t afgifva förslag å det fyllnadsbidrag af statsmedel, som anses böra i nästföljande statsreglering upptagas till bestridande af pensionsanstaltens utgifter under det år, samma statsreglering omfattar.

Med anledning af sistberörda bestämmelse har direktionen den 13 november 1905 till Eders Kungl. Maj:t aflåtit en underdånig skrifvelse, däri direktionen beträffande de utgifter, som för år 1906 kunde för pensioneringen af döfstumlärarpersonalen erfordras, och sättet för deras bestridande anfört följande:

För beräkningarna i detta hänseende stode icke till buds några fasta utgångspunkter, då i närvarande stund det icke kunde med visshet förutsägas, för hvilka lärartjänster och till hvilka belopp delaktighet komme att sökas, och man icke genom inkomna årsuppgifter vunnit kännedom angående ålders- med flera förhållanden för den i tjänst varande döfstumlärarpersonalen. Under förarbetena med pensionsanstaltens upp-

rättande hade emellertid direktionen låtit från styrelserna i de respektive döfstumskoldistriktet införskaffa hvarjehanda statistiska uppgifter, som, afseende förhållandena år 1900, vid beräkningen af de blifvande pensioneringskostnaderna användts; och hade direktionen med ledning af dessa uppgifter, korrigerade i någon mån genom annotationer ur de årsberättelser, som till ecklesiastikdepartementet från styrelserna för döfstumskolorna ingifvits, verkställt den beräkning, hvars resultat härmed framlades.

Med hänsyn till lefnadsåldern skulle under år 1906 kunna pensioneras 3 föreståndare, 3 lärare och 3 lärarinnor, för hvilkas tjänster delaktighetsbeloppen kunde uppgå, enligt hvad reglementet högst medgäfvit, till sammanlagdt 21,200 kronor och, enligt hvad lägst kunde förekomma, till 16,800 kronor, eller efter medeltalet till 19,000 kronor. Pensioneringssumman, som för hela pensioner utginge med 75 procent af delaktighetsbeloppen, skulle således eventuellt utgöra högst 15,900 kronor och lägst 12,600 kronor, eller efter medeltalet af dessa båda summor 14,250 kronor. — Om denna sistnämnda summa, hvilken skulle motsvara en jämförelsevis säkert beräknad normal pensioneringssumma, förhöjdes, såsom plägade ske, med vissa procent för täckande af eventuella pensioner i följd af så kallad half invaliditet och obotlig sjukdom, och denna höjning, efter hvad försiktigheten syntes bjuda, sattes så högt som till 50 procent, eller 7,125 kronor, skulle utgifterna till pensioner för året komma att utgöra 21,375 kronor.

Högsta antalet tjänster, för hvilka det kunde beräknas, att inträde skulle sökas, syntes vara 7 manliga föreståndartjänster, 36 lärartjänster — inberäknadt 1 kvinnlig föreståndartjänst — och 40 lärarinnetjänster. Sammanlagda delaktighetsbeloppet för dessa tjänster uppginge, efter högsta möjliga beräkning, till 164,000 kronor och, efter lägsta beräkning, till 128,000 kronor, eller i medeltal till 146,000 kronor. Årsafgifterna, som från döfstumskoldistriktet och tjänstinnehafvarna skulle erläggas med sammanlagdt 7 $\frac{1}{2}$ procent, skulle således, om redan under första verksamhetsåret delaktighet söktes för samtliga tjänster, komma att utgöra högst 12,300 kronor och lägst 9,600 kronor, eller i medeltal 10,950 kronor. Till sistnämnda belopp borde å ena sidan läggas extra pensionsavgifter efter enahanda grunder, beräknade till i medeltal 1,425 kronor, men å andra sidan frånräknas 10 procent för tjänster, beträffande hvilka delaktighet icke komme att omedelbarligen tillämpas, eller 1,095 kronor, då slutsumman af beräknade avgifter skulle

uppgå till 11,280 kronor. Skillnaden mellan de för pensioneringen beräknade kostnaderna 21,375 kronor och de beräknade årsavgifterna 11,280 kronor skulle således uppgå till 10,095 kronor.

Med stöd af det anförda har direktionen — som hållit före, att vid denna nog i och för sig vanskliga beräkning nödig försiktighet iakttagits — anhållit, att till täckande af den brist i pensioneringen vid döfstumlärarnas pensionsanstalt, som för år 1906 kunde komma att uppstå, måtte af tillgängliga statsmedel förskjutas i jämnadt belopp 10,000 kronor.

Vidare har direktionen — under åberopande hurusom det jämlikt § 32 i nådiga reglementet för anstalten åläge direktionen att hvarje år till Eders Kungl. Maj:ts afgifva förslag å det fyllnadsbidrag af statsmedel, som ansåges böra i nästföljande statsreglering upptagas till bestridande af pensionsanstaltens utgifter under det år, samma statsreglering omfattade — anført, att då angeläget torde vara, att denna föreskrift omedelbarligen och utan afseende å att anstalten ännu icke trädte i verksamhet, såvidt möjligt vore, funne tillämpning, och att således sådant förslag nu afgåfves för statsregleringen för år 1907, direktionen sökt för detta år fullfölja beräkningen af pensioneringskostnaden. Efter förut angifna grunder hade direktionen funnit skäl antaga, att denna kostnad skulle komma att uppgå till 22,725 kronor, hvaremot skulle svara årsavgifter, som skäligen borde beräknas till samma belopp som för år 1906, eller till 11,280 kronor, hvadan skillnaden mellan dessa summor utgjorde 11,445 kronor.

Men då därtill skulle läggas kostnaden för anstaltens förvaltning, hvilken direktionen icke funne anledning att för år 1907 beräkna till annat belopp än det, som direktionen uti särskild underdånig framställning den 13 november 1905 anhållit skola för år 1906 anvisas, eller till 2,250 kronor, förutom det belopp, som enligt Eders Kungl. Maj:ts bepröfvande anvisades till direktionens ordförande och ledamöter, finge direktionen — med framhållande ännu en gång af den stora oviss-het, hvilken måste vidlåda de beräkningar, som i dessa afseenden redan nu uppgjordes — underdånigst anmäla, att direktionen ansåge, att såsom förslagsanslag för år 1907 till bestridande af döfstumlärarnas pensionsanstalts utgifter ett fyllnadsbidrag af statsmedel å 14,000 kronor borde i statsregleringen upptagas.

Efter nådig remiss har statskontoret den 20 december 1905 i ärendet afgifvit underdånigt utlåtande och därvid anført följande:

Enligt en af sakkunnig person år 1898 uppgjord, i den till Riksdagen i ämnet aflåtna nådiga propositionen åberopad beräkning angående den sannolika kostnaden för döfstumlärarpersonalens pensionering hade staten ansetts först om 15 år, sedan pensionsanstalten begynt sin verksamhet, behöfva börja att lämna fyllnadsbidrag till nämnda pensionering. Då direktionen för folkskollärarnas pensionsinrättning nu kommit till ett annat resultat och beräknat, att sådant statsbidrag vore erforderligt redan det första år, hvarunder anstalten trädde i verksamhet, med omkring 10,000 kronor, vore statskontoret för sin del icke i tillfälle att kunna om denna skiljaktighet i beräkningen yttra sig i vidare mån, än att densamma syntes kunna åtminstone till någon del förklaras genom det förhållandet, att förstnämnda beräkningar vore uppgjorda sju år tidigare, än de direktionen nu framlagt, hvadan döfstumlärarpersonalen under denna tid ryckt sju år närmare pensionsåldern, hvarjämte det syntes kunna ifrågasättas, huruvida, såsom direktionen i sistberörda beräkningar gjort, kostnaden för eventuella pensioner i följd af så kallad half invaliditet och obotlig sjukdom, hvilken pensionering väl måste anses endast mer undantagsvis förekomma, borde uppskattas till så högt belopp, som femtio procent af de ordinarie pensionerna.

Emellertid skulle, huru härmed än förhölle sig, enligt de för pensionsanstalten fastslagna grunderna staten fylla det belopp, som, utöfver till anstalten inflytande medel, erfordrades för döfstumlärarpersonalens pensionering, vare sig detta belopp blefve större eller mindre än hvad direktionen nu beräknat. I betraktande häraf syntes det icke nödigt eller lämpligt att, såsom direktionen föreslagit, fixera det belopp, som skulle få under år 1906 för ändamålet förskjutas, utan borde direktionen äga att i mån af behof hos statskontoret rekvirera hvad som under nämnda år i förevarande afseende åtginge.

I fråga om det för år 1907 erforderliga beloppet ansåge statskontoret i likhet med direktionen lämpligt, att i sagda års riksstat uppfördes ett förslagsanslag till bestridande af den fyllnad i pensionsanstaltens utgifter, som fordrades, sedan i första rummet därför tagits i anspråk de under samma år till pensionsanstalten inflytande inkomsterna.

På grund häraf tillstyrkte statskontoret, att Eders Kungl. Maj:t täcktes dels anbefalla statskontoret att, efter ingången af år 1906, till direktionen, på dess rekvisition i mån af behof, under förskottstitel af under händer varande medel utbetala hvad som utöfver de under samma år till döfstumlärarnas pensionsanstalt inflytande inkomsterna åtginge till bestridande af statens fyllnadsbidrag till döfstumlärarpersonalens pen-

sionering, hvilket förskott sedermera borde hos Riksdagen till ersättande anmälas, dels ock föreslå Riksdagen att för år 1907 på ordinarie stat under tionde hufvudtiteln bevilja ett förslagsanslag å erforderligt belopp under rubrik: »Bidrag till döfstumlärarnas pensionsanstalt».

I anledning af direktionens i särskild skrifvelse den 13 november 1905 gjorda anhållan om anvisande af medel för bestridande af pensionsanstaltens förvaltningskostnader under år 1906 äfvensom direktionens framställning om förskott af statsmedel för bestridande af utgifterna för pensioneringen under samma år har Eders Kungl. Maj:t förut denna dag

dels med godkännande af direktionens förslag härutinnan förordnat, att tills vidare folkskollärarnas pensionsinrättnings kamrerare, kassör, sekreterare och ombudsman samt vaktmästare äfvensom den vid småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt anställda bokhållaren må användas för fullgörande af deras nuvarande befattningar motsvarande göromål hos döfstumlärarnas pensionsanstalt, samt att arbetet inom densamma må fördelas mellan nämnda befattningshafvare i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de föreskrifter, som innehållas i den för folkskollärarnas pensionsinrättning fastställda arbetsordningen;

dels medgifvit, att till härefter nämnda ändamål må utgå följande belopp, nämligen

till bestridande af organisationskostnaden för döfstumlärarnas pensionsanstalt	kronor 1,100:—	
till arfvoden under år 1906		
åt direktionens ordförande	kronor 250:—	
,, ,, ledamöter, efter 200		
kronor åt hvardera, ,,	400:—	
,, kamreraren	500:—	
,, kassören	400:—	
,, sekreteraren och ombudsmannen	300:—	
,, bokhållaren	400:—	
,, vaktmästaren	50:—	
till hyra, ved, lyse, skrifmaterialier, extra biträden, vikariatsarfvoden m. m. under år 1906	600:—	,, 2,900:—
,, utgörande af statens fyllnadsbidrag under år 1906 till döfstumlärarnas pensionsanstalt;		,, 10,000:—,

dels anbefallt statskontoret att till direktionen, på dess rekvisition i mån af behof, förskottsvis af under händer varande medel utbetala dessa belopp;

dels ock föreskrifvit, att hvad sålunda förskjutits skall af direktionen godtgöras med de under år 1906 till pensionsanstalten inflytande afgifter, så långt dessa räcka, samt att återstoden sedermera skall anmälas till ersättande af Riksdagen.

Af direktionens ifrågavarande framställning framgår, att redan från och med år 1906 bidrag från statens sida till döfstumlärarnas pensionsanstalt är af nöden, hvadan för år 1907 ett förslagsanslag å erforderligt belopp bör i riksstaten under tionde hufvudtiteln uppföras. Detta torde, såsom statskontoret i sitt utlåtande framhållit, i viss mån förklaras däraf, att pensionsanstalten trädt i verksamhet flera år senare än hvad som antagits vid verkställandet af de beräkningar, som legat till grund för Eders Kungl. Maj:ts framställning i ämnet till Riksdagen, hvarigenom döfstumlärarpersonalen ryckt sju år närmare pensionsåldern. Lika med statskontoret finner jag emellertid det kunna ifrågasättas, huruvida icke direktionen i sin ifrågavarande framställning beräknat utgifterna för pensioneringen högre än som varit erforderligt, men jag anser mig dock icke böra tillstyrka, att anslaget bestämmes till lägre belopp än direktionen begärt, helst anslaget bör vara af förslagsanslags natur. Med detta anslag böra jämväl bestridas kostnaderna för pensionsanstaltens förvaltning, och torde Eders Kungl. Maj:t äfven för år 1907 böra bestämma de belopp, som för detta ändamål må anses erforderliga. Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att för år 1907 på ordinarie stat under tionde hufvudtiteln uppföra ett förslagsanslag å 14,000 kronor under rubrik »Bidrag till döfstumlärarnas pensionsanstalt», äfvensom medgifva, att Eders Kungl. Maj:t må af detta anslag anvisa erforderligt belopp till bestridande af nämnda anstalts förvaltningskostnader för år 1907.»

Med anledning af hvad departementschefen sålunda anfört rörande behovet redan nu af statsunderstöd för pensionering af döfstumlärarpersonalen finner sig utskottet böra förorda Kungl. Maj:ts förslag om uppförande å ordinarie stat af ett förslagsanslag för detta ändamål.

I fråga om de förvaltningskostnader för döfstumlärarnes pensionsanstalt, som, enligt det föreliggande förslaget, må efter Kungl. Maj:ts bepröfvande bestridas af nämnda anslag, har utskottet velat erinra, att de föreslagna arfvodesbidragen vid folkskollärarnes pensionsinrättning samt småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt synas alltför höga i betraktande af döfstumlärarkårens fåtalighet samt det jämförelsevis ringa beloppet af de från döfstumskoldistriktet och döfstum-

*Utskottets
yttrande.*

lärarne själfva inflytande årliga afgifterna, men då utskottet erfarit, att utredning pågår för reglering af först berörda personals aflöningsförmåner med hänsyn särskildt till storleken af de olika pensionsfonder, som af folkskollärarnas pensionsinrättning förvaltas, har utskottet icke ansett nödigt, att nu afgifva något förslag i förevarande hänseende.

Utskottet får alltså hemställa,

a) att för år 1907 på ordinarie stat under tionde hufvudtiteln må uppföras ett förslagsanslag å 14,000 kronor, under rubrik »Bidrag till döfstumlärarnas pensionsanstalt», samt

b) att Riksdagen må medgifva, att Kungl. Maj:t må af detta anslag anvisa erforderligt belopp till bestridande af nämnda anstalts förvaltningskostnader för år 1907.

Ang. höjning af statsbidraget till folkskollärares pensionering.

6:o) Uti särskild proposition den 13 januari 1906 har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att öka det under tionde hufvudtiteln uppförda anslaget »Bidrag till folkskollärares pensionering», nu 622,873 kronor, med 49,993 kronor, eller till 672,866 kronor.

[5.]

Öfver denna Kungl. Maj:ts framställning kommer det sammansatta stats- och lagutskottet att afgifva utlåtande, hvilket utskottet härigenom skolat för Riksdagen

anmäla.

Ang. öfverlämnande till statsverket af reservation å anslaget för blesserade öfver- och underofficerare.

7:o) Kungl. Maj:t har under punkten 6 af tionde hufvudtiteln för Riksdagen anmält, att Kungl. Maj:t genom beslut den 30 sistlidna december förordnat, att den till och med 1905 års slut uppkommande reservation å anslaget »för blesserade öfver- och underofficerare» skall till statsverket öfverlämnas.

Jämlikt statsverkspropositionen bilagdt utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden för den 30 december 1905 har, efter gemensam beredning inom landt- och sjöförsvarsdepartementen, chefen för landtförsvarsdepartementet i denna fråga anfört följande:

»Uti underdånig skrifvelse den 12 december 1904, hvaraf utdrag blifvit till landtförsvarsdepartementet öfverlämnadt, har statskontoret

[6.]

fäst uppmärksamheten å det under tionde hufvudtiteln uppförda reservationsanslaget »för blesserade öfver- och underofficerare», därvid statskontoret anmält, att, sedan reservunderlöjtnanten vid flottan E. O. Sjögren, hvilken den 2 augusti 1889 i nåder tillerkänts en årlig pension å 1,000 kronor från nämnda anslag, afidit den 28 december 1902, någon statsutgift icke från anslaget blifvit bestridd, och att reservationerna vid 1903 års slut uppgått till 44,542 kronor 71 öre.

Angående detta anslag erinrar statskontoret, att Kungl. Maj:t, till befrämjande af arméns rörlighet och tjänstbarhet samt på det att fäderneslandets försvarare måtte varda tryggade för nöd, föreslagit 1810 års Riksdag att 5 å 6,000 riksdaler årligen måtte afsättas för att användas till pensioner åt officerare och underofficerare, hvilka till följd af undfångna blesyrer under de sista två krigen vore till tjänstgöring oförmögna, samt att Riksdagen i anledning af Kungl. Maj:ts förslag och i enlighet med vederbörande utskotts tillstyrkan enligt beslut den 15 oktober nämnda år beviljat ett anslag å 5,500 riksdaler.

Anslaget, som enligt Riksdagens beslut den 23 oktober 1823 minskades till 5,000 riksdaler (7,500 kronor), öfverflyttades enligt Riksdagens skrifvelse den 28 oktober 1860 från »allmänna indragningsstaten» å 9:de hufvudtiteln till dess förra afdelning »pensionsstaten», enär det syntes olämpligt, att detsamma, som vore reservationsanslag, i riksstaten upptoges under rubriken »allmänna indragningsstaten», som vore af förslagsanslags natur.

1870 års Riksdag minskade anslaget till 5,000 kronor, hvarefter, i anledning af Riksdagens anhållan det Kungl. Maj:t täcktes tillse, huruvida icke den uppkomna reservationen skulle kunna utan olägenhet till statsverket öfverlämnas, denna i 1871 års rikshufvudbok öfverförts till statsverket. Anslaget minskades ytterligare af 1884 års Riksdag till 4,000 kronor och af 1897 års Riksdag till 2,400 kronor, med hvilket belopp det fortfarande utgår.

Vid sistnämnda riksdag ifrågasattes af enskild motionär, att anslaget, som under en följd af år visat öfverskott, skulle uteslutas ur riksstaten.

Ehuru för närvarande icke några utgifter äro anvisade att från anslaget utgå, synes mig dock ej lämpligt att helt och hållet indraga anslaget, hvaremot nu befinliga reservationer må kunna utan olägenhet öfverlämnas till statsverket.»

Emot Kungl. Maj:ts omförmälda beslut har utskottet icke funnit anledning till erinran, hvilket utskottet härmed skolat för Riksdagen

anmäla.

Ang. anslagen
under pensionsstaten.

8:o) I fråga om beloppen af anslagen under pensionsstaten har i statsverkspropositionen erinrats, hurusom enligt Kungl. Maj:ts förslag ökningen under denna stat komme att utgöras af följande belopp, nämligen

höjning af bidraget till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén kronor	1,535: —
höjning af bidraget till pensionering af änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m.	3,974: —
bidrag till döfstumlärarnas pensionsanstalt	14,000: —
höjning af bidraget till folkskollärares pensionering	49,993: —
tillsammans kronor	69,502: —

Om härtill lades summan af de ordinarie anslagen till pensionsstaten enligt nu gällande riksstat .. 2,102,139: —
komme de ordinarie anslagen till pensionsstaten att sluta å ett belopp af .. kronor 2,171,641: —

I afseende å öfriga anslag under pensionsstaten har icke föreslagits någon förändring, och får utskottet hemställa,

att samtliga de anslag under pensionsstaten, i afseende å hvilka förändring nu icke blifvit ifrågasatt, må i riksstaten för år 1907 upptagas med oförändrade belopp.

Indragningsstaten.

Ang. pension
åt extra fäng-
gevaldigern
E. Waltner.
[7.]

9:o) Kungl. Maj:t har i statsverkspropositionen under tionde hufvudtiteln i punkt 7 föreslagit, att extra fänggevaldigern i Gäflehörns län *Erik Waltner* måtte berättigas att från och med månaden näst efter den, i hvilken han från gevaldigersbefattningen erhöle afsked, åtnjuta årlig pension till ett mot gevaldigerslönen svarande belopp af 500 kronor.

Jämlikt vid statsverkspropositionen fogadt utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden den 13 januari 1906 har departementschefen i denna fråga anfört följande:

»Uti underdånig skrifvelse den 22 september 1905 har fängvårdsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes i nådig proposition till Riksdagen göra framställning därom, att extra gevaldigern i Gäfleborgs län Erik Waltner måtte berättigas att å allmänna indragningsstaten undfå pension till ett mot gevaldigerslönen svarande belopp af 500 kronor.

Af handlingarna i ärendet inhämtas, att Waltner, som är född den 26 mars 1833, den 7 oktober 1863 blifvit anställd såsom extra vaktknekt vid länsfängelset i Gäfle och den 30 maj 1864 erhållit fängvårdsstyrelsens förordnande såsom ordinarie vaktknekt; att han den 12 april 1872 antagits till extra fänggevaldiger inom Gäfleborgs län och den 23 januari 1883, sedan ledighet inträffat af en ordinarie gevaldigersbefattning, förordnats att tills vidare upprätthålla denna gevaldigersbefattning mot åtnjutande af löneförmåner enligt fastställd stat; samt att han fortfarande bekläder denna syssla.

Anledningen därtill, att Waltner år 1883 endast erhöll förordnande tills vidare, har fängvårdsstyrelsen uppgifvit vara en då väntad minskning i fängtransporterna inom länet, i följd hvaraf tjänsten ansågs icke böra definitivt återbesättas.

Waltner, som uppnått 72 lefnadsår, har alltså tjänat staten i 42 år och därunder nära 8 år varit ordinarie vaktknekt samt mer än 22 år uppehållit en ledig ordinarie fänggevaldigersbefattning med lika tjänstgöring som ordinarie gevaldiger och full aflöning å det i riksstat uppförda bestämda anslaget till fångars vård och underhåll. Under sin långa tjänstetid har han förvärfvat det vitsord, att han pliktroget fullgjort sina åligganden samt iakttagit en absolut nykter och i allo hedrande vandel.

Fängvårdsstyrelsen har anfört, att, om Waltner i sin tjänst varit ordinarie å den af 1882 års Riksdag fastställda aflöningsstat, i hvars ställe numera gäller den af 1902 års Riksdag godkända nya lönestaten, han skulle hafva uppfyllt de genom nådiga kungörelsen den 13 juni 1902 för befattningshafvandes vid fångvården berättigande till pension å allmänna indragningsstaten stadgade villkor. Det förhållande, att Waltner af skäl, som icke beröra hans lämplighet eller duglighet för tjänsten, varit i saknad af dylikt konstitutorial, bör ej billigtvis lända honom till men, när han efter långvarig och hedrande tjänstgöring måste på grund af ålder och försvagadt hälsotillstånd från befattningen afgå. I likhet med Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som till fängvårdsstyrelsen öfverlämnat framställning i ämnet från Waltner, har

styrelsen därför funnit sådana omständigheter vara för handen, att pension af statsmedel bör Waltner beredas.

Statskontoret, som hörts i ärendet, har instämt i fångvårdsstyrelsens hemställan. Det hinder, som möter för tillämpning å Waltner af de allmänna pensioneringsgrunder, hvilka blifvit för fånggevaldiger fastställda, är enligt statskontorets mening af så uteslutande formell natur, att det skulle vara i hög grad obilligt, därest ej detta hinder undanröjes.»

Utskottet, som icke haft anledning till erinran emot Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, hemställer,

att Riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Ang.
pension åt
förra arbeterskan
vid
ammunitionsfabriken
B. K.
Ersdotter.

10:o) Kungl. Maj:t har under punkten 8 af förevarande hufvudtitel föreslagit, att förra arbeterskan vid ammunitionsfabriken *Bengts Karin Ersdotter* måtte under sin återstående lifstid åtnjuta en årlig pension af 300 kronor, att utgå från och med den 1 januari 1905.

[8.]

Till statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 30 december 1905 har departementschefen i denna fråga anfört följande:

»Efter framställning af styresmannen för ammunitionsfabriken har arméförvaltningen å artilleridepartementet i underdånig skrifvelse den 14 sistlidne september anhållit, att Eders Kungl. Maj:t täcktes hos Riksdagen utverka pension från allmänna indragningsstaten å 300 kronor årligen från och med innevarande år åt förra arbeterskan vid fabriken *Bengts Karin Ersdotter*. Arméförvaltningen har därvid, med öfverlämnande af frejd-, läkar- och arbetsbetyg, anfört, att *Bengts Karin Ersdotter*, som är född den 10 augusti 1844, i mera än 35 år, eller från den 1 maj 1868 till den 13 december 1904, oafbrutet varit i ammunitionsfabrikens tjänst, att hon på grund af kronisk reumatism och sin ålder vore mindre arbetsför, samt att hon under anställningen vid fabriken erhållit vitsord om ett hedrande uppförande och om utmärkt arbetskunnet.

Efter nådig remiss har medicinalstyrelsen den 27 september 1905 i ärendet afgifvit underdånigt utlåtande och därvid hemställt om nådigt bifall till arméförvaltningens ifrågavarande framställning. Denna har jämväl af statskontoret uti infordradt utlåtande den 17 oktober 1905 förordats.

Som Bengts Karin Ersdotters 35-åriga anställning i statens tjänst synes mig berättiga henne, då hon numera på grund af ålder och sjuklighet icke kan genom arbete försörja sig, att från staten erhålla hjälp till sitt uppehälle, biträder äfven jag omförmälda framställning.»

Utskottet, som inhämtat, att under år 1903 Bengts Karin Ersdotters arbetsförtjänst uppgått till 582 kronor, hvarjämte hon åtnjutit fri bostad och vedbrand, anser pension böra, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, henne beredas, och hemställer alltså utskottet,

att Riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågasvarande framställning.

11:o) Kungl. Maj:t har uti en den 16 februari 1906 aflåten proposition (n:o 56) föreslagit Riksdagen medgifva, att besiktningsrustmästaren vid Gottlands tygstation *Per Gustaf Andersson* finge från och med månaden näst efter den, hvori han erhöle afsked från sin beställning, under sin återstående lifstid från allmänna indragningsstaten uppbara en årlig pension af 1,216 kronor.

Ang. pension för besiktningsrustmästaren P. G. Andersson.

Till det propositionen bilagda statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden för förenämnda dag har departementschefen härom haft följande uttalande:

»Uti en af tygmästaren på Gottland till arméförvaltningen å artilleridepartementet insänd och af arméförvaltningen jämte eget underdånigt utlåtande den 21 september 1905 öfverlämnad skrifvelse har besiktningsrustmästaren vid Gottlands tygstation *Per Gustaf Andersson* anhållit, att åt honom, som nu vid uppnådda 64 lefnadsår stode inför sannolikheten att inom kort ej nöjaktigt kunna uppehålla sin tjänst, måtte, då han enligt skrifvelsen bifogad styrkt tjänsteförteckning tjänat staten i mer än 40 år, men icke varit i tillfälle att vinna delaktighet i arméns pensionskassa, utverkas pension å allmänna indragningsstaten med 1,216 kronor årligen, motsvarande 80 procent af hans nuvarande lön jämte ålderstillägg.

Såsom af handlingarna i ärendet inhämtas, blef *Andersson*, som är född den 19 augusti 1841, anställd den 28 juli 1865 såsom extra besiktningsrustmästare och den 23 januari 1866 förordnad att vara besiktningsrustmästare vid tygstationen på Gottland med lön på arméförvaltningens artilleridepartements stat. Hans aflöning, som till en

början utgått från artilleridepartementets andel i förutvarande statsanslaget till försvarsverket till lands i allmänhet och sedermera varit uppförd å de af Eders Kungl. Maj:t årligen fastställda stater, rörande användningen af anslaget till arméns vapen, ammunition och skjutöfningar samt artilleriets öfningar och materiel, har under åren 1877—1901 uppgått till 1,500 kronor årligen samt från och med år 1902 utgjort lön 1,020 kronor och dagaflöning 730 kronor jämte ålders-tillägg å lönen med 500 kronor.

Arméförvaltningen, som med hänvisning till bestämmelserna i nådiga brefvet den 11 augusti 1818 närmare redogjort för anledningen därtill, att Anderssons aflöning såsom besiktningsrustmästare å Gottland icke kommit att uppföras å någon af Riksdagen fastställd stat, framhåller, hurusom Andersson i anledning häraf icke kunnat vinna delaktighet i arméns pensionskassa och fördenskull icke kan tillerkännas pension från nämnda kassa eller fyllnadspension från de till arméns pensionering anvisade statsmedel; och har arméförvaltningen i likhet med tygmästaren tillstyrkt ansökningen med erinran, att andra besiktningsrustmästare efter den af Riksdagen senast beviljade löneförbättring hade en lön af 1,200 kronor jämte ålderstillägg å 500 kronor, hvadan de vid afskedstagandet vore berättigade till pension och fyllnadspension å tillhoppa 1,360 kronor.

Direktionen öfver arméns pensionskassa, som den 1 november 1905 i ärendet afgifvit yttrande, har dels bekräftat, att Andersson ej har delaktighet i nämnda kassa, dels ock erinrat, att den af Andersson begärda pensionen enligt nådiga brefvet den 22 juni 1877 skulle hafva tillkommit honom, därest hans beställning varit förenad med sådan delaktighet.

Statskontoret har i underdånigt utlåtande den 28 december 1905 tillstyrkt aflåtande till Riksdagen af nådig proposition om pension å allmänna indragningsstaten för Andersson med det af honom begärda beloppet, 1,216 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken han varder entledigad från sin befattning.

Då jag härutinnan biträder hvad statskontoret tillstyrkt, föranledes jag därtill i främsta rummet af de utaf Andersson själf anförda förhållanden, men därjämte af det vid Gottlands tygstation med dess afskilda läge föreliggande behofvet af en fullt tjänstduglig samt med den nya gevärs- och artillerimaterielen förtrogen besiktningsrustmästare, hvilka egenskaper man icke, med hänsyn till Anderssons höga ålder, kan hos honom påräkna.»

Utskottet får med anledning af hvad i detta ärende upplysts hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må vinna Riksdagens bifall.

12:o) Uti en till Riksdagen den 16 februari 1906 aflåten proposition (n:o 57) har Kungl. Maj:t föreslagit, att t. f. fabriksförvaltaren vid ammunitionsfabrikens afdelning å Karlsborg *A. E. V. Wännerdahl* måtte från och med månaden näst efter den, i hvilken han blefve entledigad från sitt förordnande såsom fabriksförvaltare, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 1,056 kronor.

*Ang. pension
åt t. f. fabriks-
förvaltaren A.
E. V. Wänner-
dahl.*

Till statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden sistnämnda dag har departementschefen i ämnet anfört följande:

»Med tillkännagifvande, att t. f. fabriksförvaltaren vid ammunitionsfabrikens afdelning å Karlsborg *A. E. V. Wännerdahl* i en af styresmannen för fabriken med tillstyrkan öfverlämnad ansökning anhållit om utverkande af pension åt honom, då han vid uppnådda 65 år skulle från tjänsten afgå, har arméförvaltningen i underdånig skrifvelse den 28 augusti 1905 hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta nådig proposition om beviljande åt *Wännerdahl* af en årlig pension, motsvarande den pension med fyllnadspension, hvartill han enligt gällande bestämmelser varit berättigad, därest han vunnit delaktighet i arméns pensionskassa, eller 1,056 kronor, utgörande 80 procent af fabriksförvaltarelönen enligt gällande stat, 1,320 kronor.

Arméförvaltningen har därvid erinrat, hurusom arméförvaltningen i underdånig skrifvelse den 23 september 1901 angående tillämpningen af den för år 1902 fastställda staten för ammunitionsfabriken anfört, att redogöraren vid fabriken afdelning å Karlsborg, förvaltaren *Wännerdahl*, i sådan egenskap anställdes medelst förordnande den 18 april 1888 mot ett årligt arvode, som till en början utgjort 1,000 kronor, men i november 1893 höjts till 1,800 kronor, samt att *Wännerdahl* vid sådant förhållande och då han i tjänsten ådagalagt synnerligt nit samt skicklighet och plikttrohet, skäligen borde tills vidare bibehållas vid befattningen, äfven sedan densamma från och med år 1902 blifvit uppförd såsom beställning på stat, men att *Wännerdahl*, som då redan uppnått 60 år, icke kunde utan erläggande af betydande retroaktivafgifter för pensions- och fyllnadspensions erhållande vinna delaktighet i arméns pensionskassa och i öfrigt icke kunde erhålla därför erforder-

liga tjänstår, hvarför arméförvaltningen hemställde om nådigt tillstånd för Wännerdahl att fortfarande få på förordnande bestrida förvaltaretjänsten.

Såsom arméförvaltningen jämväl erinrat, har Eders Kungl. Maj:t, enligt nådiga beslut den 22 november 1901 och den 29 maj 1903, medgifvit, att arméförvaltningen finge till bestridande af beställningen såsom fabriksförvaltare vid ammunitionsfabriken förordna Wännerdahl tills vidare till dess han fyllt 65 år, därest han intill denna tid befunnes skicklig att tjänsten upprätthålla, hvarefter Eders Kungl. Maj:t, med bifall till arméförvaltningens i sammanhang med framställningen om utverkandet af pension åt Wännerdahl gjorda hemställan, den 15 september 1905 medgifvit, att Wännerdahls förordnande finge fortgå till dess pensionsfrågan blefve afgjord.

Enligt den underdåniga skrifvelsen bilagda intyg och tjänsteförteckning har Wännerdahl, som är född den 5 september 1840, under åren 1870—1877 samt från och med år 1880 till den 1 april 1887 tjänstgjort såsom biträde åt fabriksförvaltaren vid ammunitionsfabriken å Marieberg samt från och med sistnämnda dag haft anställning såsom tillförordnad fabrikskrifvare därstädes, till dess hans förordnande såsom fabriksförvaltare vid fabriken afdelning å Karlsborg den 18 april 1888 tog sin början, hvadan hans tjänstgöring vid ammunitionsfabriken omfattar en sammanlagd tid af öfver 33 år. Styresmannen för fabriken har, enligt arméförvaltningens uppgift, vitsordat, att Wännerdahl städe med nit och odeladt intresse ägnat sin tid åt fabriken tjänst.

Statskontoret har i afgifvet underdånigt utlåtande i ärendet den 28 december 1905 anfört, att, ehuru det syntes tvifvelaktigt, huruvida Wännerdahls anställning såsom biträde under mer än 15 år åt fabriksförvaltaren å Marieberg kunde Wännerdahl tillgodoräknas såsom stats-tjänst, enär berörda anställning torde hafva berott af enskild öfverenskommelse och aflöningen för arbetet åtminstone icke direkt utgått af statsmedel, statskontoret likväl, i betraktande därpå, att Wännerdahls arbete äfven under nämnda anställning kommit ammunitionsfabriken till godo, och med hänsyn till Wännerdahls långvariga och väl vitsordade tjänstgöring såsom tillförordnad fabrikskrifvare och tillförordnad fabriksförvaltare funnit sig böra tillstyrka, att framställning hos Riksdagen måtte i enlighet med arméförvaltningens hemställan göras till beredande åt Wännerdahl af pension, mot hvars föreslagna belopp statskontoret icke hade något att erinra.

Då, efter det den fabriksförvaltartjänst, som Wännerdahl alltsedan den 18 april 1888 bestridt, blifvit, jämlikt Eders Kungl. Maj:ts med 1901 års Riksdag fattade beslut, å stat uppförd, fråga första gången uppstod därom, att Wännerdahl fortfarande på förordnande skulle upprätthålla denna tjänst, lät Eders Kungl. Maj:t därom inhämta yttrande af direktionen öfver arméns pensionskassa, som beträffande möjligheten för Wännerdahl att förvärfva delaktighet i pensionskassan, om han blefve å ordinarie stat anställd, i underdånig skrifvelse den 30 oktober 1901 meddelade, att han först den 18 april 1918, under förutsättning att han då kvarstode i tjänst, blefve berättigad till pension, samt att han blefve skyldig att erlägga i retroaktiv- och befodringsafgifter till arméns pensionskassa 307 kronor 50 öre och till arméns nya änke- och pupillkassa 1,086 kronor 78 öre, ehuru han vore ogift och redan innehade den lefnadsålder, efter hvars uppnående delägare i händelse af därefter ingånget äktenskap icke ägde grunda pensionsrätt.

Äfven om Wännerdahl blifvit uppförd å stat, skulle han, då det ej var tänkbart, att han intill fyllda 77 $\frac{1}{12}$ lefnadsår bibehölle tjänstbarhet, icke hafva kunnat förvärfva pensionsrätt, hvarför det varit obilligt att genom sådan anställning tvinga honom till erläggande af omförmälda, för honom otvifvelaktigt högst kännbara utgifter. Detta förhållande kan emellertid ej förminska Wännerdahls på långvarig och pliktrogen statstjänst grundade anspråk på pension, då han ej längre förmår att förrätta sådan tjänst. Vid bedömandet af Wännerdahls anspråk i sådant afseende anser jag hänsyn äfven böra tagas till den tid af öfver 15 år, då han tjänstgjort som biträde åt fabriksförvaltaren å Marieberg, enär Wännerdahls arbete utförts för statens räkning och den omständigheten, att anställningen varit grundad på ett enskildt aftal och ej på förordnande af någon statsmyndighet, sannolikt varit föranledd af dåvarande organisatoriska förhållanden.»

Med anledning af hvad till stöd för denna framställning anförts får utskottet hemställa,

att Riksdagen må bifalla hvad Kungl. Maj:t i förevarande afseende föreslagit.

13:o) Kungl. Maj:t har i en till Riksdagen den 16 februari 1906 aflåten proposition (n:o 58) föreslagit, att arbetarne vid det till Karlsborgs fästningsbyggnad hörande kalkstensbrottet vid Borghamn, hamnvakten och förrådsdrängen *Hans Gottfrid Engqvist* och stenhuggaren *O. Swanberg*.

Ang. pension för arbetarne H. G. Engqvist och F. O. Swanberg.

Frans Otto Svanberg måtte från och med år 1906 å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp af 300 kronor hvardera.

Beträffande denna framställning har statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet till statsrådsprotokollet ofvannämnda dag anfört följande:

»Uti särskilda af frejd-, läkar- och arbetsbetyg åtföljda skrivelser till fortifikationsbefälhafvaren å Karlsborgs fästning hafva arbetarne vid det till fästningsbyggnaden hörande kalkstensbrottet vid Borghamn, hamnvakten och förrådsdrängen Hans Gottfrid Engqvist samt stenhug-garen Frans Otto Svanberg anhållit om utverkande åt dem af statsunderstöd i form af pension.

Af ansökningshandlingarna, som till arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet öfverlämnats och af arméförvaltningen med underdånig skrifvelse den 6 december 1905 till Eders Kungl. Maj:t insändts, inhämtas:

att *Engqvist*, som är född den 14 februari 1834, alltsedan år 1849 innehaft anställning vid förutnämnda kalkstensbrott, men numera efter upprepade hjärnblödningar med däraf följande förflamning är till arbete oförmögen och i behof af ständig vård, utan att något hopp förefinnes om förbättring i hans tillstånd;

att *Svanberg* är född den 6 november 1829 och att han alltsedan år 1853 innehaft anställning vid kalkstensbrottet, men numera till följd af sjuklighet och på grund af framskriden ålder nedsatta krafter är oförmögen att förrätta sitt arbete; samt

att såväl Engqvist som Svanberg under tjänstetiden städse ådagalagt nit och redbarhet i arbetet och uppfört sig på ett i allo hedrande sätt, hvarför ock båda såsom vedermäle därför erhållit sällskapet Pro Patrias silfvermedalj.

Uti omförmälda skrifvelse har arméförvaltningen på grund af de bevakande omständigheter, som förelåge, hemställt, det Eders Kungl. Maj:t täcktes i nådig proposition till Riksdagen utverka åt hvardera af bemälda ålderstigna arbetare en årlig pension af 300 kronor, att utgå från och med år 1906.

Statskontoret har den 29 december 1905 afgifvit infordradt utlåtande i ärendet; och enär omständigheterna syntes med nödvändighet bjuda, att understöd på ålderdomen bereddes ifrågavarande, i kronans tjänst utslitna arbetare, samt pensioner till enahanda belopp, som arméförvaltningen föreslagit, blifvit af 1904 års Riksdag beviljade för fyra

arbetare vid Karlsborgs fästningsbyggnad, har statskontoret biträdt arméförvaltningens hemställan.

Enligt hvad jag inhämtat, har arbetsförtjänsten under år 1905 uppgått för Engqvist till något öfver 500 kronor och för Svanberg till omkring 300 kronor, hvarjämte de åtnjutit fri bostad och vedbrand.»

I likhet med myndigheterna ansåge departementschefen ifrågavarande åldriga arbetare på grund af långvarig och trogen tjänst hafva gjort sig förtjänta af de för dem föreslagna pensionerna.

Utskottet, som håller före, att staten bör åt ifrågavarande, under en afsevärdt lång tid i statens tjänst använda arbetare lämna understöd på deras ålderdom, har emot de föreslagna pensionsbeloppen icke haft något att erinra och hemställer alltså:

a) att Riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts framställning i fråga om pension till arbetaren vid det till Karlsborgs fästningsbyggnad hörande kalkstensbrottet vid Borghamn, hamnvakten och förrådsdrängen Hans Gottfrid Engqvist; samt

b) att Kungl. Maj:ts förslag om pension åt arbetaren vid samma kalkstensbrott, stenhuggaren Frans Otto Svanberg jämväl må af Riksdagen bifallas.

14:o) Uti en den 16 februari 1906 aflåten proposition (n:o 59) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att vaktmästaren vid landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition *Carl Magnus Fägerholm* måtte från och med månaden näst efter den, i hvilken han erhöle afsked från berörda beställning, å allmänna indragningsstaten åtnjuta pension till belopp af 600 kronor årligen.

Ang. pension för vaktmästaren vid landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition C. M. Fägerholm.

Statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet har beträffande denna framställning till statsrådsprotokollet ofvannämnda dag anfört följande:

»Vaktmästaren vid landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition Carl Magnus Fägerholm har anhållit, att, då hans krafter icke mera tillåta honom att upprätthålla nämnda vaktmästaresyssla, komma i åtnjutande af pension från allmänna indragningsstaten.

Fägerholm, som är född den 29 januari 1841 och i salunda fyllt 65 år, har, enligt ansökningen vidfogade intyg och tjänsteförteckning,

efter det han den 16 maj 1859 antagits till underkanonier vid flottan, innehaft anställning såsom underkanonier och kanonier vid flottan 3 år 6 månader 8 dagar samt därefter såsom sergeant vid kronoarbetareskåren i Karlsborg och vid Hallands bataljon 6 år 8 månader 4 dagar, hvarefter han, på grund af vederbörligt förordnande, tjänstgjort såsom vaktmästare vid länsfängelset i Falun 2 år, såsom sergeant vid straffängelset å Långholmen 11 månader, såsom vaktmästare vid länsfängelset i Gäfle 8 månader 8 dagar, hvarunder han tidtals jämväl bestridt direktörsbefattning, samt såsom portvakt vid statens järnvägars verkstäder å Liljeholmen 7 år 11 månader 8 dagar. Sin nuvarande beställning såsom vaktmästare vid kommandoexpeditionen har han innehaft sedan den 30 september 1890 eller mer än 15 år 4 månader, hvadan Fägerholm innehaft statstjänst i öfver 37 år.

Fägerholm, hvilken af chefen för kommandoexpeditionen, som tillstyrker ansökningsen, erhållit det vitsord, att han utmärkt väl fullgjort sin tjänst därstädes, och hvilkens tjänstgöring i öfriga befattningar äfven väl vitsordats, har, i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts nådiga beslut den 4 november 1904, erhållit medaljen i silfver af åttonde storleken med inskrift »för nit och redlighet i rikets tjänst». Dessutom har Fägerholm, hvilken såsom frivillig stått i dansk krigstjänst under år 1864, af Hans Maj:t Konungen af Danmark erhållit minnesmedalj för deltagande i kriget nämnda år och utnämnts till dannebrogsmän.

Enligt läkarbetyg kan Fägerholm till följd af ålderdomsbräcklighet och reumatiska krämpor svårigen någon längre tid sköta sin tjänst.

Statskontoret, hvars utlåtande i ärendet inforrats, har funnit goda skäl föreligga för framställning till Riksdagen om pension å allmänna indragningsstaten åt Fägerholm, då han uppnått den lefnadsålder och det antal tjänstår, som, därest han innehaft ordinarie tjänst, skulle hafva berättigat honom till pension; och anser statskontoret pensionsbeloppet böra bestämmas till 80 procent af det till Fägerholm nu utgående årsarfvode eller 600 kronor årligen, motsvarande hvad en ordinarie vaktmästare vid Eders Kungl. Maj:ts kansli efter intjänande af ålderstillägg äger bekomma i pension.

För den beställning vid kommandoexpeditionen, som af Fägerholm innehafves, är i staten för landtförsvarsdepartementet uppfördt ett arfvode af 750 kronor. I likhet med statskontoret anser jag den omständigheten, att beställningen ej är ordinarie tjänst med lön och sålunda ej heller, enligt gällande bestämmelser, förenad med pensionsrätt, icke befria staten från skyldigheten att försörja en åldrig tjänare, då han icke längre med fördel kan bibehållas vid tjänsten. Som Fäger-

holms tjänst är jämförlig med vaktmästarbeställning i kansliet, biträder jag jämväl det af statskontoret, med tillämpning af bestämmelserna för sådan vaktmästares pensionsrätt, afgifna förslag i afseende å pensionsbeloppet.»

Utskottet, som emot denna Kungl. Maj:ts framställning icke haft något att erinra, hemställer,

att Riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förvarande framställning.

15:o) Uti en den 23 februari 1906 aflåten proposition (n:o 83) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att musiksergeanten af andra klassen vid Kalmar regemente *Gustaf Emanuel Lindberg* finge från och med månaden näst efter den, i hvilken han erhöle afsked från sin beställning, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp af 780 kronor.

*Ang.
pension åt
musik-
sergeanten
G. E. Lindberg.*

Beträffande denna framställning har statsrådet och chefen för landtförsvardepartementet till statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden ofvannämnda dag anfört följande:

»Chefen för Kalmar regemente har i underdånig skrifvelse den 15 december 1905, med förmälan att musiksergeanten af andra klassen vid regementet *Gustaf Emanuel Lindberg* genom operation förlorat ena fotens främre del och sålunda blifvit till krigstjänst oduglig, anhållit, att *Lindberg* måtte, för att af regementschefen kunna skiljas från tjänsten, komma i åtnjutande af pension från allmänna indragningsstaten.

Såsom af den underdåniga skrifvelsen inhämtas, blef *Lindberg*, som är född den 16 oktober 1866, anställd såsom spel i nummer vid Kalmar regemente den 17 januari 1885 och, efter vunnen befordran till vice korpral och korpral, den 11 maj 1901 utnämnd och förordnad till fältmusikant samt den 7 februari 1902, i anledning af beslutet om arméns omorganisation, antagen till musiksergeant af andra klassen, i egenskap hvaraf han från 1903 års början uppburit aflöning; och har *Lindberg*, alltsedan han förordnades till fältmusikant, erlagt föreskrifna afgifter till arméns pensionskassa.

Enligt intyg af vederbörande regementsläkare, har *Lindberg*, som till följd af kärleksjukdom undergått operation och därigenom förlorat

vänstra foten med undantag af bakre delen, innehållande hälbenet och språngbenet, på grund häraf blifvit oförmögen till krigstjänst.

Direktionen öfver arméns pensionskassa har den 10 sistlidne januari afgifvit infordradt utlåtande i ärendet och därvid anført, att Lindberg, som uppnått endast 39 lefnadsår och 19 tjänstår efter 20:de åldersåret och ej erhållit oförmälda skada i tjänsten, icke på grund af gällande bestämmelser vore berättigad till pension från arméns pensionskassa, men att giltig anledning syntes direktionen föreligga att genom nådig proposition till Riksdagen åt Lindberg utverka pension från allmänna indragningsstaten å 780 kronor, eller samma belopp, hvarmed Lindbergs pension, om han varit berättigad till sådan från arméns pensionskassa, skolat jämte tillagd fyllnadspension utgå.

Statskontoret, som anser, att Lindberg icke kan, med stöd af punkt 8 i nådiga cirkuläret den 22 juni 1877 angående grunder för pensioneringen af arméns befäl och underbefäl m. m., mot sin vilja från tjänsten skiljas, har uti afgifvet underdånigt utlåtande af den 29 sistlidne januari, under erinran att Lindbergs aflöning utgjordes af lön 780 kronor och dagaflöning, i gällande stat förslagsvis upptagen till 383 kronor 25 öre, hemställt, att, därest af hänsyn till regementets fördel pröfvades nödigt, att Lindberg afginge från sin tjänst, hos Riksdagen måtte äskas pension för honom med det af direktionen för arméns pensionskassa föreslagna belopp.

Enligt det af statskontoret angifna författningsrum, kan den löntagare, som i minst tre år lidit af lamhet, utan att anledning förefinnes, att han kan återvinna tjänstbarhet, utan egen ansökning från tjänsten skiljas mot åtnjutande af pension från allmänna indragningsstaten till belopp, motsvarande pension från arméns pensionskassa jämte fyllnadspension. I likhet med statskontoret anser jag den Lindberg åkomna skadan icke vara hänförlig till sådan sjukdom, som i oförmälda punkt af berörda nådiga cirkulär afses. Den medför emellertid samma verkan eller fullkomlig otjänstbarhet. Vid sådant förhållande synes det mig nödigt att genom utverkande af rätt till pension åt Lindberg gifva honom tillfälle att redan nu från tjänsten begära afsked; och som Lindberg, därest han på grund af bestämmelsen i 1877 års cirkulär kunnat utan egen begäran entledigas, varit berättigad till full pension eller 780 kronor, anser jag samma belopp nu böra honom tillerkännas.»

*Utskottets
yttrande.*

Då, enligt hvad af statsrådsprotokollet framgår, Lindberg, ehuru, enligt läkares intyg, till krigstjänst oförmögen, icke kan jämlikt gällande

grunder för pensionering af arméns befäl och underbefäl m. m. mot sin vilja från tjänsten skiljas, har utskottet ansett, att honom bör beredas tillfälle att med rätt till pension afgå ur krigstjänsten; och får utskottet, som i afseende å pensionens belopp biträder Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

att Riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

16:o) Uti en inom Riksdagens Andra Kammare väckt motion (n:o 122) har herr *E. Räf* föreslagit, att Riksdagen måtte bevilja åt förre musiksergeanten vid Karlskrona grenadjärregemente *Johannes Elias Nordström* en årlig pension af 300 kronor.

Ang. en inom Andra Kammaren väckt motion.

Utskottet får beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna framställning, hänvisa till själfva motionen.

Då, enligt hvad utskottet inhämtat, Kungl. Maj:t, efter vederbörande myndigheters hörande, vid föredragning den 7 oktober 1904 af en utaf Nordström gjord ansökning om pension förklarar sig anse hvad i ärendet förekommit icke vara af beskaffenhet att böra föranleda framställning till Riksdagen af pension åt Nordström, utan tilldelat Nordström en gratifikation för en gång af 300 kronor, har utskottet icke ansett sig böra, på hemställan af enskild motionär tillstyrka bifall till nu ifrågavarande framställning.

Utskottets yttrande.

Utskottet får alltså hemställa,

att herr Räfs förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

17:o) Kungl. Maj:t har uti en den 2 februari 1906 aflåten proposition (n:o 35) föreslagit Riksdagen medgifva, att vaktmästaren hos länsstyrelsen i Jönköpings län *Karl Johan Jansson* finge för sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 600 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken afsked från vaktmästarsysslan blefve honom beviljad.

Ang. pension åt vaktmästaren hos länsstyrelsen i Jönköpings län K. J. Jansson.

Statsrådet och chefen för civildepartementet har i detta ärende till statsrådsprotokollet öfver civilärenden ofvannämnda dag anført följande:

»Uti skrifvelse den 30 oktober 1905 har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jönköpings län gjort underdånig hemställan därom, att Eders Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för beredande af pension åt vaktmästaren hos länsstyrelsen i Jönköpings län Karl Johan Jansson.

Vid den underdåniga framställningen har fogats ett den 31 oktober 1905 utfärdadt läkarbetyg, utvisande, att Jansson den 22 oktober 1904 träffats af hjärnblödning med efterföljande förlamning af vänstra armen och benet samt oförmåga att låta urinen, hvilka symptom så småningom gått tillbaka, men att Janssons psykiska förmåga och arbetsförhet därefter synnerligen förminskats, i synnerhet som Jansson dessutom lede af arterioskleros,

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande har vitsordat, att Jansson, som till följd af ålder och tilltagande sjuklighet länge saknat förmåga att på ett nöjaktigt sätt sköta sin vaktmästarbefattning, numera vore alldeles urståndsatt att fullgöra sina med nämnda syssla förenade åligganden, äfvensom framhållit, att någon lämplig person icke torde finnas villig att för de med tjänsten i fråga förenade tjänstgöringspenningar, hvilka uppginge till allenast 300 kronor för år, såsom vikarie uppehålla tjänsten.

För öfrigt har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande beträffande Jansson meddelat: att han, enligt bifogadt frejdbetyg, vore född den 27 augusti 1838 och sålunda uppnått en ålder af 67 år; att Jansson, som den 27 november 1880 antagits till vaktmästare hos länsstyrelsen i Jönköpings län, den 15 november 1862 blifvit anställd såsom extra vaktmästare vid civildepartementets expedition, hvarest han uppgifvits hafva tjänstgjort i tre år, hvadan han nu skulle innehafva omkring 28 tjänstår; att Jansson städse ådagalagt villighet i tjänsten och efter bästa förmåga fullgjort sina skyldigheter; samt att den hjärnblödning, hvaraf Jansson träffats, efter hvad han själf förmenade, vore, om icke direkt förorsakad, så åtminstone påskyndad däraf, att Jansson, som vid det föreskrifna ordnandet af landskontorets arkiv medelst handbår verkställt flyttning af arkivalier, under detta arbete ansträngt sig mera, än hans krafter och ålder tillätit.

På grund af hvad sålunda anförts har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande hemställt, att, ehuru Jansson icke uppnått de i nådiga brefvet den 1 juni 1877 för rätt till pension å allmänna indragningsstaten för civila ämbets- och tjänstemän samt betjante föreskrifna 35 tjänstår, pension å allmänna indragningsstaten måtte beredas Jansson

med 600 kronor för år, motsvarande det belopp, hvartill hans lön med ålderstillägg uppginge.

Efter härå erhållen nådig remiss har statskontoret den 5 januari 1906 inkommit med underdånigt utlåtande och därvid anført, att, då af hvad i ärendet förekommit syntes uppenbart, ej mindre att Jansson för all framtid vore oförmögen att sköta sin ifrågavarande befattning, än äfven att lämplig vikarie för honom icke kunde för någon längre tid erhållas mot åtnjutande af endast de med befattningen förenade tjänstgöringspenningar, statskontoret funne fullgoda skäl föreligga för tillstyrkande af nådig framställning till Riksdagen om pension för Jansson; och har statskontoret hemställt, att, då enahanda pensionsbelopp, som i detta fall föreslagits — motsvarande hvad Jansson, därest han uppnått 35 tjänstår, varit berättigad att i pension å allmänna indragningsstaten bekomma — blifvit på Eders Kungl. Maj:ts förslag af Riksdagen vid flera tillfällen beviljad för vaktmästare hos länsstyrelser, den ifrågasatta pensionen måtte bestämmas till 600 kronor årligen.

Enligt hvad jag inhämtat, har Jansson uppburit aflöning såsom extra ordinarie vaktmästare vid civildepartementets expedition för tiden från antagningsdagen den 15 november 1862 till och med den 30 juni 1864. Huruvida eller i hvad mån Jansson utöfver nämnda tid haft tjänstgöring vid civildepartementets expedition, har icke kunnat utrönas.»

Utskottet, som emot hvad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit icke haft något att erinra, hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må
vinna Riksdagens bifall.

18:o) Uti punkten 9 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit, att för adjunkten vid pedagogien i Nora *Per Richard Billmanson* måtte å allmänna indragningsstaten uppföras ett belopp af 3,500 kronor, att af honom årligen åtnjutas från och med månaden näst efter den, då till följd af pedagogiens indragning hans tjänstgöring därstädes icke vidare påkallades.

Ang. adjunkten P. R. Billmansons uppförande å allmänna indragningsstaten.

[9.]

Till statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 15 december 1905 har departementschefen beträffande denna framställning anført följande:

»Sedan Riksdagen i skrifvelse den 18 maj 1904 i anledning af Eders Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad anordning af rikets

allmänna läroverk samt lönereglering för de vid dem anställda lärare anmält, att Riksdagen medgifvit, att tvåklassiga pedagogien i Nora finge indragas, förordnade Eders Kungl. Maj:t enligt nådigt beslut den 23 september 1904, att undervisningen i första klassen vid pedagogien skulle upphöra med utgången af läsåret 1904—1905 samt att domkapitlet i Västerås skulle, efter vederbörandes hörande, till Eders Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande undervisningens upprätthållande vid pedagogien, i öfverensstämmelse med hvad nyss nämnts, under läsåret 1905—1906 äfvensom med erforderliga upplysningar i fråga om adjunkten Per Richard Billmansons skyldighet eller villighet att underkasta sig förflyttning till annat läroverk och om de löneförmåner, som kunde anses böra tillkomma honom, därest han försattes på indragningsstat.

Efter det domkapitlet medelst skrifvelse den 11 januari 1905 fullgjort den erhållna nådiga befallningen, samt statskontoret, efter nådig remiss, den 3 april 1905 afgifvit underdånigt utlåtande i ärendet, i hvad det rörde Billmansons förflyttning till annat läroverk eller uppförande på indragningsstat, blefvo genom Eders Kungl. Maj:ts beslut den 9 juni 1905 bestämmelser fastställda i afseende å undervisningens upprätthållande vid pedagogien under läsåret 1905—1906, hvarjämte Eders Kungl. Maj:t förklarade sig vilja framdeles meddela beslut angående Billmansons ställning efter pedagogiens indragning. Sedan härefter öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk, på grund af nådig remiss, den 4 november 1905 yttrat sig i ärendet, har slutligen Eders Kungl. Maj:t genom nådigt beslut den 17 november 1905 förordnat, att ifrågavarande pedagogi skall indragas med utgången af juni månad 1906.

Efter denna redogörelse ber jag att få upptaga den fråga, som, enligt hvad det föregående gifvit vid handen, ännu kräfver Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet i detta ärende, nämligen frågan om adjunkten Billmansons ställning efter pedagogiens indragning. Hvad handlingarna i ärendet härutinnan hafva att närmare upplysa är följande.

Med anledning af det förständigande, som genom nådigt bref den 23 september 1904 meddelades domkapitlet i Västerås i afseende å Billmanson, anmodades denne af domkapitlet att afgifva yttrande. Billmanson anförde därvid, att han ej önskade att vid pedagogiens förestående fullständiga indragning öfverflyttas till annat läroverk. Efter många års undervisningsarbete behöfde han hvila och vore dessutom med många band fäst vid Nora samhälle. Han ansåge ej heller,

att han, som numera vore en af de äldsta tjänstgörande lärarna inom stiftet, vore skyldig att mot sin vilja underkasta sig transport. Hvad anginge de löneförmåner, som borde tillkomma Billmanson vid öfverflyttning på indragningsstat, ville Billmanson härom framdeles göra underdånig ansökning, grundad på sina tjänstemeriter.

I sin underdåniga skrifvelse den 11 januari 1905 har domkapitlet — under erinran att Billmanson tjänstgjorde såsom tillförordnad rektor vid pedagogien, hvadan hans förflyttning eller försättande å indragningsstat icke borde ifrågakomma förrän vid pedagogiens fullständiga indragning — anfört, att Billmanson, som vore född den 6 februari 1835 och utnämnd till ordinarie lärare vid Nora pedagogi år 1866 samt alltså vid utgången af år 1905 uppnått öfver 70 lefnadsår och räknade minst 39 tjänstår, vid så hög ålder icke borde förflyttas till annat läroverk, äfven om han mot sitt bestridande kunde förpliktas därtill; och har domkapitlet fördenskull hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes, vid fullständig indragning af pedagogien, förklara Billmanson berättigad till pension å allmänna indragningsstaten till belopp, utgående efter enahanda grunder, som gällde för motsvarande lärare vid de läroverk, där den nya lönestaten enligt nådiga kungörelsen den 27 augusti 1904 angående ny löne- och pensionsreglering för lärare och lärarinnor vid rikets allmänna läroverk vunnit tillämpning.

Innan statskontoret afgaf sitt utlåtande, lämnade statskontoret Billmanson tillfälle att yttra sig öfver det af domkapitlet i afseende å honom framställda, förut omförmälda förslag. Nämnda yttrande jämte afskrift af Billmansons fullmakt och ett af eforus öfver Västerås stifts allmänna läroverk den 27 mars 1905 utfärdadt intyg rörande Billmansons tjänstgöring äro vidfogade statskontorets utlåtande.

Utöfver hvad Billmanson förut anfört innehöll hans förnyade yttrande en förklaring, att han vore nöjd med domkapitlets förslag. Hvad beträffade beloppet af den pension, han borde få uppbära å allmänna indragningsstaten — yttrade Billmanson vidare — ville han hänvisa, såsom på honom tillämpligt, till hvad, i enlighet med 1904 års Riksdags beslut, innehölles i mom. F punkt c) af förutberörda nådiga kungörelse den 27 augusti 1904, nämligen »att tillförordnad rektor, som fullgjort de i fråga om ämneslärare för pensions erhållande stadgade villkor och i minst 15 år innehaft rektorsförordnande, skall vara berättigad att i pension uppbära sin lön som rektor oafkortad.» Billmanson borde

så mycket mer vara härtill berättigad, som han vid slutet af läsåret 1905—1906, om han då lefde, vore 71 år gammal och varit lärare i statens tjänst i 41 läsår, med en tjänstgöring, som hela tiden varit trägnare än den, som motsvarande lärare vid de högre allmänna läroverken haft.

Nyssnämnda af eforus utfärdade intyg innehöll, att Billmanson tjänstgjort såsom kollega vid Nora pedagogi sedan den 1 januari 1867 och sedermera af domkapitlet i Västerås förordnats att från den 31 augusti 1884 tillsvidare uppehålla rektorsbefattningen vid pedagogien, samt att Billmanson från nämnda tider med nit och skicklighet uppehållit sina befattningar och städse iakttagit en hedrandeandel.

För egen del anförde statskontoret: Enligt den för Billmanson den 19 december 1866 utfärdade fullmakten vore han skyldig att jämlikt nådiga brefvet den 22 november 1861 underkasta sig den *förändrade tjänstgöring*, som framdeles kunde varda föreskrifven. Det sålunda återopade nådiga brefvet angående löneroglering för lärare vid stadspedagogierna hade bland annat stadgat, att för att komma i åtnjutande af den löneförhöjning, som under samma dag blifvit dåvarande lärare vid pedagogierna beviljad, dessa lärare skulle vara skyldiga att underkasta sig den *förändrade tjänstgöring*, som framdeles kunde vara föreskrifven, hvilket villkor borde intagas i fullmakten för de lärare, som därefter utnämndes. Detta förbehåll kunde dock näppeligen anses innebära, att Billmanson, som genom berörda fullmakt förordnats att »vara kollega i matematik, latin och naturalhistoria vid Nora stads pedagogi», skulle vara skyldig att underkasta sig *förflyttning till annat läroverk*. Men äfven om så vore händelsen, ansåge statskontoret i likhet med domkapitlet det icke böra ifrågasättas, att Billmanson, som vid pedagogiens i Nora fullständiga indragning, hvilken syntes komma att äga rum efter utgången af läsåret 1905—1906, skulle hafva uppnått en lefnadsålder af 71 år och en tjänstetid af mer än 40 år, då skulle förflyttas till tjänstgöring vid läroverk å annan ort; utan statskontoret funne rättvisa och billighet fordra, att Billmanson, hvilken såsom lärare vid pedagogi icke ägde författningssenlig rätt till pension af statsmedel vid afskedstagandet från adjunktstjänsten, men å andra sidan icke borde kunna frånhändas de honom genom kollegafullmakten tillförsäkrade löneförmåner å ordinarie stat, blefve vid pedagogiens fullständiga upphörande med bibehållande af dessa löneförmåner öfverflyttad å allmänna indragningsstaten.

Lönen vid Billmansons tjänst utgjorde 1,500 kronor, och enligt

nådigt bref den 28 januari 1887 ägde Billmanson att åtnjuta ålders-tillägg till lönen med 2,000 kronor, hvadan Billmansons ordinarie lön såsom adjunkt utgjorde sammanlagdt 3,500 kronor. I egenskap af tillförordnad rektor vid Nora pedagogi uppbure Billmanson dels den å stat uppförda rektorlönen, 2,500 kronor och, enligt bestämmelse i nådiga brefvet den 26 augusti 1884, af sin adjunktslön 1,000 kronor, dels ock på grund af nådigt bref den 27 augusti 1904 under år 1905 ett å extra stat såsom tillfällig löneförbättring anvisadt belopp af 1,500 kronor, hvilket sistnämnda belopp betraktades såsom tjänstgörings-penningar.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, ville statskontoret — som i anledning af hvad Billmanson yttrat beträffande tillämplighet å honom af bestämmelsen i mom. F punkt c) af förutnämnda kungörelse den 27 augusti 1904 ansåge sig böra erinra, att den i nämnda kungörelse innehållna löne- och pensionsreglering icke hade afseende å den vid pedagogierna anställda lärarpersonal — hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att för Billmanson å allmänna indragningsstaten uppföra ett belopp, motsvarande hans lön å stat, 1,500 kronor, jämte därå intjänade ålderstillägg, 2,000 kronor, eller tillhoppa 3,500 kronor, att af honom åtnjutas från och med månaden näst efter den, då till följd af pedagogiens i Nora indragning hans tjänstgöring därstädes icke vidare påkallades.

Denna statskontorets hemställan har biträdts af öfverstyrelsen, som uti sitt afgifna utlåtande, under instämmande i hvad statskontoret anfört, ytterligare betonat olämpligheten af att lärare, som med afseende på lefnadsår hade uppnått nu stadgad pensionsålder eller 65 år, förflyttades till tjänstgöring vid annat allmänt läroverk, enär sådana lärares kvarstående i tjänsten stode i rak strid mot den uppfattning, som legat till grund för hithörande bestämmelser i senaste pensionsreglering för lärarna vid de allmänna läroverken, och som förnämligast ginge ut därpå, att bestämmandet af en högre pensionsålder än 65 år skulle vara undervisningsväsendet till skada.

Lika med de i ärendet hörda myndigheterna anser jag det icke böra ifrågasättas att förflytta Billmanson till tjänstgöring vid läroanstalt å annan ort. På de af statskontoret anförda skäl bör därför nådig framställning göras till Riksdagen om Billmansons försättande å indragningsstat vid den tidpunkt, då pedagogiens i Nora verksamhet upphör, med rätt för Billmanson att åtnjuta det af statskontoret föreslagna belopp.»

Med hänsyn till de omständigheter, som enligt statsrådsprotokollet åberopats till stöd för framställningen, får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Ang. läro-
verksadjunk-
ten *A. H. Hall-*
bergs upp-
förande å
allmänna in-
dragnings-
staten.
[10.]

19:o) Kungl. Maj:t har under denna hufvudtitel, punkt 10, föreslagit, att för adjunkten vid lägre allmänna läroverket i Sölvesborg *Adolf Henrik Hallberg* måtte å allmänna indragningsstaten uppföras ett belopp af 3,500 kronor, att af honom årligen åtnjutas från och med månaden näst efter den, då till följd af läroverkets indragning hans tjänstgöring därstädes icke vidare påkallades.

Statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 15 december 1905 innehåller härom följande yttrande af departementschefen:

»Sedan Riksdagen i skrifvelse den 18 maj 1904 i anledning af Eders Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad anordning af rikets allmänna läroverk samt lönerreglering för de vid dem anställda lärare anmält, att Riksdagen medgifvit, att treklassiga allmänna läroverket i Sölvesborg finge indragas, förordnade Eders Kungl. Maj:t genom nådigt beslut den 23 september 1904, att undervisningen i första klassen vid läroverket skulle upphöra med utgången af läsåret 1904—1905 och undervisningen i andra klassen med utgången af läsåret 1905—1906, samt att af de läroverket tilldelade lärarkrafterna en då ledig ämneslärarbefattning skulle indragas med utgången af juni månad 1905 och aflöningen besparas statsverket, hvarjämte domkapitlet i Lund anbefalldes att till Eders Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande undervisningens upprätthållande vid läroverket, i öfverensstämmelse med hvad nyss nämnts, under läsåren 1905—1906 och 1906—1907 äfvensom med erforderliga upplysningar i fråga om adjunkten vid läroverket *Adolf Henrik Hallbergs* skyldighet eller villighet att underkasta sig förflyttning till annat läroverk och om de löneförmåner, som kunde anses tillkomma *Hallberg*, därest han försattes å indragningsstat.

Till åttlydnad häraf afgaf domkapitlet den 30 november 1904 underdånigt utlåtande, därvid tillika öfverlämnades infordrade yttranden af *Hallberg* och tillförordnade rektorn vid ifrågavarande läroverk *C. L. Lohmander*. Sedan härupå statskontoret, på grund af nådig remiss, den 10 mars 1905 yttrat sig i ärendet, i hvad det afsåg *Hallbergs* förflyttning till annat läroverk eller uppförande på indragningsstat, meddelade Eders Kungl. Maj:t genom nådigt beslut den 9 juni 1905

bestämmelser med afseende å uppehållande af undervisningen vid läroverket under läsåren 1905—1906 och 1906—1907, och föreskrefs därvid beträffande sistnämnda läsår, bland annat, att undervisningen i läsåmnena i den då återstående tredje klassen äfvensom rektorsgöromålen skulle bestridas af innehafvaren af adjunktsbefattningen, hvarjämte Eders Kungl. Maj:t förklarade sig vilja framdeles meddela beslut angående Hallbergs ställning efter läroverkets indragning.

Efter det sedermera öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk den 4 november 1905 i ärendet afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, förordnade Eders Kungl. Maj:t, enligt nådigt beslut den 17 november 1905, att lägre allmänna läroverket i Sölvesborg skulle indragas med utgången af juni månad 1907.

Beträffande frågan om Hallbergs förflyttning till annat läroverk eller uppförande å indragningsstat efter läroverkets indragning, hvilken fråga ännu återstår att afgöra, har i ärendet förekommit följande.

Hallberg, som den 19 december 1877 blifvit utnämnd till kollega vid ifrågakomna läroverk, och i hvilkens fullmakt icke finnes intagen bestämmelse om skyldighet för honom att underkasta sig förflyttning till annat läroverk, har förklarat sig icke vilja underkasta sig sådan förflyttning samt anhållit, att, därest han försattes på indragningsstat, få såsom löneförmåner uppbära sin nuvarande lön i femte lönegraden, utgörande 3,500 kronor årligen.

Lohmander yttrar, att, då Hallbergs fullmakt å kollegatjänsten vid Sölvesborgs allmänna läroverk endast ålade honom att »uti detta sitt Embetes förvaltning sig till noga efterlefnad ställa etc.» men icke innehölle något om den i nådiga cirkuläret den 29 december 1860 föreskrifna skyldigheten för yngsta kollegan vid tre- eller femklassiga läroverk att vid behof inträda i tjänstgöring vid annat läroverk, det icke torde kunna anses vara Hallbergs skyldighet att underkasta sig en sådan förflyttning, samt att, därest Hallberg försattes å indragningsstat, hans lön torde böra utgöras af den till honom nu utgående adjunktslönen i femte lönegraden, uppgående till 3,500 kronor.

Till hvad Hallberg och Lohmander sålunda anfört tillägger domkapitlet, att, äfven om Hallberg, oafsedt den omständigheten att i den för honom utfärdade fullmakten å hans innehafvande befattning icke finnes inryckt den i nådiga cirkuläret den 29 december 1860 föreskrifna skyldighet för yngsta kollegan vid tre- eller femklassiga läroverk att vid behof inträda i tjänstgöring vid annat läroverk, finge anses skyldig underkasta sig förflyttning, domkapitlet i allt fall icke

funne skäl tillstyrka vidtagande af sådan åtgärd. Erfarenheten hade nämligen, yttrar domkapitlet vidare, tydligt visat, hurusom gamla lärares förflyttningar till andra läroverk med dessas olikartade förhållanden sällan blifvit till gagn för undervisningen, och då Hallberg förklarar sig icke vara villig underkasta sig förflyttning, hemställde domkapitlet, att Hallberg, som vore född den 6 mars 1846 och sedan vårterminen 1872 tjänstgjort såsom lärare vid allmänt läroverk, måtte försättas å indragningsstat och därvid varda bibehållen vid sin nuvarande lön af 3,500 kronor årligen.

I sitt förut berörda underdåniga utlåtande har statskontoret anført, att Hallberg så mycket mindre torde vara skyldig underkasta sig den enligt 1860 års cirkulär yngsta kollega åliggande förflyttning till annat läroverk, som Hallberg icke kunde betraktas såsom »yngsta kollega», då af de två å stat uppförda kollegatjänsterna vid detta läroverk den ena sedan flera år tillbaka stode vakant, och har statskontoret för den skull hemställt, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen att för adjunkten Hallberg å allmänna indragningsstaten uppföra ett belopp, motsvarande hans lön å stat 1,500 kronor jämte därå intjänade ålders-tillägg, utgörande enligt nådiga brefvet den 22 januari 1898 2,000 kronor, eller tillhopa 3,500 kronor, att af honom åtnjutas från och med månaden näst efter den, då till följd af läroverkets i Sölvesborg beslutade indragning hans tjänstgöring vid nämnda läroverk icke vidare påkallades.

Öfverstyrelsen har i sitt underdåniga utlåtande anført, att då öfverstyrelsen ej funne Hallberg på grund af sin fullmakt vara skyldig underkasta sig förflyttning till annat läroverk, öfverstyrelsen ansåge, att Hallberg, som vore född år 1846 och utnämnts till sin kollegabefattning år 1877, samt sålunda icke uppnått stadgad pensionsålder, borde, på sätt förut i dylika fall ägt rum, i samband med läroverkets indragning öfverflyttas på indragningsstat med bibehållande af honom såsom ordinarie kollega tillförsäkrade aflöningsförmåner, samt att då emellertid Eders Kungl. Maj:t genom nådigt beslut den 9 juni 1905 förordnat beträffande läsåret 1906—1907 vid allmänna läroverket i Sölvesborg, att undervisningen i läsämnen i den då återstående tredje klassen äfvensom rektorsgöromålen skulle bestridas af innehafvaren af adjunktsbefattningen, ville öfverstyrelsen, under förutsättning att Eders Kungl. Maj:t komme att föreskrifva, att nämnda läroverk skulle efter läsåret 1906—1907 fullständigt indragas, tillstyrka, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att för Hallberg å allmänna indragningsstaten uppföra ett belopp motsvarande hans lön å stat, 1,500

kronor, jämte därå intjänta ålderstillägg, 2,000 kronor, eller tillhoppa 3,500 kronor, att af honom åtnjutas från och med den 1 juli 1907.

Af hvad i ärendet sålunda förekommit synes mig med all tydlighet framgå, att, äfven om adjunkten Hallberg skulle vara skyldig att vid läroverkets i Sölvesborg indragning underkasta sig förflyttning till annat läroverk, en sådan förflyttning icke är att förorda.»

På grund af de i statsrådsprotokollet omförmälda omständigheter synes Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning böra bifallas, hvadan utskottet hemställer,

att hvad Kungl. Maj:t i förevarande afseende föreslagit må vinna Riksdagens bifall.

20:o) Under förevarande hufvudtitel, punkt 11, har Kungl. Maj:t föreslagit, att för adjunkterna vid lägre allmänna läroverket i Söderköping *Johan Malkolm Blomberg* och *Johan August Aurén* samt teckningslärarinnan vid samma läroverk *Nanny Emerentia Sofia Reuterskiöld* måtte å allmänna indragningsstaten uppföras, för hvar och en af Blomberg och Aurén ett belopp af 3,500 kronor samt för Nanny Emerentia Sofia Reuterskiöld ett belopp af 300 kronor, att af vederbörande årligen åtnjutas från och med månaden näst efter den, då till följd af läroverkets successiva indragning deras tjänstgöring vid detsamma ej vidare påkallades.

*Angående
läroverks-
adjunkterna
J. M. Blom-
bergs och J.
A. Auréns
samt tek-
ningslärarin-
nan N. E. S.
Reuterskiölds
uppförande å
allmänna in-
dragnings-
staten.*

[11.]

I denna fråga har till statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 15 december 1905 af departementschefen anförts följande:

»Med anledning däraf, att treklassiga allmänna läroverket i Söderköping på grund af Riksdagens bifall till Eders Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning skall indragas, förordnade Eders Kungl. Maj:t den 23 september 1904,

att undervisningen vid nämnda läroanstalt såsom allmänt läroverk skulle upphöra i första klassen med utgången af läsåret 1904—1905 och i andra klassen med utgången af läsåret 1905—1906, samt

att domkapitlet i Linköping skulle, efter vederbörandes hörande, till Eders Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande undervisningens upprätthållande vid läroverket under läsåren 1905—1906 och 1906—1907 äfvensom med erforderliga upplysningar i fråga om adjunkterna

Johan Malkolm Blombergs och Johan August Auréns skyldighet eller villighet att underkasta sig förflyttning till annat läroverk och om de löneförmåner, som kunde anses böra tillkomma bemälda adjunkter och teckningslärarinnan Nanny Emerentia Sofia Reuterskiöld, därest de för-sattes å indragningsstat.

Sedan domkapitlet till åtlydnad af den sålunda gifna föreskriften med eget underdånigt utlåtande den 5 april 1905 till Eders Kungl. Maj:t öfverlämnat infordrade yttranden af läroverkets inspektor och tillförordnade rektor, äfvensom af Blomberg, Aurén och Nanny Emerentia Sofia Reuterskiöld, samt statskontoret den 8 juni 1905 afgifvit infordradt underdånigt utlåtande i ärendet, föreskref Eders Kungl. Maj:t den 30 juni 1905, att undervisningen under läsåret 1905—1906 skulle bestridas af tillförordnade rektorn och den ena af adjunkterna äfvensom ordinarie teckningslärarinnan och vikarierande gymnastik- och musiklärare samt under läsåret 1906—1907 af tillförordnade rektorn och öfningslärare som under läsåret 1905—1906, hvarjämte Eders Kungl. Maj:t beträffande Blomberg och Aurén förordnade, att Blomberg skulle under läsåret 1905—1906 tjänstgöra vid läroverket i Söderköping, men att Aurén skulle, med bibehållande af de aflöningsförmåner, som tillkomme honom såsom adjunkt vid nämnda läroverk, hänvisas att från och med läsåret 1905—1906 tills vidare tjänstgöra vid annat allmänt läroverk, som af öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk bestämdes; och förklarade Eders Kungl. Maj:t sig vilja framdeles meddela beslut angående Blombergs, Auréns och Nanny Emerentia Sofia Reuterskiölds ställning, hvad Blomberg anginge efter slutet af läsåret 1905—1906 och hvad Aurén och Nanny Emerentia Sofia Reuterskiöld beträffade efter läroverkets indragning.

I skrifvelse den 26 juli 1905 hemställde öfverstyrelsen, att, sedan öfverstyrelsen beviljat Blomberg på grund af styrkt sjukdom tjänstledighet under läsåret 1905—1906, Eders Kungl. Maj:t täcktes förordna, att Aurén skulle med bibehållande af de aflöningsförmåner, som tillkomme honom såsom adjunkt vid läroverket i Söderköping, under nämnda läsår tjänstgöra vid detta läroverk såsom vikarie för Blomberg; och biföll Eders Kungl. Maj:t den 7 augusti 1905 denna framställning.

Sedan härefter öfverstyrelsen, på grund af nådig remiss, den 4 november 1905 afgifvit underdånigt utlåtande, förordnade Eders Kungl. Maj:t genom nådigt beslut den 17 november 1905, att lägre allmänna läroverket i Söderköping skulle indragas med utgången af juni månad 1907.

Jag anhåller nu att få öfvergå till en redogörelse för hvad i ärendet förekommit beträffande frågan om adjunkterna Blombergs och Auréns samt teckningslärarinnan Reuterskiölds ställning efter läroverkets indragning.

Uti omförmälda, af Blomberg, Aurén och Nanny Emerentia Sofia Reuterskiöld afgifna yttranden anföres:

af Blomberg: att enligt den för honom utfärdade fullmakten han vore underkastad skyldighet att inträda i tjänstgöring vid annat läroverk endast så länge han vore yngsta kollega vid läroverket i Söderköping, men att Aurén vore senare befullmäktigad kollega därstädes än Blomberg; att han vid slutet af läsåret 1905—1906 komme att hafva uppnått en ålder af 69 lefnadsår, vid hvilken ålder förflyttning till tjänstgöring vid annat läroverk icke borde ifrågakomma; samt att Blomberg på grund häraf anhölle, att han med hänsyn till sin ålder och långa tjänstgöringstid måtte blifva försatt på indragningsstat med den ordinarie lönen i pension;

af Aurén: att han, som vore född år 1843, hade en sammanlagd tjänstgöringstid vid allmänna läroverk af mer än 40 år samt dessutom varit verksam såsom språkforskare och läroboksförfattare; att hans framskridna ålder, långa tjänstetid och under arbete i skolans tjänst ådraget sjukdomstillstånd medfört en nedsättning af hans krafter, så att en verksamhet på en ny plats under de vid de allmänna läroverken inträdande nya förhållandena icke rimligtvis kunde medföra åsyftadt gagn; att hans fullmakt såsom kollega vid läroverket i Söderköping visserligen innehölle bestämmelse om skyldighet för honom att underkasta sig förflyttning till annat läroverk, därest sådant blefve föreskrifvet, men att billighet och undervisningens bästa syntes kräfva, att denna bestämmelse icke tillämpades på en lärare med så hög lefnads- och tjänstålder som Aurén; samt att han på grund häraf anhölle att, när hans verksamhet vid läroverket i Söderköping på grund af läroverkets indragning måste upphöra, blifva uppförd på indragningsstat, under förutsättning att minskning i med tjänsten förenade löneförmåner icke därigenom tillskyndades honom; samt

af Nanny Emerentia Sofia Reuterskiöld: att hon, som enligt sin fullmakt icke vore underkastad förflyttning till annat läroverk, anhölle att, då hennes tjänstgöring vid läroverket i Söderköping på grund af läroverkets indragning vid slutet af vårterminen 1907 upphörde, med bibehållande af nuvarande löneförmåner blifva öfverflyttad på indragningsstat.

I hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad läroverkets inspektor i sitt utlåtande föreslagit hemställde domkapitlet i sitt förut omförmälda utlåtande,

att Blomberg, som icke vore skyldig att underkasta sig förflyttning till annat läroverk och, trots sin höga ålder af 69 år, såsom kvarstående å gammal stat icke heller att afgå med pension enligt förutvarande bestämmelser, måtte från och med den 1 juli 1905 försättas å indragningsstat med bibehållande af sin nuvarande lön, 3,500 kronor;

att Aurén, ehuru han syntes vara skyldig att underkasta sig förflyttning till annat läroverk, dock på grund af ålder och försvagad hälsa måtte fritagas från denna skyldighet och tillåtas att fortfarande under läsåret 1905—1906 tjänstgöra vid det läroverk, där han nu vore anställd, samt därefter med afseende å sin långa och förtjänstfulla verksamhet såsom lärare och vetenskapsman försättas å indragningsstat från och med den 1 juli 1906 med enahanda lön, som af domkapitlet föreslagits för Blomberg; samt

att teckningslärarinnan Reuterskiöld måtte försättas å indragningsstat från och med den 1 juli 1907 med bibehållande af sin nuvarande lön 300 kronor.

Vidkommande nu föreliggande fråga om Blombergs, Auréns och Nanny Emerentia Sofia Reuterskiölds öfverflyttande på indragningsstat erinrade statskontoret i sitt utlåtande den 8 juni 1905 därom, att genom nådigt bref den 16 mars 1858 förordnats, att lärare vid elementarläroverken skulle komma i åtnjutande af enahanda rättighet till pension å allmänna indragningsstaten, som enligt gällande författningar tillkomme civila ämbets- och tjänstemän, och att i afseende å dessa vore genom nådigt bref den 25 juni 1818 såsom villkor för erhållande af pension föreskrifna en lefnadsålder af 70 år samt minst 30 års oafbruten tjänstetid, hvilka villkor genom nådigt bref den 12 november 1823 ändrats därhän, att pension kunde erhållas vid uppnådda 65 lefnadsår, då efter vid pass 40 års tjänstgöring vederbörandes sjuklighet eller försvagade hälsa genom laglig läkarattest styrktes. Vidare anförde statskontoret: dessa bestämmelser, hvilka fortfarande gällde för de lärare vid de allmänna läroverken, hvilka icke ingått på den nya löne- och pensionsregleringen för dessa läroverk, eller på hvilka denna eljest icke vore tillämplig, hade emellertid icke ansetts kunna tillämpas på teckningslärarna, utan hade för sådana lärare pensioner å allmänna indragningsstaten beviljats, först efter det Riksdagen i hvarje särskildt fall därtill lämnat sitt medgifvande. Enligt hvad handlingarna utvisade, vore Blomberg född den 10 maj 1837 och hade alltså nyligen upp-

nått 68 års ålder samt räknade 38 tjänstår såsom ordinarie kollega. Aurén, född den 4 februari 1843, vore 62 år gammal samt räknade öfver 40 tjänstår, hvarjämte han enligt bifogadt läkarbetyg under flera år vårdats vid sanatorium för bröstsjukdom och lede, ehuru relativ hälsa återvunnits, fortfarande af kraftnedsättning. Ingen af de lärare vid allmänna läroverket i Söderköping, hvilkas öfverflyttning å indragningsstat blifvit af domkapitlet föreslagen, hade således fullständigt uppfyllt de för dem gällande villkoren för erhållande af pension å allmänna indragningsstaten. Blomberg vore icke heller skyldig att underkasta sig förflyttning till annat läroverk, och Aurén vore visserligen skyldig att, så länge han vore yngsta kollega vid läroverket, inträda i tjänstgöring vid annat läroverk, därest sådant blefve af Eders Kungl. Maj:t föreskrifvet; men då han efter Blombergs afgang icke vidare kunde sägas vara »yngsta» kollega, syntes icke heller han vid utgången af läsåret 1905—1906 kunna mot sitt bestridande förflyttas till tjänstgöring vid annat läroverk. Hvad beträffade teckningslärarinnan Reuter-skiöld vore hon, enligt hvad statskontoret inhämtat, född år 1848 och uppnådde alltså år 1907 59 års ålder, hvarjämte hon, som den 5 januari 1870 konstituerats och förordnats till sin nuvarande befattning, alltså vid utgången af läsåret 1906—1907 räknade 37 tjänstår. Icke heller hon vore underkastad förflyttning till annat läroverk. Vid nu anförda förhållanden syntes samtliga ifrågasvarande lärare — hvilka på grund af de för dem utfärdade fullmakter och förordnanden vore berättigade att fortfarande uppbära sina aflöningsförmåner enligt stat — i sammanhang med läroverkets indragning böra, på sätt tillföre i dylika fall ägt rum, öfverflyttas på indragningsstat med bibehållande af nuvarande aflöning, utgörande för hvar och en af Blomberg och Aurén lön 1,500 kronor jämte ålderstillägg därå med 2,000 kronor enligt nådiga bref den 27 januari 1888 och den 27 januari 1904 samt för Nanny Ementia Sofia Reuterskiöld arfvode 300 kronor.

Öfverstyrelsen har i sitt förut omförmälda underdåniga utlåtande anført, att det kunde ifrågasättas, att endera af Blomberg eller Aurén skulle såsom ensam af staten aflönad ämneslärare och på samma gång tillförordnad rektor bestrida undervisningen vid läroverket under läsåret 1906—1907, men att, då rektorsgöromålen, som på grund af läroverkets ombildning till kommunal samskola torde vara ganska maktpåliggande, icke lämpligen borde uppdragas åt en så gammal lärare, en sådan anordning icke torde böra anlitas. Angående Auréns förflyttning till annat läroverk vid ingången af läsåret 1906—1907 har öfverstyrelsen framhållit, att Aurén vid nämnda tidpunkt komme att hafva uppnått

en lefnadsålder af mer än 63 $\frac{1}{2}$ år, och att, ehuru en lärares pensionsålder med afseende på lefnadsåren för närvarande vore bestämd till uppnådda 65 år, olämpligheten att använda ålderstigna lärare framträdde i ännu högre grad, när de skulle förflyttas till annat läroverk och där sätta sig in i nya förhållanden. På grund häraf har öfverstyrelsen, jämväl med hänsyn till Auréns synnerligen långa och väl vitsordade tjänstgöring vid de allmänna läroverken och till hans af läkare vitsordade försvagade hälsotillstånd samt oafsedt den frågan, huruvida han kunde anses skyldig underkasta sig förflyttning, ansett sig icke kunna tillstyrka hans förflyttning till annat läroverk. I öfrigt har öfverstyrelsen instämt i hvad statskontoret i ärendet anfört.

Af hvad sålunda förekommit framgår, att Blomberg och teckningslärarinnan Reuterskiöld icke äro skyldiga och ej heller villiga att låta sig förflyttas till annat läroverk. Hvad Aurén beträffar synes det mig ock otvifvelaktigt, att han, med afseende å sin ålder och svaga hälsa, icke skäligen bör åläggas förflyttning till annat läroverk, där hans tjänstgöring ej heller torde blifva af synnerligt gagn. Ifrågasvarande lärare böra därför förflyttas å indragningsstat, Blomberg och Aurén efter utgången af läsåret 1905—1906 och teckningslärarinnan Reuterskiöld vid läroverkets fullständiga indragning.»

Utskottet, som icke haft anledning till erinran mot hvad Kungl. Maj:t i förevarande afseenden föreslagit, hemställer

att för nedannämnda vid lägre allmänna läroverket i Söderköping anställda lärarpersonal må å allmänna indragningsstaten uppföras följande belopp, att af vederbörande årligen åtnjutas från och med månaden näst efter den, då till följd af läroverkets successiva indragning deras tjänstgöring vid detsamma ej vidare påkallas, nämligen:

- a) för adjunkten Johan Malkolm Blomberg ett belopp af 3,500 kronor;
- b) för adjunkten Johan August Aurén ett belopp af 3,500 kronor, samt
- c) för teckningslärarinnan Nanny Emerentia Sofia Reuterskiöld ett belopp af 300 kronor.

Ang. pension
för
konsistorie-
vaktmästaren
J. Andersson.

21:o) Under denna hufvudtitel, punkten 12, har Kungl. Maj:t föreslagit, att vaktmästaren vid domkapitlet i Strängnäs *Jonas Ander-*

son måtte från och med månaden näst efter den, hvori han blefve entledigad från vaktmästarbefattningen, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära pension till belopp af 500 kronor årligen.

Af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 15 december 1905 inhämtas, att departementschefen då föredragit domkapitlets i Strängnäs skrifvelse till Kungl. Maj:t den 23 augusti 1905, däri domkapitlet, med öfverlämnande af en utaf vaktmästaren vid domkapitlet Jonas Andersson gjord ansökning, anhållit om utverkande af pension åt Andersson vid afskedstagandet; uti hvilket ärende statskontoret den 11 oktober 1905 till Kungl. Maj:t afgifvit infordradt utlåtande.

Af handlingarna i ärendet inhämtades:

att Andersson uti nyss berörda ansökning, med förmälan att han ärnade begära afsked från sin tjänst från den 1 maj 1906, hos domkapitlet anhållit, att domkapitlet ville göra underdånig framställning, att pension vid afskedstagandet måtte varda honom beviljad; till stöd för hvilken framställning sökanden anført, att han, som enligt företedt prästbetyg vore född den 26 september 1832, antagits till vaktmästare vid domkapitlet den 8 mars 1876; att han enligt vederbörande läkares intyg sedan flera år tillbaka lede af kronisk reumatism och svagt bröst, hvilka åkommor tidvis hindrade honom att förrätta sin tjänst; samt att han under sådana förhållanden skulle utan en pension, någorlunda motsvarande den lön han förut haft, sakna tillräckliga existensmedel; äfvensom att, enligt af vederbörande konsistorienotarie styrkt uppgift, med ifrågavarande vaktmästartjänst varit förenad en aflöning af omkring 500 kronor, hvilken aflöning dock från och med år 1903 höjts till omkring 760 kronor;

att domkapitlet i sin förenämnda skrifvelse anført, att Andersson med utmärkt punktlighet, trohet och nit skött sin tjänst; att af hans aflöning 550 kronor utginge af statsmedel och omkring 210 kronor af Strängnäs domkyrka; att af det i domkyrkans stat till understödstagare anvisade beloppet, högst 200 kronor, för närvarande 187 kronor vore för sitt ändamål disponerade; att domkyrkans tillgångar på grund af blifvande restaurering komme att så starkt anlitas, att däraf icke något kunde utgå såsom bidrag till pensioneringen; samt att domkapitlet i anledning häraf ansåge sig äga skäl i underdånighet tillstyrka, det Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för beredande af pension af statsmedel åt vaktmästaren Andersson efter beviljad afsked ur tjänsten till så stort belopp, som Kungl. Maj:t kunde finna skäligt bestämma; samt

att statskontoret i sitt uti ärendet afgifna utlåtande, under erinran att af den utredning, som åtföljde Kungl. Maj:ts förslag till 1902 års Riksdag angående lönereglering för tjänstemän och betjante vid domkapitlens expeditioner, inhämtades, att ifrågavarande vaktmästarsysslas förening med annan tjänst icke vore möjlig samt tillfälle till extra förtjänst synnerligen ringa, anført, att statskontoret med afseende å Anderssons höga ålder, långa tjänstetid och öfriga till stöd för framställningens befogenhet förekomna omständigheter ansåge pension af statsmedel böra honom beredas samt förty i underdånighet hemställde, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att å allmänna indragningssstaten bevilja Andersson ett årligt pensionsbelopp af 500 kronor, att under hans återstående lifstid utgå från och med månaden näst efter den, hvori han afginge från befattningen såsom vaktmästare hos domkapitlet i Strängnäs.

Utskottet, som icke haft något att häremot erinra, hemställer,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Ang. pension
för extra
ordinarie
professorn
H. H. Hilde-
brandsson.
[13.]

22:o) Kungl. Maj:t har under punkten 13 af denna hufvudtitel föreslagit, att extra ordinarie professorn i meteorologi vid universitetet i Uppsala *Hugo Hildebrand Hildebrandsson* måtte från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från professorsbefattningen blefve honom beviljadt, under sin återstående lifstid å allmänna indragningssstaten uppbära pension till belopp af 4,300 kronor årligen.

Af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 15 december 1905 inhämtas, att departementschefen då föredragit en af bemälde Hildebrandsson hos Kungl. Maj:t gjord ansökning, att Kungl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta proposition om beviljande åt Hildebrandsson af en årlig pension å 4,300 kronor vid afskedstagandet; öfver hvilken ansökning ej mindre kanslern för rikets universitet, efter hörande af det större akademiska konsistoriet i Uppsala, den 13 oktober 1905 sig yttrat, än äfven statskontoret den 27 i samma månad afgifvit infordradt utlåtande.

Af handlingarna i ärendet inhämtades:

att Hildebrandsson, som vore född den 19 augusti 1838 och således uppnått en ålder af 67 år, under åren 1865—1869 varit amanuens vid fysiska institutionen vid Uppsala universitet, år 1866 förordnats

till docent i fysik vid universitetet och år 1874 till extra ordinarie adjunkt och chef för astronomiska observatoriets meteorologiska afdelning samt den 24 augusti 1878 utnämns till extra ordinarie professor i meteorologi och föreståndare för meteorologiska institutionen;

att kanslern, under framhållande att det begärda beloppet stode i öfverensstämmelse med den allmänna regeln, att pension borde motsvara den fasta lönen tillika med intjänade ålderstillägg, liksom det större akademiska konsistoriet förordat den gjorda ansökningen; samt

att statskontoret uti sitt i ärendet till Kungl. Maj:t afgifna utlåtande anført, att, därest å de extra ordinarie professorerna varit tillämpliga enahanda bestämmelser, som gällde för ordinarie professorers vid rikets universitet rätt till pension å allmänna indragningsstaten, Hildebrandsson såsom öfver 65 år gammal nu skulle varit berättigad till pension motsvarande lörens belopp; att någon allmän bestämmelse om extra ordinarie professorers rätt till pension å allmänna indragningsstaten emellertid ännu icke kommit till stånd, utan fråga om extra ordinarie professors pensionsrätt måste i hvarje särskildt fall underställas Riksdagens pröfning; samt att statskontoret förty och med stöd af Riksdagens tid efter annan fattade beslut om pensioner å allmänna indragningsstaten åt extra ordinarie professorer, senast år 1904 åt extra ordinarie professorn M. K. Löwegren, funne sig böra hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t i proposition föreslå Riksdagen att för Hildebrandsson, hvilken enligt den för extra ordinarie professorerna vid rikets universitet gällande stat af den 27 maj 1898 åtnjöte, förutom tjänstgöringspenningar, lön till belopp af 3,300 kronor jämte därå enligt bref den 27 januari 1899 beviljade ålderstillägg med 1,000 kronor, uppföra å allmänna indragningsstaten en årlig pension till ett nämnda lön jämte ålderstillägg motsvarande belopp af 4,300 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från tjänsten blefve honom beviljad.

Med förordande af Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må af Riksdagen bifallas.

23:o) Kungl. Maj:t har under denna hufvudtitel, punkt 14, föreslagit, att vaktmästaren vid universitetsbiblioteket i Uppsala *Per Eriksson* måtte från och med månaden näst efter den, hvori afsked från

Ang. pension för biblioteksvaktmästaren P. Eriksson.

[14.]

vaktmästartjänsten blefve honom beviljad, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära pension till belopp af 700 kronor årligen.

Af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 15 december 1905 inhämtas, att departementschefen då föredragit kanslerns för rikets universitet skrifvelse till Kungl. Maj:t den 20 oktober 1905, däri kanslern, med öfverlämnande af en utaf bibliotekarien vid universitetet i Uppsala L. Bygdén till större akademiska konsistoriet därstädes ingifven skrift samt konsistoriets i anledning däraf hos kanslern gjorda framställning, anhållit om beredande af årlig pension åt vaktmästaren vid universitetsbiblioteket Per Eriksson; öfver hvilken ansökning statskontoret den 21 november 1905 afgifvit infordradt underdånigt utlåtande.

Af handlingarna i ärendet inhämtades:

att Eriksson vore född den 18 november 1831 och således uppnått en ålder af 74 år;

att universitetsbibliotekarien i sin berörda skrifvelse anfört, att Eriksson, som i juni 1872 tillträdt sin vaktmästartjänst vid universitetsbiblioteket, allt sedan dess under sträfsamt arbete utan afbrott bestridt densamma och följaktligen räknade en tjänsteålder af 33 år; att på grund af Erikssons höga ålder svårigheter numera mötte för honom att på ett tillfredsställande sätt sköta sin tjänst, i följd hvaraf och då universitetsbiblioteket med sin starka utveckling vore för sin tillbörliga skötsel i behof af alla disponibla friska krafter, arbetsbördan nu fölle så mycket tyngre på de andra vid biblioteket anställda vaktmästarna; att Eriksson allt sedan år 1901, då lönerna för universitetsvaktmästarna höjdes, åtnjutit en lön af 700 kronor jämte två ålderstillägg, hvardera å 100 kronor, eller tillhoppa 900 kronor, å hvilket belopp han ock åtnjutit dyrtidstillägg; att med hänsyn till de sålunda åtnjutna löneförmånerna en pension af 700 kronor måste anses skälig; och att universitetsbibliotekarien på grund häraf anhölle, att konsistoriet ville för Eriksson utverka pension till nämnda belopp;

att konsistoriet, med tillkännagifvande att universitetets drätsel-nämnd förklarar, att universitetet icke kunde af egna medel bidraga till bestridandet af kostnaderna för pensioneringen, hos kanslern förordat universitetsbibliotekariens framställning;

att kanslern förklarar sig anse det begärda pensionsbeloppet, 700 kronor, ingalunda vara oskäligt; samt

att statskontoret i sitt utlåtande anfört, att, med hänsyn till Erikssons höga lefnadsålder och långa tjänstetid, den sökta pensions-

förmånen måste anses af billighet påkallad; och att statskontoret icke hade något att erinra mot det föreslagna pensionsbeloppet.

Med hänsyn till hvad i statsrådsprotokollet sålunda meddelats finner utskottet väl pension böra vaktmästaren Eriksson beredas men anser emellertid pensionsbeloppet icke böra sättas högre än hvad enligt gällande bestämmelser en ordinarie vaktmästare äger att i pension högst uppbära, eller 600 kronor.

Utskottet får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må af Riksdagen på det sätt bifallas, att vaktmästaren vid universitetsbiblioteket i Uppsala Per Eriksson må från och med månaden näst efter den, hvori afsked från vaktmästartjänsten varder honom beviljad, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära pension till belopp af 600 kronor årligen.

24:o) Under tionde hufvudtiteln, punkt 15, har Kungl. Maj:t uti statsverkspropositionen föreslagit, att vaktmästaren och portvakten vid högre lärarinneseminariet änkan *Margareta Andersson*, född Nilsson, måtte från och med månaden näst efter den, i hvilken hon blefve entledigad från sin anställning vid seminariet, under sin återstående lifstid uppbära pension till belopp af 400 kronor årligen.

*Ang. pension
åt
vaktmästaren
och portvakten
Margareta
Andersson.
[15.]*

Af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 15 december 1905 inhämtas, att departementschefen då föredragit direktions öfver högre lärarinneseminariet skrifvelse den 19 maj 1905 med hemställan om utverkande af pension för vaktmästaren och portvakten vid seminariet, änkan Margareta Andersson, född Nilsson; i hvilket ärende statskontoret den 14 juni 1905 afgifvit infordradt utlåtande.

Af handlingarna i ärendet inhämtades:

att änkan Andersson vore född den 8 november 1839 och sålunda uppnått en ålder af 66 år samt vore änka efter vaktmästaren och portvakten vid seminariet Anders Andersson, hvilken år 1861 antagits till denna befattning och sedermera i densamma kvarstått till sin död år 1894;

att då alla de med tjänsten förenade göromål, till hvilka hörde, bland annat, ombesörjande af eldning och städning af seminariets lokaler äfvensom utförande af åtskilliga budskickningar, icke kunnat skötas af Andersson ensam, hans hustru under hela hans tjänstetid biträdt honom i hans göromål, hvilka mellan makarna så fördelats, att hustrun hufvudsakligen skött portvaktsysslan och städningen af lokalerna;

att änkan Andersson vid mannens död antagits till vaktmästare och portvakt vid seminariet, dock utan skyldighet att ombesörja eldningen af lokalerna;

att hon i aflöningsförmåner för denna tjänst åtnjutit, förutom bostadslägenhet på två rum och kök med fri vedbrand och lyse, aflöning med successivt växande belopp, för närvarande uppgående till sammanlagdt 1,100 kronor;

att direktionen i sin ifrågavarande skrifvelse, med framhållande af att det varit för en person omöjligt att samtidigt sköta alla de sysslor vid seminariet, som ålegat aflidne vaktmästaren Andersson, samt med vitsordande af att änkan Andersson under den tid af 44 år, hvarunder hon arbetat i seminariets tjänst, med omtanke, nit och aldrig sviktande trohet utfört sitt arbete, i hvilket afseende direktionen jämväl åberopat tre särskilda af förutvarande rektorer vid seminariet för änkan Andersson utfärdade tjänstebetyg, hemställt, det Kungl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta proposition om beviljande af en årlig pension af 400 kronor åt änkan Andersson, att af henne uppbäras från och med månaden näst efter den, då hon blefve entledigad från sin befattning vid läroverket; samt

att statskontoret i sitt utlåtande, jämte meddelande att den för seminariet genom Kungl. brefvet den 16 september 1870 fastställda utgiftsstaten upptog lönen åt vaktmästaren 600 kronor, arfvode åt portvakten 100 kronor, för städning vid seminarium och normalskolan 300 kronor, för eldning i värmeapparaten 300 kronor samt till diverse utgifter 450 kronor, anförde, att de göromål vid seminariet, som ålegat aflidne vaktmästaren Andersson, enligt hvad som framginge af såväl direktionens därom lämnade uppgift som förberörda tjänstebetyg, varit af den art och omfattning, att de icke kunnat af en person utföras; att, enligt hvad af direktionen vitsordats, portvaktsysslan och städningen af seminariets lokaler redan under mannens tjänstetid hufvudsakligen ombesörjts af änkan Andersson; att, om ock denna fördelning af arbetet mellan Andersson och hans hustru icke haft sin grund i något direktionens uttryckliga beslut, och hustrun därför formellt taget måste anses hafva utfört sitt arbete såsom biträde åt mannen, likväl

vid bedömande af frågan om pension åt änkan Andersson, synnerlig betydelse borde tilläggas den omständighet, att hon redan innan hon tillträdde sin nuvarande befattning under en tid af 33 år faktiskt utöfvat en väsentlig del af de med denna förenade göromål; att då hon nu uppnått 65 års ålder och under 44 års tid ägnat sitt arbete, som erhållit mycket goda vitsord, åt seminariets tjänst, hon syntes skäligen böra vid sin afgang från tjänsten komma i åtnjutande af pensionsförmåner; och att statskontoret ej heller hade något att erinra beträffande det föreslagna pensionsbeloppet, 400 kronor, hvilket motsvarade i seminariets förberörda utgiftsstat upptagna arfvoden åt portvakten och för ombesörjande af lokalernas städning eller således den kontanta ersättningen för de göromål, som af änkan Andersson under hela hennes arbetstid vid seminariet utförts.

Med hänsyn till hvad sålunda i statsrådsprotokollet meddelats finner sig utskottet böra biträda föreliggande förslag om pension åt änkan Andersson, hvadan utskottet hemställer,

att Riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågasvarande framställning.

25:o) Kungl. Maj:t har uti punkten 16 under denna hufvudtitel föreslagit, att städerskan vid folkskoleseminariet i Kalmar änkan *Maria Sofia Karlsson*, född Sporsén, måtte från och med månaden näst efter den, i hvilken hon blefve entledigad från sin omförmälda befattning, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppåta pension till belopp af 300 kronor årligen.

*Ang.
pension för
städerskan vid
folkskole-
seminariet i
Kalmar Maria
Sofia Karlsson.
[16.]*

Enligt statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 15 december 1905 har departementschefen nämnda dag anmält domkapitlets i Kalmar skrifvelse den 11 oktober 1905, däri domkapitlet, med anledning af en från rektor vid folkskoleseminariet i Kalmar till domkapitlet inkommen framställning, anhållit om utverkande af pension för städerskan vid nämnda seminarium, änkan *Maria Sofia Karlsson*, född Sporsén; i hvilket ärende statskontoret den 27 oktober 1905 afgifvit infordradt utlåtande.

Af handlingarna i ärendet inhämtades:

att änkan Karlsson, som vore född den 14 april 1837 och således uppnått en ålder af 68 år, under seminariets trettioåriga tillvaro oafbrutet tjänstgjort såsom städerska därstädes;

att rektor i ofvanberörda framställning dels vitsordat, att änkan Karlsson i sin ifrågavarande befattning ådagalagt högst berömlig trohet, nit och skicklighet jämte en oförtröttad, aldrig svikande vilighet, dels ock vidare anfört, att hennes arvode för tjänsten, som från början utgjort 200 kronor för år, sedermera successivt förhöjts, så att detsamma numera från och med år 1903 utginge med 600 kronor årligen, hvarjämte hon åtnjöte fri bostad och vedbrand; att hon, enligt utfärdadt läkarbetyg på grund af kronisk ledgångsreumatism och ålder hade mer och mer svårt att fullgöra sina tjänsteåligganden; samt att, då hon således icke syntes kunna någon längre tid bibehållas vid sin befattning och hvarken gjort några nämnvärda besparingar eller ägde anhöriga, som kunde taga vård om henne, pensionen i fråga vore för henne behöflig, för att hon skulle undgå att framdeles falla fattigvården till last;

att domkapitlet på de af rektor angifna grunderna tillstyrkt framställning till Riksdagen om beredande åt änkan Karlsson af en pension å 300 kronor årligen, att af henne uppbäras från och med månaden näst efter den, då hon kunde komma att lämna sin befattning vid seminariet; samt

att statskontoret i sitt utlåtande, under åberopande af de till stöd för framställningen anförda förhållandena, hemställt, det täcktes Kungl. Maj:t i proposition föreslå Riksdagen medgifva, att änkan Karlsson finge från och med månaden näst efter den, hvori hon från nämnda befattning entledigades, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta pension till belopp af 300 kronor årligen.

På grund af hvad sålunda i statsrådsprotokollet meddelats anser sig utskottet böra tillstyrka förevarande förslag och hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning
må vinna Riksdagens bifall.

*Ang.
pension för
öfverläraren
vid tekniska
skolan i Stock-
holm C. A.
Söderman.*

26:o) Uti statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t under denna hufvudtitel i punkten 17 föreslagit, att öfverläraren i figurmodellering vid tekniska skolan i Stockholm *Carl August Söderman* måtte från och med månaden näst efter den, i hvilken han afginge från öfverlärarbefattningen, under sin återstående lifstid uppbära pension till belopp af 1,500 kronor årligen.

[17.]

Af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 15 december 1905 inhämtas, att departementschefen då föredragit styrelsens för tekniska skolan i Stockholm skrifvelse den 13 september 1905 med framställning om utverkande af pension åt öfverläraren vid skolan Carl August Söderman; i hvilket ärende statskontoret den 27 oktober 1905 afgifvit infordradt utlåtande.

Af handlingarna i ärendet inhämtades:

att Söderman, som vore född den 26 augusti 1835 och alltså uppnått en ålder af 70 år, sedan den 28 oktober 1875 eller under mer än 30 år, i egenskap af öfverlärare uti figurmodellering varit anställd vid skolan, men enligt läkarbetyg nu lede af betydligt nedsatt synförmåga och allmän nervsvaghet, i följd hvaraf han icke kunde sköta sin tjänst;

att styrelsen i sin ofvanberörda skrifvelse, med vitsordande af att Söderman i fullgörandet af sina åligganden vid skolan visat utmärkt nit och framstående skicklighet, meddelat, att styrelsen, med hänsyn därtill att Söderman af sina befattningar i skolan åtnjutit en inkomst af tillhoppa 2,200 kronor för år, ansåge den ifrågasatta pensionens belopp skäligen kunna bestämmas till 1,500 kronor årligen; samt

att statskontoret uti sitt utlåtande anförde: att den genom nådiga brefvet den 11 juli 1879 för tekniska skolan i Stockholm fastställda staten för öfverlärare i figurmodellering upptoge aflöning med särskilda belopp för undervisning i olika afdelningar af skolan, tillhoppa 2,100 kronor; att, ehuru tekniska skolans ordinarie öfverlärare, hvilka i enlighet med 35 § i skolans stadgar af styrelsen antoges medelst förordnande, icke vore berättigade till pension, sådan förmån likväl vid upprepade tillfällen blifvit öfverlärare vid skolan beviljad, senast genom nådigt bref den 21 juni 1901, enligt hvilket öfverlärarna F. T. Liljeblad och H. Nerpin tillerkänts pension till belopp af 2,000 kronor årligen för dem hvardera; samt att statskontoret förty hemställde, det Kungl. Maj:t täcktes i proposition föreslå Riksdagen att för Söderman uppföra å allmänna indragningsstaten en årlig pension till det af styrelsen föreslagna beloppet, 1,500 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, hvarunder han efter erhållet afsked frånträdde sin befattning såsom öfverlärare vid skolan.

Med hänsyn till hvad sålunda i åberopade statsrådsprotokollet anförts, finner sig utskottet böra förorda föreliggande förslag och hemställer alltså,

att Riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågasvarande framställning.

*Ang.
understöd åt
äldre behöfvande folk-
skollärare.*

[18.]

27:o) I enlighet med hvad Kungl. Maj:t i punkten 18 under tionde hufvudtiteln föreslagit, hemställer utskottet,

att för år 1907 må anvisas ett anslag å 4,900 kronor, att, enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna godt meddela, användas till understöd af högst 350 kronor åt sådana äldre behöfvande folkskollärare, hvilka oförvitligt skött sin tjänst, men därifrån erhållit afsked före år 1867.

*Ang.
understöd åt
äldre behöfvande små-
skollärare
med flera.*

[19.]

28:o) Under tillstyrkande af bifall till hvad Kungl. Maj:t under denna hufvudtitel i punkten 19 föreslagit, får utskottet hemställa,

att för år 1907 må anvisas och till Kungl. Maj:ts disposition ställas ett anslag af 18,000 kronor för beredande af ålderdomsunderstöd åt sådana lärare och lärarinnor vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskola, hvilka, efter att hafva i minst femton års tid oförvitligen tjänstgjort, afgått från tjänsten utan att erhålla understöd enligt Kungl. reglementet den 22 juni 1892, samt under enahanda villkor och bestämmelser i öfrigt, som beträffande det för år 1906 uti förevarande afseende beviljade anslag blifvit af Riksdagen stadgade, nämligen:

att lärares eller lärarinnas tjänstgöring avslutats så tidigt, att ålderdomsunderstöd enligt nyssnämnda reglemente icke kunnat honom eller henne beviljas, eller före utgången af år 1891;

att sådan från tjänsten afgången lärare eller lärarinna uppnått en lefnadsålder af minst femtifem år;

att han eller hon styrkes befinna sig i behöfvande omständigheter;

att det belopp, hvartill understöd högst må meddelas, bestämmes till 100 kronor årligen; samt

att Kungl. Maj:t må äga att meddela de närmare föreskrifter i ämnet, hvilka befinnas erforderliga.

29:o) Kungl. Maj:t har under denna hufvudtitel, punkt 20, föreslagit, att förra renskrifvaren i ecklesiastikdepartementet *Oskar Wilhelm Helin* måtte från och med månaden näst efter den, då hans anställning såsom biträde å departementets folkskolebyrå upphörde, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en till 1,200 kronor förhöjd årlig pension.

Ang.
pension åt
renskrifvaren
O. W. Helin.
[20.]

Statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 22 december 1905 innehåller härom följande anförande af departementschefen:

»I statsverkspropositionen till 1904 års Riksdag gjorde Eders Kungl. Maj:t framställning därom, att renskrifvaren i ecklesiastikdepartementet *Oskar Wilhelm Helin* måtte från och med månaden näst efter den, då hans anställning därstädes såsom biträde å folkskolebyrån eller såsom renskrifvare upphörde, under sin återstående lifstid uppbära pension, uppgående, så länge *Helin* bibehölles vid sin anställning såsom biträde å folkskolebyrån till 600 kronor, men, då han helt och hållet entledigades från departementets tjänst, till 1,200 kronor årligen.

I skrifvelse den 18 maj 1904 angående regleringen af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel förklarade emellertid Riksdagen, att Riksdagen, med hänsyn till hvad dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet vid ärendets föredragning inför Eders Kungl. Maj:t anfört, funnit sig visserligen böra bevilja pension med 600 kronor åt *Helin*, så länge han bibehölles vid sin anställning såsom biträde å ecklesiastikdepartementets folkskolebyrå, men ansett någon pröfning af det belopp, hvartill pensionen borde uppgå, efter det *Helin* helt och hållet entledigats från departementets tjänst, ej då böra äga rum. Riksdagen hade därför på det sätt bifallit Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, att *Helin* finge från och med månaden näst efter den, då hans anställning därstädes såsom renskrifvare upphörde, uppbära pension till belopp af 600 kronor.

Helins anställning såsom renskrifvare i ecklesiastikdepartementet upphörde med utgången af juni månad 1904. Sedan hans hälsotillstånd alltmera försämrats, har han nu till sist blifvit urståndsatt att själf uppehålla sin befattning såsom biträde å departementets folkskolebyrå.

I en till mig ställd skrift har *Helin*, under förmålan att han på grund af sjukdom nödgades frånträda sin anställning såsom biträde å

departementets folkskolebyrå från och med den 1 april 1906, anhållit om utverkande af en höjning från och med berörda den 1 april af den honom beviljade pensionen till det af Eders Kungl. Maj:t i framställningen till 1904 års Riksdag föreslagna beloppet, 1,200 kronor årligen, varande vid skriften fogadt intyg af legitimerad läkare af innehåll, att Helin, som enligt uppgift lede af stundom påkommande svindel-
anfall, beroende på af läkaren konstaterad arterioscleros, på grund däraf vore oförmögen att längre sköta den befattning, han hittills innehafft.

Beträffande denna pensionsfråga anhåller jag att få åberopa hvad till det vid omförmälda statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 31 december 1903 af dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet anförts, och vill endast tillägga, att, enligt hvad byråchefen å folkskolebyrån meddelat mig, Helin under sin fortsatta tjänstgöring såsom biträde å nämnda byrå alltjämt ådagalagt synnerligt nit och samvetsgrannhet.

Då Helin nu helt och hållet lämnar departementets tjänst, anser äfven jag, att med hänsyn till hans synnerligen långa, gagnande och väl vitsordade arbete en till 1,200 kronor förhöjd pension bör åt honom utverkas.»

Med anledning af hvad sålunda i detta ärende förekommit, får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må af Riksdagen bifallas.

*Ang.
pensioner åt
lärarinnorna
M. F. E. C.
Langéen, B.
M. C. Tamme-
lin, född Bock,
och E. M.
Claëson.
[21.]*

30:o) Kungl. Maj:t har i statsverkspropositionen under denna hufvudtitel, punkt 21, föreslagit, att biträdande lärarinnorna vid det under musikaliska akademiens inseende ställda musikkonservatoriet *Maria Fredrika Elisabet Cecilia Langéen, Bertha Mathilda Carolina Tammelin*, född Bock, och *Eugénie Martina Claëson* måtte, en hvar från och med månaden näst efter den, under hvilken hon frånträdde sin befattning vid musikkonservatoriet, under sin återstående lifstid uppbära årliga pensioner till belopp af 616 kronor för lärarinnan Langéen samt 440 kronor för hvardera af lärarinnorna Tammelin och Claëson.

Af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 22 december 1905 inhämtas, att departementschefen då föredragit musikaliska akademiens skrifvelse den 28 september 1905, däri akademien

efter hörande af sin läroverksstyrelse, med öfverlämnande af särskilda af biträdande lärarinnorna vid det under akadmiens inseende ställda musikkonservatoriet Maria Fredrika Elisabet Cecilia Langéen, Bertha Mathilda Carolina Tammelin, född Bock, och Eugénie Martina Claëson till akademien ingifna ansökningar om utverkande af pensioner för dem vid afskedstagandet, hemställt om vidtagande af åtgärder i sådant syfte; i hvilket ärende statskontoret den 14 december 1905 afgifvit infordradt utlåtande.

Af handlingarna i ärendet inhämtades:

att lärarinnan Langéen, som vore född den 17 augusti 1827 och således uppnått en ålder af 78 år, alltsedan januari månad 1872 oafbrutet tjänstgjort såsom lärarinna i italienska språket vid musikkonservatoriet med en undervisningsskyldighet, som under de senaste åren utgjort 7 timmar i veckan, samt härför uppburit en årlig ersättning af 770 kronor, hvarförutom hon sedan många år utan någon ersättning lämnat eleverna i regeln två timmars undervisning i veckan;

att lärarinnan Tammelin, som vore född den 21 december 1836 och således 69 år gammal, höstterminen 1879 anställdt såsom lärarinna i deklamation vid musikkonservatoriet och sedan dess oafbrutet bestridt nämnda befattning, med en undervisningsskyldighet, som växlat mellan 4 och 5 timmar samt under de senaste åren utgjort 5 timmar i veckan, och därför åtnjutit en aflöning, som under de senare åren uppgått till 550 kronor om året;

att lärarinnan Claëson, som vore född den 28 juli 1841 och således uppnått 64 års ålder, varit från och med höstterminen 1860 till och med vårterminen 1902 med oafbruten tjänstgöring anställdt såsom ackompanjatriss vid solosånglektionerna å musikkonservatoriet samt tillika alltifrån vårterminen 1882 likaledes oafbrutet tjänstgjort därstädes såsom biträdande lärarinna i pianospelning, hvilken befattning omfattat en undervisningsskyldighet, som växlat mellan 4 och 5 timmar i veckan samt under de senaste åren utgjort 5 timmar i veckan, och medfört en aflöning, som under de senaste åren utgått med 550 kronor årligen, hvarförutom lärarinnan Claëson, som ända till år 1902 mot särskild men ringa ersättning biträdt med ackompanjemang vid examina, musikföredrag och offentliga uppvisningar, genom framstående musikalisk begåfning och skicklighet varit i stånd att göra en beaktansvärd insats i det offentliga musiklivet i vårt land;

att samtliga ifrågavarande lärarinnor enligt läkares intyg på grund af ålder och nedsatta krafter samt, hvad lärarinnan Tammelin

beträffade, jämväl nedsatt synförmåga inom kort torde vara nödsakade lämna sina befattningar;

att musikaliska akademien uti sin berörda skrifvelse, med förmålan att sökandena visserligen benämndes biträdande lärarinnor, men att deras befattningar i själva verket vore af en helt och hållet själfständig karaktär, vidare meddelat, att lärarinnan Langéén, såvidt akademien kände, icke ägde några andra inkomster än dem, som härörde från hennes anställning vid konservatoriet, att de biträdande lärarna vid konservatoriet förordnades af akademien för en termin i sänder och således visserligen icke kunde sägas innehafva någon fast anställning i statens tjänst, samt att de därför hvar för sig icke vore uppförda på akademiens stat, i det att deras aflöning utginge dels från ordinarie dels från extra statsanslag dels ock till en mindre del af akademiens egna medel; hvarjämte akademien vidare anfört, att, då ifrågavarande lärarinnor, hvilka städse med berömvärdt nit och utmärkt skicklighet bestridt sina befattningar, under mycket lång tid utan afbrott tjänstgjort vid statens musikaliska läroverk och nu måste anses på grund af ålder och minskad arbetsförmåga vara så godt som urståndsatta att vidare uppehålla sina befattningar, det syntes vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att staten, som så länge tagit deras arbetskraft i anspråk, också, då denna vore förbrukad, beredde dem något understöd på deras ålderdom; att sökandenas ålder och tjänstgöringstid betydligt öfverstege den ålder af 60 år och det antal af 20 tjänstår, som enligt kungl. brefvet den 10 juli 1884 erfordrades, för att lärare vid musikkonservatoriet skulle äga att efter afskedstagandet uppbära pension å allmänna indragningsstaten; att, innan musiklärare vid de allmänna läroverken år 1904 erhållit pensionsrätt, Riksdagen vid många tillfällen på förslag af Kungl. Maj:t beviljat pensioner åt dylika lärare, hvilka i visst hänseende kunde anses jämförliga med nu ifrågavarande kategori af lärare; samt att akademien, under uttalande af den mening, att pensionsbeloppet icke borde för någon af sökandena sättas lägre än det belopp, hvarmed aflöningen under de senaste åren utgått och för närvarande utginge, hemställde, det Kungl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta proposition om beviljande å allmänna indragningsstaten af årliga pensioner åt ifrågavarande tre lärarinnor med minst 770 kronor till lärarinnan Langéén samt minst 550 kronor till hvardera af lärarinnorna Tammelin och Claëson att utgå från och med månaden näst efter den, i hvilken hvar och en af dem komme att entledigas från sin befattning vid musikkonservatoriet; samt

att statskontoret i sitt uti ärendet afgifna utlåtande anført, att med hänsyn till den långa följd af år, hvarunder ifrågavarande lärarinnor med goda vitsord undervisat vid musikkonservatoriet och då de numera på grund af ålder och nedsatta krafter ansåges icke längre kunna på ett tillfredsställande sätt gagna läroverket, statskontoret funne sig visserligen böra förorda, att framställning hos Riksdagen gjordes till utverkande af pensioner för bemälda lärarinnor, men att, enär för hvar och en af dem anställningen vid konservatoriet med hänsyn till de få undervisningstimmar i veckan, som af dem kräfts, och den till följd däraf jämförelsevis obetydliga inkomst, som från befattningarna vid konservatoriet tillflutit dem, icke kunde anses hafva utgjort en hufvudsaklig del af deras verksamhet utan fastmer, hvad dem alla beträffade, finge betraktas hafva haft egenskapen af bisyssla, statskontoret ansåge pensionsbeloppen skäligen böra begränsas för hvar och en af dem till 80 % af den årliga aflöningen under senare åren; samt att statskontoret alltså hemställde, det täcktes Kungl. Maj:t till Riksdagen aflåta proposition om uppförande å allmänna indragningsstaten af årliga pensioner till belopp af 616 kronor för lärarinnan Langéen samt 440 kronor för hvardera af lärarinnorna Tammelin och Claëson, att utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken hvar och en af dem entledigas från sin befattning vid musikkonservatoriet.

Utskottet, som, på grund af hvad i statsrådsprotokollet meddelats, anser sig böra biträda Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer:

a) att Riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts framställning i fråga om pension till biträdande lärarinnan vid det under musikaliska akademiens inseende ställda musikkonservatoriet Maria Fredrika Elisabet Cecilia Langéen;

b) att Kungl. Maj:ts förslag om pension åt biträdande lärarinnan vid nämnda musikkonservatorium Bertha Mathilda Carolina Tammelin, född Bock, må vinna Riksdagens bifall; samt

c) att Kungl. Maj:ts framställning i fråga om pension till biträdande lärarinnan vid samma musikkonservatorium Eugénie Martina Claëson må af Riksdagen bifallas.

31:o) Under punkt 22 af förevarande hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit, att *Sofia Rosendahl* måtte från och med månaden näst efter

*Ang.
pension åt
kokerskan S.
Rosendahl.*

[22.]

den, hvori hon blefve entledigad från sin syssla såsom kokerska vid institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas, under sin återstående lifstid uppbära pension till belopp af 240 kronor årligen.

Af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 22 december 1905 inhämtas, att departementschefen då föredragit direktionsens för institutet och förskolan för blindas å Tomteboda skrivelse den 30 oktober 1905 med framställning om utverkande af pension för kokerskan vid institutet Sofia Rosendahl, i hvilket ärende statskontoret den 14 december 1905 afgifvit infordradt utlåtande.

Af handlingarna i ärendet inhämtades:

att kokerskan Rosendahl, som vore född den 23 januari 1843, sedan den 11 september 1890 varit anställd såsom kokerska vid institutet;

att hon enligt läkares intyg numera vore utarbetad och mindre arbetsför samt med största sannolikhet inom den närmaste framtiden blefve oförmögen att sköta sin tjänst;

att direktionen i sin berörda skrivelse anført, att kokerskan Rosendahl under den tid, hon haft ansvaret för all matlagning i institutets kök, visat den största punktlighet och noggrannhet samt genom sin omtanke och förmåga att taga vara på allt gjort kosthållet vid institutet jämförelsevis billigt; att de besparingar till belopp af ungefär 1,000 kronor, kokerskan Rosendahl kunnat göra å sin lön, snart skulle varda förtärda, därest hon, oförmögen som hon vore att åtaga sig något nytt arbete, blefve hänvisad att lefva uteslutande på sina besparingar; att det ej vore staten värdigt att låta henne lämna institutets tjänst med utsikten att efter tre eller fyra år vara hänvisad till fattigvården; att direktionen icke ägde medel om hand att bestrida hennes underhåll, sedan hon lämnat institutet; att kokerskan Rosendahl för närvarande åtnjöte i lön 300 kronor jämte husrum, kost, värme, lyse och tvätt; samt att direktionen i underdånighet hemställde, att Eders Kungl. Maj:ts täcktes i nådig proposition föreslå Riksdagen att bevilja en årlig pension för kokerskan Rosendahl till ett 80 procent af hennes kontanta aflöning motsvarande belopp af 240 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken hennes tjänst vid institutet upphörde; samt

att statskontoret uti sitt i ärendet afgifna utlåtande, med erinran att Riksdagen i anledning af Kungl. Maj:ts framställningar beviljat år 1898 en pension af 300 kronor åt kokerskan vid allmänna garnisons-sjukhuset i Stockholm Maria Nilsson och år 1905 en pension af 360 kronor åt kokerskan vid Kronprinsens husarregemente Josefina Katarina

Sjöbergh, yttrat, att statskontoret, med afseende å hvad af direktionen till stöd för ifrågavarande framställning blifvit anfördt, ville tillstyrka bifall till densamma.

På grund af hvad till statsrådsprotokollet i detta ärende meddelats anser sig utskottet böra tillstyrka föreliggande förslag och hemställer alltså,

att Riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

32:o) Kungl. Maj:t har under denna hufvudtitel, punkt 23, föreslagit,

att vid läroanstalten i Bollnäs för öfveråriga döfstumma anställda föreståndaren och första läraren *Carl Emanuel Heurgren*, andra läraren *Carl Herman Lindstedt*, första lärarinnan *Ester Ingrid Maria Braaten* och andra lärarinnan *Emma Cecilia Anderson-Häckner* måtte, enhvar af dem från och med månaden näst efter den, hvori han eller hon frånträdde sin befattning vid läroanstalten, under sin återstående lifstid uppbära årliga pensioner till belopp af: 2,250 kronor för Heurgren, 1,500 kronor för Lindstedt och 900 kronor för hvardera af lärarinnorna Braaten och Anderson-Häckner, med villkor dock beträffande enhvar af nämnda fyra personer, att, därest pensionär framdeles skulle erhålla anställning med aflöning af statsmedel eller vid någon af de med statsbidrag understödda läroanstalterna för döfstumma, pensionen skulle för den tid, sålunda vunnen anställning varade, minskas i den mån den nya aflöningen tillhoppa med pensionen öfversköte det nu till pensionären utgående årsarfvodet.

*Ang.
pensioner
för första
läraren C. E.
Heurgren,
andra läraren
C. H. Lind-
stedt, första
lärarinnan
E. I. M.
Braaten
och andra
lärarinnan
E. C. Ander-
son-Häckner.
[23.]*

Till statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 22 december 1905 har departemenschefen i ämnet anfördt följande:

»Med underdånig skrifvelse, som den 27 oktober 1905 inkommit till ecklesiastikdepartementet, har direktionen öfver läroanstalten i Bollnäs för öfveråriga döfstumma öfverlämnat och därvid till nådigt bifall förordat särskilda till direktionen ingifna ansökningar, däruti, med anledning af läroanstaltens nära förestående upphörande, vid densamma anställda föreståndaren och första läraren *Carl Emanuel Heurgren*, andra läraren *Carl Herman Lindstedt*, första lärarinnan *Esther Ingrid Maria Braaten* och andra lärarinnan *Emma Cecilia Anderson-Häckner* hvar för sig i underdånighet anhållit, det Eders Kungl. Maj:t täcktes till Riks-

dagen aflåta framställning om beviljande af lifstidspension, att utgå från och med månaden näst efter den, hvarunder vederbörande sökandes tjänstgöring vid läroanstalten komme att upphöra, till årligt belopp af 2,250 kronor för Heurgren, 1,500 kronor för Lindstedt samt 900 kronor för hvardera af lärarinnorna Braaten och Anderson-Häckner. Uti detta ärende har statskontoret den 9 december 1905 afgifvit infordradt underdånigt utlåtande.

Af handlingarna i ärendet inhämtas:
beträffande Heurgren:

att han, som är född den 24 oktober 1852, efter ett par månaders tjänstgöring vårterminen 1875 såsom vikarierande lärare vid högre allmänna läroverket i Jönköping och efter att hafva under 3 $\frac{3}{4}$ års tid skött lärartjänst vid Skånes anstalt för döfstumma, den 1 januari 1881 tillträdt andra lärarbefattningen vid läroanstalten i Bollnäs och den 9 maj 1891 befordrats till föreståndare och första lärare för nämnda läroanstalt; att hans arfvode i sistnämnda egenskap utgått och fortfarande utgår efter 3,000 kronor för år räknadt, hvartill komma arfvoden af dels 300 kronor för religionsundervisning dels ock 200 kronor för räakenskapsföring; och att det, enligt såväl Heurgrens egen som ock direktionens uppfattning, ej torde blifva möjligt för Heurgren att börja någon ny verksamhet, hvarigenom han efter anstaltens indragning skulle kunna förvärfva sitt lifsupphälle;

beträffande Lindstedt:

att han, som är född den 28 mars 1843 och själf är döfstum, efter att hafva under åren 1863—1868 varit anställd såsom skrifvare vid postkontoret i Norrtälje och därefter intill den 1 februari 1880 varit lärare vid allmänna institutet för döfstumma å Manilla, sistnämnda dag blifvit anställd såsom underlärare vid läroanstalten i Bollnäs och vid densamma befordrats, den 1 januari 1881 till tredje lärare och den 1 juni 1891 till sin nuvarande anställning såsom andra lärare; att han i sistnämnda egenskap åtnjuter ett arfvode af 2,000 kronor för år räknadt; och att direktionen funnit det vara uppenbart, att Lindstedt, sedan hans tjänstgöring vid förenämnda anstalt upphört, icke kan påräkna att genom eget arbete erhålla någon nämnvärd förtjänst till sitt upphälle;

beträffande lärarinnan Braaten:

att hon, som är född den 8 mars 1868, blifvit, efter att hafva under en half månad varit vikarierande lärarinna vid läroanstalten i Bollnäs, den 1 september 1891 antagen till första lärarinna vid nämnda anstalt; att hennes arfvode i sistnämnda egenskap utgör 1,800 kronor för år

räknadt; att hon, enligt behörigt läkarintyg, under de senare åren företett och alltjämt förete symtom af allmän kroppsvaghet; och att direktionen såsom skäl för tillstyrkande af pension åt henne anfört, att det funnes anledning antaga, att det trägna arbetet vid anstalten varit orsaken till hennes nedsatta kroppskrafter och svaga hälsotillstånd, äfvensom att hon genom att stanna i statens tjänst offrat utsikten till anställning vid distriktens döfstumskolor vid den tid, då sådan vida lättare än nu kunnat erhållas; samt

beträffande lärarinnan Anderson-Häckner:

att hon, som är född den 24 mars 1861, alltsedan den 15 oktober 1879 tjänstgjort vid statens läroanstalter för öfveråriga döfstumma samt från och med den 1 juli 1897 innehaft sin nuvarande befattning vid läroanstalten i Bollnäs; att hennes arfvode såsom andra lärarinna utgör 1,200 kronor för år räknadt; att hon, enligt intyg af vederbörande läkare, lider af lungtuberkulos, kronisk strupkatarr och nedsatt hörsel förmåga samt är oförmögen att, sedan hennes nuvarande anställning upphört, försörja sig själf; och att direktionen, under förklarande att ett mycket ansträngande arbete vid anstalten bidragit att undergräfvat hennes hälsa, meddelat, att hon under de senare åren för sjukdom varit tjänstledig en tid af ett och ett halft år samt därunder själf måst aflöna sin vikarie.

Uti sin förutberörda underdåniga skrifvelse har direktionen vidare anfört: Såväl lärarna som lärarinnorna i fråga hade ägnat sin tid åt ett mycket speciellt fack, nämligen undervisning af öfveråriga döfstumma. Detta gjorde, att de, äfven om ålder, hälsa och krafter eljest tillåte det, icke så lätt skulle kunna börja någon ny verksamhet, icke ens få befordran till lärarplatser vid de enligt lagen angående döfstumundervisningen den 31 maj 1889 upprättade skolorna, vid hvilka lärometoderna vore andra än de vid öfveråriga döfstummas undervisning använda, och hvarest på grund af döfstumfrekvensens minskning nya lärarkrafter numera endast ytterst sällan behöfdes. Samtliga hade med synnerligt nit och skicklighet skött sina åligganden, och oaktadt den i ekonomiskt hänseende ovissa ställning, hvori de befunnit sig — anstalten hade ju när som helst kunnat nedläggas — hade de dock af kärlek till sitt kall stannat kvar på sin post i stället för att, medan ungdom och krafter ännu räckt till, i tid skaffa sig en tryggare ställning.

Undervisningen af öfveråriga döfstumma vore synnerligen ansträngande. På grund af elevernas olikhet i fråga om ålder, begåfning och mottaglighet för undervisning hade hvarje klass måst delas i flera

skilda afdelningar, hvilket gjort, att lärares och lärarinnors tid ständigt varit upptagen af arbetet, och att särskildt de senares kroppskrafter tidigt förbrukats. Med undantag af 10 procents dyrtidstillägg, som de åtnjutit under de senaste fem åren, hade i deras löneförmåner aldrig ingått några tillägg, vare sig ålderstillägg eller hyresersättning, ehuru lefnadskostnaderna på platsen varit höga.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt och då alltså samtliga ifrågavarande lärare och lärarinnor antingen på grund af ålder eller försvagad hälsa icke vore i stånd att för sin utkomst börja någon ny verksamhet, och då Heurgren, Lindstedt och lärarinnan Anderson-Häckner hade en lång tjänstetid i statens tjänst, och lärarinnan Braaten, äfven om hennes tjänstetid varit kortare, likväl under tjänstetiden fått sitt hälsotillstånd betydligt försämradt, samt då dessa lärare och lärarinnor icke vore berättigade att åtnjuta pension från döfstumlärarnas pensionsanstalt, hvilken endast stode öppen för föreståndare, lärare och lärarinnor vid skolor, som vore upprättade enligt lagen angående döfstumundervisningen den 31 maj 1889, ville direktionen hos Eders Kungl. Maj:t hemställa om proposition till Riksdagen om beviljande af pensioner åt ifrågavarande lärare och lärarinnor, att utgå från och med månaden näst efter den, då deras anställning vid anstalten upphörde; och i betraktande af hvad direktionen anfördt och att lefnadskostnaderna nu vore mycket högre än de varit, då för nära 28 år sedan lönerna till beloppet bestämdes, samt då slutligen för personalen vid distriktens döfstumskolor pensionen kunde uppgå för föreståndare till 2,400—3,000 kronor, för lärare till 1,200—1,500 kronor och för lärarinna till 900—1,200 kronor, ville direktionen tillstyrka de underdåniga ansökningarna, äfven hvad anginge pensionsbeloppen.

Statskontoret har i sitt underdåniga utlåtande, jämte erinran att de för uppehållande af undervisningen vid ifrågavarande läroanstalt nödiga medlen årligen anvisats till utgående från åttonde hufvudtitelns extra stat och under en följd af år utgjort 16,400 kronor, samt att, enär anstalten förutsatts komma att indragas vid slutet af vårterminen 1906, för nämnda år anvisats för ändamålet endast 9,000 kronor, anfördt: Af handlingarna framginge, att af ifrågakomna personer föreståndaren och första läraren Heurgren hade en tjänstålder af omkring 29 år, om, såsom i detta sammanhang syntes rättvist, i tjänståren inräknades tiden för hans anställning vid Skånes läroanstalt för döfstumma, andra läraren Lindstedt en tjänstålder af vid pass 40 år,

första lärarinnan Braaten en tjänstålder af mer än 14 år och andra lärarinnan Anderson-Häckner en tjänstålder af 26 år. De föreslagna pensionsbeloppen utgjordes af nu innehafvande kontanta aflöningsförmåner: för Heurgren ungefär 64 procent, för Lindstedt och lärarinnan Anderson-Häckner 75 procent och för lärarinnan Braaten 50 procent.

Åberopande besluten om beviljande af pension å allmänna indragningsstaten vid 1899 års riksdag åt föreståndaren och förste läraren vid läroanstalten i Skara för öfveråriga döfstumma P. A. Borg och andre läraren därstädes C. O. J. Carlström, vid 1901 års riksdag åt lärarinnan vid läroanstalten i Vadstena för öfveråriga döfstumma Elfrida Ernestina Charlotta Franke och vid 1902 års riksdag åt föreståndaren och förste läraren vid samma läroanstalt E. A. Zotterman och första lärarinnan därstädes Emma Amanda Thim, ville statskontoret anföra, att statskontoret med afseende å sökandenas tjänstålder, de goda vitsord de för sin tjänstgöring erhållit, nu rådande dyra lefnadsomkostnader och öfriga förekomna omständigheter, ansåge skälig anledning till nedläggning i de af direktionen för dem föreslagna pensionsbeloppen icke förefinnas, men hölle före, att vid pensionernas beviljande borde, såsom i liknande fall förut skett, fästas det villkor att, därest pensionär framdeles skulle erhålla anställning mot aflöning af statsmedel eller vid någon af de med statsbidrag understödda läroanstalterna för döfstumma, pensionen skulle för den tid, sålunda vunnen anställning varade, minskas i den mån, den nya aflöningen tillhoppa med pensionen öfversköte det nu till pensionären utgående årsarfvodet.

Med erinran att Eders Kungl. Maj:t enligt beslut den 27 oktober 1905 förordnat, att verksamheten vid läroanstalten i Bollnäs för öfveråriga döfstumma skall upphöra med slutet af vårterminen 1906, får jag på grund af hvad i ärendet förekommit hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes i nådig proposition äska Riksdagens medgifvande därtill, att vid läroanstalten i Bollnäs för öfveråriga döfstumma anställda föreståndaren och förste läraren Carl Emanuel Heurgren, andre läraren Carl Herman Lindstedt, första lärarinnan Esther Ingrid Maria Braaten och andra lärarinnan Emma Cecilia Anderson-Häckner må, enhvar af dem från och med månaden näst efter den, hvari han eller hon frånträder sin befattning vid läroanstalten, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära årliga pensioner till belopp af 2,250 kronor för Heurgren, 1,500 kronor för Lindstedt och 900 kronor för hvardera af lärarinnorna Braaten och Anderson-Häckner, med villkor dock beträffande enhvar af nämnda fyra personer att, därest pensionär framdeles skulle erhålla anställning med aflöning af stats-

medel eller vid någon af de med statsbidrag understödda läroanstalterna för döfstumma, pensionen skall för den tid, sålunda vunnen anställning varar, minskas i den mån den nya aflöningen tillhoppa med pensionen öfverskjuter det nu till pensionären utgående årsarfvodet.»

*Utskottets
yttrande.*

Emot beredande af pension af statsmedel åt enhvar af ifrågasvarande, vid läroanstalten i Bollnäs för öfveråriga döfstumma anställda lärare och lärarinnor har utskottet på de i statsrådsprotokollet anförda skäl icke haft något att erinra.

Beträffande beloppen af de för andre läraren Lindstedt och lärarinnan Anderson—Häckner ifrågasatta pensionerna har utskottet, i betraktande af Lindstedts långa tjänstetid af omkring 40 år äfvensom den omständigheten att han själf vore döfstum samt med hänsyn därtill att lärarinnan Anderson—Häckner på grund af sjukdom vore oförmögen att, sedan hennes nuvarande anställning upphört, försörja sig själf, ansett de af Kungl. Maj:t för dem föreslagna pensionsbeloppen, nämligen 1,500 kronor för den förre och 900 kronor för den senare, böra dem beviljas. Däremot har utskottet funnit pensionsbeloppen böra nedsättas såväl för föreståndaren och förste läraren vid ifrågasvarande anstalt Heurgren som för lärarinnan Braaten, nämligen för den förre till 2,000 kronor eller samma belopp, som 1902 års Riksdag beviljade åt föreståndaren och första läraren vid läroanstalten i Vadstena för öfveråriga döfstumma E. A. Zotterman, samt för den senare, som endast under omkring 14 år utöfvat sitt lärarinnekall, till 700 kronor. Utskottet får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning må på det sätt bifallas, att enhvar af nedannämnda, vid läroanstalten i Bollnäs för öfveråriga döfstumma anställda personer må från och med månaden näst efter den, hvori han eller hon frånträder sin befattning vid läroanstalten, under sin återstående lifstid uppbära årlig pension till följande belopp, nämligen,

a) föreståndaren och förste läraren Carl Emanuel Heurgren	2,000 kronor	
b) andre läraren Carl Herman Lindstedt	1,500	»
c) första lärarinnan Ester Ingrid Maria Braaten	700	»
samt		
d) andra lärarinnan Emma Cecilia Anderson—Häckner	900	»

med villkor dock beträffande enhvar af de under mom. a)—d) angifna personer att, därest pensionär framdeles skulle erhålla anställning med aflöning af statsmedel eller vid någon af de med statsbidrag understödda läroanstalterna för döfstumma, pensionen skall för den tid, sålunda vunnit anställning varar, minskas i den mån den nya aflöningen tillhoppa med pensionen öfverskjuter det nu till pensionären utgående årsarfvodet.

33:o) Kungl. Maj:t har i statsverkspropositionen under denna hufvudtitel, punkt 24, föreslagit, att vaktmästaren vid realskolan i Lidköping *Johan Petter Bryngelsson* måtte från och med månaden näst efter den, i hvilken han blefve entledigad från sin vaktmästarsyssla vid nämnda läroverk, under sin återstående lifstid uppbära pension till belopp af 400 kronor årligen.

*Ang. pension
åt läroverks-
vaktmästaren
J. P. Bryngel-
sson.
[24.]*

Af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 30 december 1905 inhämtas, att departementschefen då föredragit en af rektor vid realskolan i Lidköping gjord framställning om beredande af pension åt vaktmästaren vid nämnda läroverk *Johan Petter Bryngelsson*; i hvilket ärende öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk och statskontoret afgifvit infortrade utlåtanden.

Af handlingarna i ämnet inhämtades,

att *Bryngelsson* vore född den 6 januari 1821 och således uppnått en ålder af 85 år;

att rektor i sin förutberörda framställning, med förmålan att *Bryngelsson*, som år 1882 antagits till vaktmästare, i följd af sin höga ålder och de stegrade anspråk, som den nya läroverksstadgan ställde på innehafvaren af vaktmästarsysslan med afseende på de hygieniska anordningarna inom läroverket, svårligen kunde utöfver läsåret 1905—1906 vid sin befattning bibehållas och ej ens skulle kunnat tjänstgöra så länge, därest han ej haft kraftigt bistånd af sin nu jämväl till hög ålder komna hustru, anhållit, att, då *Bryngelsson*, som vore alldeles medellös, icke borde lämnas utan allt understöd vid afskedet ur det allmännas tjänst, där han under 23 år med största trohet och nit verkat, en mindre pension måtte honom beredas från och med år 1907, äfvensom, jämte meddelande att *Bryngelssons* aflöning uppgått till 600 kronor för år, föreslagit, att pensionsbeloppet måtte bestämmas till 450 kronor årligen;

att öfverstyrelsen uti sitt, den 16 november 1905 afgifna utlåtande anført, att ehuru visserligen Bryngelsson innehåft sin vaktmästarsyssla jämförelsevis kort tid, honom dock i betraktande af hans höga ålder och med hänsyn därtill, att han vore alldeles medellös, syntes böra beredas en mindre pension, men att då Bryngelsson innehåft vaktmästarsyssla vid ett lägre allmänt läroverk och under kortare tid än de vaktmästare vid högre allmänna läroverk, åt hvilka Riksdagen hittills beviljat pension och hvilka samtliga tillerkänts pension efter 500 kronor årligen, pensionsbeloppet för Bryngelsson lämpligen borde bestämmas till 400 kronor; samt

att statskontoret i sitt berörda utlåtande, afgifvet den 14 december 1905, instämt i hvad öfverstyrelsen sålunda anført.

Utskottet, som på de i statsrådsprotokollet anförda skäl anser sig böra biträda förevarande förslag, hemställer,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Ang. pension
för öfver-
läraren
A. R. Meijers
änka.
[25.]

34:o) Uti punkten 25 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit, att öfverläraren vid tekniska skolan i Stockholm Axel Rikard Meijers änka, *Maria Charlotta Meijer*, född Strömberg, måtte från och med maj månad 1905, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förblefve, uppbära pension till belopp af 350 kronor årligen.

Till statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 30 december 1905 har departementschefen i ämnet anført följande:

»Med underdånig skrifvelse den 28 oktober 1905 har styrelsen för tekniska skolan i Stockholm till Eders Kungl. Maj:t öfverlämnat en af öfverläraren vid nämnda skola Axel Rikard Meijers änka Maria Charlotta Meijer, född Strömberg, gjord ansökning, däruti änkan Meijer, under åberopande af ansökningen bifogade transsumt af den efter hennes man hållna bouppteckningen och af ett utaf makarna upprättadt inbördes testamente samt prästbevis, anhållit, att då hennes man icke efterlämnat några tillgångar, hvaraf änkan Meijer kunde hafva ens den nödortfästaste bärning, samt hon icke allenast saknade alla inkomstmöjligheter utan ock hade en åldrig moder att försörja, styrelsen måtte göra hemställan om någon pension åt henne.

Af handlingarna i ärendet inhämtas: att öfverläraren Meijer, hvilken, född den 25 november 1842, affidit den 20 april 1905, allt-

ifrån höstterminen 1861 varit verksam såsom biträdande lärare i frihandsteckning dels vid slöjdskolan i Stockholm och dels efter dess ombildning vid tekniska skolan därstädes, hvarjämte han från den 11 oktober 1880 innehåft förordnande såsom öfverlärare i välskrifning och textning; att han under år 1904 i löneförmåner åtnjutit såsom biträdande lärare 1,085 kronor och såsom öfverlärare 300 kronor, eller tillsammans 1,385 kronor, hvartill kommit dyrtidstillägg med 30 kronor; att öfverläraren Meijer såsom storbhusdelägare efterlämnat sin änka och en affiden broders barn; att i boet förefunnits en behållning till belopp af 1,029 kronor 80 öre, som enligt det emellan makarna Meijer upprättade, numera af öfriga storbhusdelägare godkända testamentet, odeladt tillfaller sökanden; äfvensom att sökanden är född den 14 juni 1842 och således uppnått en ålder af 63 år.

I sin berörda underdåniga skrifvelse har styrelsen för tekniska skolan framhållit, att Meijer under den långa tid af 44 år, hvarunder han tjänstgjort vid skolan, med stort nit och intresse fullgjort sina åligganden, och att han därigenom på sin om ock anspråkslösare plats otvifvelaktigt gagnat det tekniska yrkeslifvet ej blott i Stockholm utan äfven inom hela landet. Med erinran att skolans lärare — i olikhet med rikets öfriga lärare vid såväl de allmänna som de tekniska läroverken — ännu icke ägde rätt till pension vare sig för egen del eller för efterlevande familj, har styrelsen vidare anfört, att vid sådant förhållande och i synnerhet då, såsom i föreliggande fall, behovet af pension vore mycket stort, det syntes styrelsen ej vara billigt, att skolans lärares efterlevande skulle vara beröfvade den hjälp, som tillförsäkrats andra tjänstemäns efterlevande familjer; och har styrelsen på grund däraf i underdånighet hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes åt sökanden utverka pension till ett enligt styrelsens mening skäligt belopp af 350 kronor.

I infordradt underdånigt utlåtande den 14 december 1905 har statskontoret anfört, att statskontoret, på grund af hvad i ärendet förekommit och då öfverläraren Meijer icke haft möjlighet att genom inbetalning i någon med statsmedel understödd pensionskassa tillförsäkra sin efterlevande maka något understöd, ansåge sig med stöd jämväl däraf, att Riksdagen år 1885 på framställning af Eders Kungl. Maj:t beviljat en pension af 400 kronor åt änkan efter öfverläraren vid tekniska skolan i Stockholm August Pasch, böra tillstyrka aflåtande af nådig proposition till Riksdagen om uppförande å allmänna indragningsstaten af en pension för änkan Meijer till det af styrelsen före-

slagna beloppet af 350 kronor att från och med maj månad 1905 utgå, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förblefve.»

Utskottet, som anser sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts ifrågasvarande framställning, hemställer,

att Riksdagen må bifalla hvad Kungl. Maj:t i förevarande afseende föreslagit.

Ang. pensioner för seminarievaktmästaren E. G. Hedman och hans hustru Elisabet Hedman.
[26.]

35:o) Kungl. Maj:t har under denna hufvudtitel, punkt 26, föreslagit, att vaktmästaren vid folkskoleseminariet i Falun *Erik Gustaf Hedman* och hans hustru, städerskan vid samma seminarium *Elisabet Hedman*, född Hedberg, måtte hvardera från och med månaden näst efter den, i hvilken han eller hon blefve entledigad från sin tjänst vid seminariet, under sin återstående lifstid uppbära årliga pensioner till belopp af 400 kronor för Hedman och 200 kronor för hans hustru.

Statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 30 december 1905 innehåller härom följande anförande af departementschefen:

»Med särskilda underdåniga skrivelser den 27 september och den 8 november 1905 har domkapitlet i Västerås till Eders Kungl. Maj:t öfverlämnat och därvid till bifall förordat af rektor vid folkskoleseminariet i Falun den 25 september och den 30 oktober 1905 gjorda framställningar om beredande af årligt ålderdomsunderstöd dels af 400 kronor åt vaktmästaren vid nämnda seminarium *Erik Gustaf Hedman* och dels af 200 kronor åt dennes hustru, städerskan vid samma seminarium *Elisabet Hedman*, född Hedberg.

Till stöd för sin framställning om ålderdomsunderstöd åt vaktmästaren Hedman har rektor anført: att Hedman, hvilken vore född den 6 juni 1834 och alltså nu uppnått en ålder af 71 år, allt ifrån början af seminariets verksamhet, eller från och med höstterminen 1875, med samvetsgrannhet och plikttrohet utfört sina åligganden i seminariets tjänst; att hans hustru *Elisabet Hedman*, född den 11 augusti 1835, under hela denna tid såsom städerska af seminariets lokaler varit sin man behjälplig med tillsynen af seminariebyggnaden och seminarieträdgården; att under åren 1875—1882, då seminariet varit inrymdt i hyrd lokal, Hedman icke haft egentlig anställning såsom vaktmästare men utfört de åligganden, som under dåvarande omständigheter kunnat krävas, såsom huggning och sågning af ved m. m., hvarjämte hans hustru från första början ombesörjt lokalernas städning;

att, när seminariet vid början af höstterminen 1882 inflyttat i egen lokal, Hedman erhållit anställning såsom vaktmästare med en lön af, förutom bostad, vedbrand och lyse, i ett för allt 900 kronor för år, däraf 600 kronor för egen räkning och 300 kronor för hustruns; att då emellertid Hedmans krafter de senare åren varit i märkbart aftagande, det arbete, som af honom fordrats, inskränkts till det nödvändigaste; att han därför uppburit i lön 400 kronor för år och dessutom för hustruns arbete med städning och dylikt 300 kronor, eller sammanlagdt 700 kronor för år; samt att, då Hedman och hans hustru slitit ut sina krafter i seminariets tjänst och nu vid öfver 70 års ålder icke längre kunde på fullt tillfredsställande sätt tjänstgöra och vore ur stånd att på annat sätt förvärfva sitt uppehälle, rättvisa och billighet syntes kräfva, att något understöd lämnades dem på ålderdomen, hvilket understöd icke rimligtvis borde understiga 400 kronor för år.

Vid domkapitlets skrifvelse fanns jämväl fogadt yttrande af seminariets inspektor, däri denne, med vitsordande af att Hedman genom nit och trohet i arbetet på allt sätt gjort sig förtjänt af ålderdomsunderstöd, uttalat sin anslutning till den af rektorn i ämnet gjorda framställning.

Statskontoret har i infordradt underdånigt utlåtande den 11 oktober 1905, under åberopande af de till stöd för framställningen anförda förhållanden, hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att bevilja Hedman å allmänna indragningsstaten en årlig pension af 400 kronor.

I sin sedermera gjorda framställning angående ålderdomsunderstöd åt hustru Hedman har rektor anført: Hustru Hedman, som vore född den 11 augusti 1835, hade alltsedan seminariets början höstterminen 1875 — alltså vid detta läsårs slut tillsammans 31 år — varit anställd såsom städerska vid Falu folkskoleseminarium mot en årlig aflöning af 300 kronor. Med plikttrohet, punktlighet, noggrannhet och nit hade hon år efter år skött sitt ihållande och tröttande arbete. Tilltagande ålderdomsskröplighet äfvensom åderbräck å benen, gjorde henne numera oförmögen att på ett tillfredsställande sätt sköta denna befattning. Det syntes då, som om staten här borde träda emellan för att bereda en trogen tjänare något understöd på ålderdomen. Visserligen kunde det sägas, att, om mannen finge det begärda understödet af 400 kronor om året, detta också skulle komma hustrun till godo. Men då hans krafter de senare åren i synnerlig grad aftagit, vore det ingalunda otänkbart, att hustru Hedman genom mannens fränfalle kunde snart nog beröfvas den hjälp, som genom

ett sådant understöd eljest skulle komma äfven henne till del; och hon hade faktiskt likaväl som mannen varit anställd i statens tjänst och i denna tjänst slitit ut sina krafter.

Vid denna framställning funnos fogade två läkarbetyg, utvisande, det ena att vaktmästaren Hedman, på grund af genom åldern försvagade krafter, icke kunde anses i stånd att på ett tillfredsställande sätt vidare sköta sin befattning, samt att han af samma orsak icke heller ägde förmåga att genom annat arbete förvärfva hvad han till sitt uppehälle behöfde, och det andra att hustru Hedman numera dels på grund af genom åldern nedsatta krafter i allmänhet, dels på grund af åderbräck å benen, hvaraf på sista tiden stundom uppstått sår, icke kunde anses äga förmåga att på ett tillfredsställande sätt sköta de åligganden, hon hittills haft om händer, samt icke heller vore i stånd till att genom arbete på annat sätt förvärfva hvad hon till lifvets uppehälle behöfde.

Statskontoret, som anbefallts att afgifva yttrande jämväl angående denna framställning, har i underdånigt utlåtande den 14 december 1905, under erinran att statskontoret förut förordat bifall till rektors hemställan om pension för mannen Hedman, vidare anfört, att, enär i sistnämnda framställning redan tagits hänsyn till det arbete, hustru Hedman — egentligen såsom mannens biträde vid bestridande af vaktmästargöromålen — utfört i seminariets tjänst, samt detta arbete alltså icke borde under mannens lifstid föranleda till beredande af särskild pension för hustru Hedman, och det icke heller syntes lämpligt att nu till pröfning upptaga frågan om hvad som skäligen borde tilläggas hustru Hedman i understöd, om och när hon genom mannens frånfälle kunde blifva beröfvad existensmedel, statskontoret icke funne sig kunna förorda den sålunda gjorda framställningen.

Vid öfvervägande af hvad i ärendet sålunda förekommit och i betraktande däraf, att såväl mannen Hedman som hans hustru varit anställda i seminariets tjänst, finner jag båda makarna nu böra af statsmedel beredas någon pensionsförmån. Beträffande beloppet af den pension, som bör tillkomma vaktmästaren Hedman, anser jag, att, med hänsyn till de aflöningsförmåner, han åtnjutit för det af honom själf verkställda arbetet vid seminariet, och i jämförelse med hvad som pläгат tillerkännas andra statstjänare i hans ställning, pensionsbeloppet bör för honom bestämmas till det i rektors framställning föreslagna beloppet 400 kronor. Pensionsbeloppet för hustru Hedman torde skä-

ligen, och jämväl med afseende å hvad i liknande fall brukat beviljas, böra fastställas till 200 kronor.»

Med hänsyn till hvad sålunda till åberopade statsrådsprotokollet meddelats har utskottet funnit pension böra beredas vaktmästaren Hedman med det af Kungl. Maj:t föreslagna beloppet 400 kronor.

*Utskottets
yttrande.*

Hvad däremot beträffar Kungl. Maj:ts framställning om beredande af särskild pension åt vaktmästaren Hedmans hustru Elisabet Hedman har utskottet på de skäl, som af statskontoret ifråga härom anförts, ansett sig icke kunna tillstyrka bifall till denna framställning.

Utskottet får alltså hemställa,

- a) att Riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts framställning i fråga om pension åt vaktmästaren vid folkskoleseminariet i Falun Erik Gustaf Hedman; samt
- b) att Kungl. Maj:ts förslag om pension åt vaktmästaren Hedmans hustru, städerskan vid samma seminarium Elisabet Hedman, född Hedberg, icke må af Riksdagen bifallas.

36:o) Kungl. Maj:t har under denna hufvudtitel, punkt 27, föreslagit Riksdagen medgifva, att, därest professorn *Alfred Gabriel Nathorst* före början af år 1907 inginge på de bestämmelser, som skulle gälla för åtnjutande af löneförmåner enligt det af Kungl. Maj:t gillade förslaget till lönereglering för intendenterna vid naturhistoriska riksmuseum, dels den åt honom på allmänna indragningsstaten anvisade personliga lönen finge från början af år 1907 uppbäras med 5,000 kronor fast lön, inberäknadt ålderstillägg, och 2,000 kronor tjänstgöringspenningar, att utgå enligt samma bestämmelser, som komme att gälla för riksmuseets intendent i allmänhet, med skyldighet för Nathorst att under vetenskapsakademiens inseende vårda vissa delar af riksmuseets samlingar på sätt i Kungl. brefvet den 10 juli 1884 angifvits samt att ställa sig till efterrättelse den instruktion, akademien för honom redan utfärdat eller komme att utfärda, dels ock till ersättning åt vikarie för Nathorst måtte från allmänna indragningsstaten årligen från och med år 1907 utgå 250 kronor.

Ang. löneförhöjning åt professorn A. G. Nathorst.
[27.]

I detta ämne har departementschefen till statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 13 januari 1906 anført följande:

Bih. till Riksd. Prot. 1906. 4 Saml. 1 Afd. 11 Häft.

»I öfverensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts förslag medgaf 1884 års Riksdag, att på allmänna indragningsstaten finge anvisas en personlig lön åt filosofie doktorn Alfred Gabriel Nathorst, att af honom under hans återstående lifstid eller till dess han kunde varda befordrad till annan statens tjänst, uppbäras till samma belopp, som utginge till det under vetenskapsakademiens inseende ställda naturhistoriska riksmuseets ordinarie intendent, nämligen 4,000 kronor fast lön, 1,000 kronor tjänstgöringspenningar och två ålderstillägg, hvardera å 500 kronor, att utgå enligt de i nådiga brefvet den 12 maj 1876 meddelade bestämmelserna rörande aflöningen för öfriga intendent vid nämnda riksmuseum, med skyldighet för Nathorst att under vetenskapsakademiens inseende vårda vissa delar af riksmuseets botaniska och paleontologiska samlingar, hufvudsakligen efter den fördelningsgrund, som i akademiens skrifvelse den 14 september 1881 vore antydd, och som akademien för öfrigt kunde efter sig företeende omständigheter finna skäl närmare bestämma, samt att ställa sig till efterrättelse den instruktion, som vetenskapsakademien skulle äga att för honom utfärda.

Efter det härom den 10 juli 1884 aflåtits nådigt bref till vetenskapsakademien, har på grund därpå professor Nathorst alltsedan år 1884 varit anställd såsom intendent vid naturhistoriska riksmuseet, där han förestår afdelningen för arkegoniater och fossila växter, och uppgå hans löneförmåner numera, inberäknadt två ålderstillägg, till 6,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:t har förut denna dag bifallit min vid anmälan af åttonde hufvudtitelns anslagsbehof gjorda hemställan om framläggande för Riksdagen af förslag till löneroglering för de å naturhistoriska riksmuseets stat upptagna intendenterna. Enligt detta förslag skulle deras nu till 1,000 kronor om året uppgående tjänstgöringspenningar höjas till sitt dubbla belopp och ålderstilläggen hänföras till lönen. Motsvarande förmåner böra komma professor Nathorst till del, om han ingår på de bestämmelser, som enligt samma förslag skulle gälla för åtnjutande af de nya löneförmånerna.«

Under hänvisning till den utredning, som lämnats vid behandlingen af frågan om löneroglering för intendenterna vid naturhistoriska riksmuseum, hemställde departementschefen, att ifrågavarande framställning måtte göras hos Riksdagen.

Under erinran att Riksdagen bifallit hvad statsutskottet under punkten 35:o) af dess utlåtande n:o 9, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, hemställt i fråga om förändringar i aflöningsstaten för naturhistoriska riksmuseum, på grund hvaraf de i

samma stat upptagna intendenterna tillerkänts tjänstgöringspenningar till belopp af 2,000 kronor årligen samt dem tillkommande ålderstillägg hänförs till lönen, får utskottet, som i likhet med Kungl. Maj:t anser, att enahanda förmåner böra professorn Nathorst beredas, hemställa,

att Kungl. Majts ifrågavarande framställning må af Riksdagen bifallas.

37:o) Uti en till Riksdagen den 9 mars 1906 aflåten proposition (n:o 97) har Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagd utdrag af statsrådsprotokollet för samma dag, föreslagit Riksdagen medgifva, att vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Vänersborg *Anders Gustaf Johansson* finge från och med månaden näst efter den, i hvilken han blefve entledigad från sin vaktmästarsyssla, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära pension till belopp af 500 kronor årligen.

*Ang. pension
för läroverks-
vaktmästaren
A. G. Johans-
son.*

Departementschefen har till förenämnda statsrådsprotokoll i ämnet anfört följande:

»I underdånig skrifvelse den 1 februari 1906 har öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk, med öfverlämnande af en utaf vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Vänersborg *Anders Gustaf Johansson* till läroverkets rektor *N. Lindskog* ingifven skrift samt rektors i anledning därpå hos öfverstyrelsen gjorda framställning äfvensom öfriga handlingar i ärendet, anhållit, det Kungl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta proposition om beviljande åt *Johansson* af pension å allmänna indragningsstaten.

Af handlingarna i ärendet inhämtas:

att *Johansson* är född den 5 december 1840 och således uppnått en ålder af 65 år;

att, enligt hvad rektor i sin förutberörda framställning upplyst, *Johansson* varit anställd såsom vaktmästare vid läroverket alltsedan den 1 oktober 1876;

att enligt två i ärendet ingifna tjänstgöringsbetyg, utfärdade det ena af rektor *Lindskog* och det andra af dennes företrädare i rektorstjänsten, *Johansson* med utmärkt nit, ordning och punktlighet fullgjort sina tjänstligganden och fört en hedrande vandel samt härigenom tillvunnit sig rektors och lärarnas aktning och välvilja, hvarjämte läroverkskollegiet i anledning af *Johanssons* ansökan om pension vid samman-

träde den 18 december 1905 uttalat sin synnerligen stora belåtenhet öfver det utmärkta sätt, hvarpå Johansson fullgjort sina åligganden; att Johansson, enligt ett den 7 december 1905 för honom utfärdadt läkarbetyg, på grund af framskriden ålder, kronisk lungkatarr och and-täppa, endast med stor svårighet numera kan sköta sin tjänst;

att rektor i sin förutnämnda framställning, under åberopande af omförmälda läkarbetyg och tjänstgöringsbetyg samt med förmålan att läroverkskollegiet år 1901 åt Johansson utverkat Patriotiska sällskapet mindre medalj i guld, och att Johansson sedan längre tid tillbaka åtnjutit en årlig lön af 750 kronor jämte fri bostad och vedbrand, hemställt, att öfverstyrelsen måtte utverka en årlig pension af 750 kronor åt Johansson vid afskedstagande från vaktmästartjänsten;

att öfverstyrelsen i sin underdåniga skrifvelse anført, att då Riksdagen vid olika tillfällen på nådig framställning beviljat pension åt vaktmästare vid allmänna läroverk, jämväl i detta fall framställning till Riksdagen om beviljande af pension syntes böra ske, särskildt med hänsyn till Johanssons mångåriga och väl vitsordade skötande af vaktmästar-sysslan samt till innehållet i det vid rektors skrifvelse fogade läkarintyget, men att, då samtliga de vaktmästare vid högre allmänna läroverk, åt hvilka Riksdagen hittills beviljat pension, tillerkänts sådan med 500 kronor årligen, öfverstyrelsen ansåge den åt Johansson ifrågasatta pensionen böra bestämmas till enahanda belopp, på grund hvaraf öfverstyrelsen hemställde, att Kungl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta nådig proposition, att Johansson måtte från och med månaden näst efter den, hvori afsked blifvit honom beviljad, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta pension af 500 kronor årligen; samt

att statskontoret, som den 26 februari 1906 afgifvit inforbradt underdånigt utlåtande, biträdt öfverstyrelsens i ämnet gjorda hemställen.»

Utskottet har icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts föreliggande förslag och hemställer alltså,

att Riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågasatta framställning.

Ang. pension
för chefen för
Sveriges geo-
logiska under-
sökning A. E.
Törnebohm.

38:o) Kungl. Maj:t har uti punkten 28 af denna hufvudtitel föreslagit, att chefen för Sveriges geologiska undersökning, professorn *Alfred Elis Törnebohm*, måtte, under förutsättning att han frånträdde den rätt

till pension, som möjligen skulle tillkomma honom i egenskap af lektor vid tekniska högskolan, från och med månaden näst efter den, hvarunder han afginge från sin befattning såsom chef för Sveriges geologiska undersökning och, om han då ännu vid lektorstjänsten kvarstode, från sistnämnda tjänst, under sin återstående lifstid åtnjuta en årlig pension af 5,000 kronor.

Beträffande denna framställning har till statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden den 22 december 1905 departementschefen anfört följande:

»Uti en till Eders Kungl. Maj:t ingifven skrift af den 3 april detta år har chefen för Sveriges geologiska undersökning, professorn Alfred Elis Törnebohm, med förmälan att han, som under därpåföljde oktober månad komme att ingå i sitt sextiättonde år, vore betänkt på att i en nära framtid begära entledigande från chefsbefattningen vid berörda undersökning. För att möjliggöra detta finge han därför i underdanighet göra framställning om erhållande af lämplig pension vid afskedstagandet. Såsom framginge af den ansökningen bilagda tjänsteförteckning, hade sökanden varit öfver 40 år i statstjänst. Därest han fortsatt att sköta den lektorstjänst vid tekniska högskolan, å hvilken han ännu innehade fullmakt, skulle han vara berättigad att från densamma afgå med en pension af 3,000 kronor. På grund häraf har sökanden, med framhållande, att chefsbefattningen vid den geologiska undersökningen vore i fråga om löneförmåner ungefärligen likställd med en ordinarie professur vid tekniska högskolan eller vid rikets universitet, hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes vidtaga de åtgärder, som kunde erfordras för att bereda honom fyllnadspension, så att hela det honom tillkommande pensionsbeloppet blefve detsamma, som en professor i regel ägde åtnjuta, eller 5,000 kronor, hvilket belopp äfven tillerkänts hans företrädare vid dennes afgang.

Af berörda tjänsteförteckning och ett införskaffadt åldersbetyg för sökanden inhämtas, bland annat, att han är född den 16 oktober 1838 och således 67 år gammal; att han i juni 1859 anställdes vid Sveriges geologiska undersökning; att han, som den 20 maj 1862 blifvit »fortfarande antagen och förordnad såsom biträdande geolog», den 3 december 1870 förordnats till geolog, samt den 14 april 1874 erhållit begärddt afsked från befattningen såsom geolog; att han från ingången af vårterminen 1878 till den 27 november 1884 bestridit extralärarybefattningen i mineralogi och geologi vid tekniska högskolan samt, sedan denna extralärarybefattning blifvit förvandlad till lektorat, sistnämnda

dag utnämnts till lektor därstädes; samt att han den 3 december 1897 erhållit nådigt förordnande att vara chef för Sveriges geologiska undersökning, hvilken befattning han jämväl förut på grund af särskildt förordnande bestridt under tiden från den 7 december 1869 intill utgången af år 1870.

Statskontoret har den 18 sistlidne april afgifvit infordradt underdånigt utlåtande i detta ärende och därvid erinrat, hurusom lönen för lektorn i geologi och mineralogi vid tekniska högskolan, å hvilken befattning sökanden innehade fullmakt, enligt gällande lönestat utgjorde 2,000 kronor jämte tjänstgöringspenningar å 1,000 kronor med rätt för innehafvaren att efter 5 och 10 års tjänstgöring erhålla ålders-tillägg till lönen, hvardera gången med 500 kronor. Enligt den för geologiska undersökningen af Eders Kungl. Maj:t fastställda aflöningsstat för år 1905 utgjorde aflöningen för undersökningens chef 7,000 kronor, hvilket belopp, liksom hela det för sagda undersökning afsedda anslag, vore uppfördt å extra stat under nionde hufvudtiteln. Under åberopande häraf äfvensom af den utredning angående pensionsförhållandena vid Sveriges geologiska undersökning, som funnes intagen i statsverkspropositionen till 1897 års Riksdag vid punkten 10 under nionde hufvudtiteln, samt statsutskottets utlåtande och Riksdagens beslut samma år i den då föreliggande frågan om beredande af pension åt undersökningens dåvarande chef, har statskontoret i anledning af den nu förevarande ansökningen hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva, att Törnebohm finge, under förutsättning att han frånträdde den rätt till pension, som möjligen kunde tillkomma honom i egenskap af lektor vid tekniska högskolan, från och med månaden näst efter den, hvarunder han afginge från sin befattning såsom chef för Sveriges geologiska undersökning och, om han då ännu kvarstode vid lektorstjänsten, från sistnämnda tjänst, under sin återstående listtid åtnjuta en årlig pension af 5,000 kronor å allmänna indragningsstaten.

Den utredning rörande pensionsförhållandena vid Sveriges geologiska undersökning, som i statskontorets förberörda utlåtande afses, återfinnes i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 9 januari 1897 och framlades i anledning af fråga om pension åt dåvarande chefen för Sveriges geologiska undersökning, e. o. professorn Otto Martin Torell. Vid ärendets föredragning erinrade föredragande departementschefen, hurusom Eders Kungl. Maj:t i nådig proposition till 1888 års Riksdag föreslagit, att chefen för berörda undersökning jämte de vid

undersökningen anställde geologer skulle äga att efter erhållet afsked komma i åtnjutande af pension å allmänna indragningsstaten; att för undersökningens chef pensionsrätten skulle inträda vid 65 lefnadsår och efter 35 års anställning i statens tjänst, samt att pensionsbeloppet för chefen skulle utgöra 5,000 kronor. Föredragande departementschefen anförde därefter vidare: Chefen för Sveriges geologiska undersökning skulle därigenom komma att åtnjuta samma pensionsbelopp, som tillkomme cheferna för vissa andra med det nu ifrågavarande närmast jämförliga verk, såsom landtmäteristyrelsen och statistiska centralbyrån. Eders Kungl. Maj:ts omförmälda, år 1888 gjorda framställning hade dock icke vunnit Riksdagens bifall. Då statskontoret år 1896 yttrat sig angående frågan om pension åt Torell, hade statskontoret framhållit, att Riksdagens sistberörda beslut uppenbarligen icke haft sin orsak däri, att det arbete i statens tjänst, som af ifrågavarande tjänstemän utfördes, ansetts vara mindre förtjänt af erkännande än annat sådant arbete, utan föranledts allenast däraf, att, då hela anslaget för de geologiska undersökningarna vore uppfördt på extra stat och således vore att anse såsom mera tillfälligt, något allmänt medgivande af pensionsrätt för undersökningens personal icke syntes Riksdagen erforderligt.

Eders Kungl. Maj:t fann, med anledning af hvad sålunda förekommit, godt föreslå Riksdagen bevilja Torell en årlig pension å 5,000 kronor, i öfverensstämmelse med hvad år 1888 ifrågasatts för innehafvaren af befattningen såsom undersökningens chef. Vid behandling af denna pensionsfråga förklarade statsutskottet, att utskottet ansåge, att chefen för Sveriges geologiska undersökning borde jämnställas med ordinarie professorer vid universiteten, hvilkas pension då utgjorde 4,500 kronor, samt föreslog därför för Torell pension å sistnämnda belopp. Efter gemensam votering bestämde Riksdagen dock pensionsbeloppet till 5,000 kronor.

Jag tillåter mig med anledning af statsutskottets berörda uttalande erinra, att genom Eders Kungl. Maj:ts och Riksdagens beslut år 1902 pensionen för ordinarie professorer vid universiteten blifvit höjd till 5,000 kronor.

Med hänsyn till Törnebohms ålder och långa tjänstetid finner jag mig böra tillstyrka, att pension varder honom tillförsäkrad med det belopp och på det sätt, statskontoret föreslagit.»

Utskottet, som emot Kungl. Maj:ts föreliggande förslag icke haft något att erinra, hemställer,

att Riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågasvarande framställning.

Ang. pension
åt länsveterinären
N. F. Nyman.
[29.]

39:o) Uti punkten 29 af förevarande hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit, att länsveterinären i Kronobergs län *Nils Fredrik Nyman* måtte från och med månaden näst efter den, under hvilken afsked från länsveterinärtjänsten blefve honom beviljadt, under sin återstående lifstid uppbära en årlig pension af 1,800 kronor.

Statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden den 30 december 1905 innehåller härom följande yttrande af departementschefen:

»Uti en till Eders Kungl. Maj:t ställd, af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Kronobergs län med underdånigt utlåtande den 13 oktober 1905 öfverlämnad ansökan har länsveterinären i nämnda län *Nils Fredrik Nyman*, med förmålan att han den 19 april 1906 tjänstgjort såsom länsveterinär under 30 år, anhållit att, oaktadt han, som enligt bilagdt frejdbetyg vore född den 14 juni 1838, först den 14 juni 1908 uppnådde 70 lefnadsår, måtte erhålla afsked från länsveterinärtjänsten den 19 nästkommande april med rätt till full pension af 1,800 kronor årligen. Till stöd för denna ansökan har han åberopat, att han, enligt hvad bilagdt läkarintyg utvisade, på grund af obotliga och svåra kroniska sjukdomar vore urståndsatt att nöjaktigt fullgöra en länsveterinärs åligganden; att han i följd af sin ekonomiska ställning icke kunde söka tjänstledighet och därigenom till en vikarie afstå en väsentlig del af löneinkomsten, att han, som den 29 oktober 1861 aflagt veterinärexamen, tjänstgjort nästan oafbrutet från början af år 1863 till och med år 1870 såsom veterinär först inom Kinnehärads kretsafdelning af Skaraborgs läns hushållningssällskap och därefter inom Älfsborgs läns södra hushållningssällskaps distrikt; samt att han den 19 april 1876 utnämnts till länsveterinär i Norrbottens län och den 9 april 1884 transporterats och förordnats till länsveterinär i Kronobergs län.

Af det åberopade läkarintyget inhämtas, att sökanden lider af organiskt hjärtfel och kronisk tarmkatarr, samt att han i följd af dessa sjukdomar är urståndsatt att företaga de länsveterinärbefattningen åtföljande ansträngande tjänsteresorna och andra i den enskilda veterinärtjänsten ofta förekommande mer ansträngande göromål.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande har, då det för veterinärvårdens behöriga handhafvande inom länet vore af stor vikt, att läns-

veterinärbefattningen blefve på ett i allo effektivt sätt bestridd, hemställt om bifall till ansökningsen.

Medicinalstyrelsen har uti inforordadt underdånigt utlåtande af den 13 nästlidne november anført följande.

Gällande föreskrifter om länsveterinärernas pensionsrätt återfunnes i sista punkten af nådiga kungörelsen den 22 november 1901, jämförd med nådiga brefven den 25 juni 1818 och den 12 november 1823, hvilka båda sistnämnda bref innefattade de i sagda kungörelse antydda »bestämmelser, som härutinnan förut tillämpats» och hvilka enligt kungörelsen skulle fortfarande lända till efter rättelse. I 1818 års bref uppställdes såsom pensionsvillkor för civila ämbets- och tjänstemän i allmänhet 70 lefnads- och 30 tjänstår. I 1823 års bref nedsattes terminen för nämnda ämbets- och tjänstemäns rätt att taga afsked med bibehållande af sina löneförmåner oafkortade till 65 års ålder, »då, efter vid pass 40 års tjänstgöring deras sjuklighet eller försvagade hälsotillstånd genom laglig läkarattest bestyrkes». Beträffande sökanden Nyman uppginge hans lefnadsålder vid den tidpunkt, från hvilken han begärt afsked, till ej fullt 68 år och enligt ett af medicinalstyrelsens ombudsman afgifvet utdrag ur styrelsens veterinärmatrikel skulle hans tjänstålder i statens tjänst vid samma tidpunkt utgöra jämnt 30 år. Han uppfyllde således icke, om 1818 års bref skulle tillämpas, fordringarna i afseende på lefnadsålder och, om 1823 års bref tillämpades, fordringarna beträffande tjänstålder. Visserligen hade medicinalstyrelsen, med hänsyn till det tänjbara uttryck, som i sistnämnda nådiga bref begagnats i fråga om tjänståldern, hemställt om afsked med 1,800 kronors pension för två länsveterinärer (Hammarstrand och Örström, båda 1905), ehuru deras tjänstålder med respektive omkring 3 $\frac{1}{2}$ och 2 $\frac{1}{2}$ år understigit 40, och Eders Kungl. Maj:t hade äfven härtill täckts lämna bifall; men en nedprutning i detta afseende med, såsom här ifrågasattes, ända till 10 år ansåge sig styrelsen dock icke kunna tillstyrka, hur önskvärdt det än kunde vara, om en så gammal och sjuklig veterinär som Nyman blefve ersatt med en yngre och kraftigare.

Därefter har statskontoret till följd af nådig remiss den 16 december 1905 yttrat sig i ärendet och därvid anført, att Nyman författningsenligt torde först den 14 juni 1908, då han fyllde 70 år, kunna, om han då lefde, tilläggas pension, hvilken i sådant fall jämlikt 1901 års riksdagsbeslut och nådiga kungörelsen den 22 november samma år skulle utgå med 1,800 kronor. Enligt den stat för länsveterinärer,

som den 7 juni 1901 fastställdes, utgjorde lönen 1,200 kronor och tjänstgöringspenningarna 600 kronor. Härtill komme efter tio års tjänst ett ålderstillägg å lönen af 500 kronor; men som i dessa 10 år icke finge räknas tid, som infallit före 1902, kunde Nyman icke hafva intjänat dylikt ålderstillägg. Lika med Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ansåge emellertid statskontoret talande skäl i detta fall föreligga att bereda Nyman tillfälle att afgå från sin tjänst, och har statskontoret därför hemställt, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen medgifva, att länsveterinären Nyman måtte från och med månaden näst efter den, hvori han undfinge afsked från länsveterinärtjänsten, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 1,800 kronor.

På grund af hvad i detta ärende förekommit anser jag mig böra i likhet med statskontoret tillstyrka, att proposition till Riksdagen aflåtes om beredande af pension åt Nyman redan före den tid, då han blifver därtill berättigad. Jämväl medicinalstyrelsen har framhållit önskvärdheten af att det beredes honom tillfälle att afgå ur tjänsten, ehuruval nämnda styrelse icke ansett sig kunna förorda, att rätt till pension medgifves honom på grund af gällande pensionsbestämmelser. Fullt skäl synes mig dock i detta fall föreligga att göra ett tillfälligt undantag från dessa bestämmelser, hvilket äfven förut understundom plägat ske i fråga om andra tjänstemän.»

*Utskottets
yttrande.*

Då, enligt hvad af statsrådsprotokollet framgår, länsveterinären Nyman författningsenligt kan redan den 14 juni 1908 blifva berättigad att uppbära pension till det belopp, som nu för honom begäres, och då sålunda de ofvan angifna, med hans kvarstående i tjänst förknippade olägenheter komma att försvinna redan omkring två år här-efter, finner utskottet, i likhet med medicinalstyrelsen, tillräckliga skäl icke föreligga att i detta fall frångå gällande pensionsbestämmelser, utan hemställer,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.

*Ang. pension
åt stuteri-
veterinären
L. M. Nor-
denssons
änka.*

40:o) Uti en 23 februari 1906 aflåten proposition (n:o 73) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att stuteriveterinären vid Flyinge hingstdepå L. M. Nordenssons änka *Klara Maria Sofia Nordensson*, född Granström, finge, så länge hon förblefve änka, å allmänna indragnings-

staten åtnjuta en årlig pension af 400 kronor att utgå från och med den 1 januari 1906.

Till statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden ofvannämnda dag har departementschefen anfört följande:

»Uti en till stuteriöfverstyrelsen ställd, af chefen för Flyinge hingstdepå förordad ansökning har aflidne stuteriveterinären vid nämnda hingstdepå Lars Magnus Nordenssons änka Klara Maria Sofia Nordensson, född Granström, hemställt, att styrelsen ville söka föranstalta därom, att en årlig pension, helst ej å lägre belopp än 500 kronor, måtte varda henne af allmänna medel tillerkänd. Till stöd för denna hemställan har sökanden åberopat, bland annat, att hennes aflidne man i omkring 30 år varit anställd i statens tjänst såsom veterinär, först vid Ottenby stuteri och därefter vid Flyinge hingstdepå mot en jämförelsevis ringa aflöning, å hvilken han på grund af de med åren allt mer stegrade prisen på lifsförnödenheter och i följd af en ganska talrik familj ej kunnat göra några besparingar; att sökandens andel i boet, efter delning mellan henne och den aflidnes efterlevande barn af boets ringa behållning blefve helt obetydlig; att sökanden, som vore i saknad af enskild förmögenhet, sålunda för sin utkomst vore uteslutande hänvisad till eget arbete; att hennes arbetsduglighet och förmåga att sig försörja emellertid i följd af en hjärtsjukdom vore i betydlig mån förminskade; samt att det yngsta barnet, som ännu ej fyllt 18 år, fortfarande vore i behof af understöd. Vid skriften i fråga voro fogade *dels* af vederbörande pastorsämbete utfärdadt frejdbetyg, utvisande att sökanden vore född den 3 juli 1865, *dels* i transsummerad afskrift instrument öfver en den 20 oktober 1905 efter aflidne stuteriveterinären Nordensson förrättad bouppteckning, hvaraf framginge, att Nordensson aflidit den 26 september 1905, att han såsom arfvingar efterlämnat, förutom efterlevande makan i andra giftet Klara Granström, sex i första giftet födda barn, af hvilka sonen Lars Ludvig, född den 9 mars 1885, och dottern Lilly Elfrida, född den 12 februari 1888, ännu vore omyndiga; samt att behållningen i boet uppginge till 1,313 kronor 86 öre, och *dels* ett af läkaren vid Flyinge hingstdepå, professoren Seved Ribbing utfärdadt intyg därom, att sökanden lede af kronisk hjärtsjukdom samt att hennes arbets- och försörjningsförmåga till följd däraf vore betydligt förminskad.

Med underdånig skrifvelse den 29 december 1905 har stuteriöfverstyrelsen öfverlämnat berörda ansökning jämte tillhörande handlingar och därvid meddelat, att aflidne stuteriveterinären Nordensson, efter det han allt sedan den 29 juni 1877 såsom vikarie bestridt stuteri-

veterinärbefattningen vid Ottenby stuteri, den 15 augusti 1889 konstituerats och förordnats till innehafvare af samma befattning; att Nordensson innehaft denna befattning till den 17 oktober 1892, då han på egen ansökan förflyttades att vara stuteriveterinär vid Flyinge hingstdepå, i hvilken egenskap han vid sitt frånfalle kvarstod; samt att Nordensson allt sedan den 29 juni 1877 åtnjutit de med stuteriveterinärbefattning förenade löne- och öfriga förmåner. Med hänsyn till de af sökanden åberopade ömmande omständigheter och särskildt därå att, såsom det företedda läkarbetyget utvisade, sökandens arbets- och försörjningsförmåga till följd af den kroniska hjärtsjukdom, hvaraf hon lede, vore betydligt förminskad, har stuteriöfverstyrelsen tillstyrkt, att pension å 500 kronor måtte henne beredas.

Statskontoret, som den 29 nästlidne januari afgifvit infordradt underdånigt utlåtande öfver ansökningen har, under åberopande af Riksdagens bifall dels till Kungl. Maj:ts i 1893 års statsverksproposition framställda förslag om pension till änkan efter stuteriveterinären vid Flyinge hingstdepå C. A. von Zweigbergk och dels till Kungl. Maj:ts den 15 februari 1901 aflåtna nådiga proposition om pension till änkan efter förre beridaren vid samma hingstdepå B. K. Rudolf, tillstyrkt aflåtande till Riksdagen af nådig proposition om beviljande åt änkan Nordensson af en årlig pension å 400 kronor att utgå från och med den 1 januari 1906.»

Utskottet, som med hänsyn till de i åberopade statsrådsprotokollet anförda omständigheter anser sig böra biträda Kungl. Maj:ts föreliggande förslag, hemställer,

att Riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts uti nu ifrågavarande proposition gjorda framställning.

*Ang. anslaget
till allmänna
indragnings-
staten.
[30.]*

41:o) Kungl. Maj:t har i punkten 30 af tionde hufvudtiteln föreslagit, att anslaget till allmänna indragningsstaten måtte höjas med 182,042 kronor eller från 2,109,882 kronor till 2,291,924 kronor.

Statsrådet och chefen för finansdepartementet har till statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 13 januari 1906 anført, att utgifterna från detta anslag i runda tal uppgått, år 1900 till 2,181,200 kronor, år 1901 till 2,157,300 kronor, år 1902 till 2,161,100 kronor, år 1903 till 2,230,300 kronor och år 1904 till 2,299,200 kronor. Anslaget borde därför ökas med ett belopp, som för jämnande af riksstatens

slutsumma upptoges till 182,042 kronor, eller från 2,109,882 kronor till 2,291,924 kronor.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må i riksstaten för år 1907 höja anslaget till allmänna indragningsstaten med 182,042 kronor, eller från 2,109,882 kronor till 2,291,924 kronor; dock med rätt för utskottet att vid uppgörande af riksstaten för år 1907 i anslagets slutsumma vidtaga den jämkning, som för jämnande af riksstatens slutsumma kan finnas erforderlig.

Extra anslag.

42:o) Med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts uti punkten 31 under denna hufvudtitel gjorda framställning och med hänvisning till det vid punkt 1:o häröfvan intagna utdrag af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 15 december 1905 hemställer utskottet,

Ang. anslag till upprätthållande af arméns pensionering.
[31.]

att Riksdagen må å extra stat för år 1907 anvisa ett förslagsanslag af 2,350,000 kronor att användas såväl till upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering med fastställda pensionsbelopp, mot skyldighet för pensionskassan att afstå det för året densamma tillkommande vederlag för de till statsverket indragna rusthållsafgifterna, som ock till fyllnadspensioner i enlighet med fastställda grunder för sådana pensioners utgående.

43:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts i punkten 32 af tionde hufvudtiteln gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må till förstärkande af det i 1906 års riksstat uppförda anslag för bidrag till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén på extra stat för år 1907 anvisa ett belopp af 1,535 kronor.

Ang. förstärkande af statsbidraget till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl vid armén.
[32.]

44:o) Uti punkten 33 af förevarande hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit, att för tidigare pensionering af afskedadt indelt manskap, i

Ang. anslag för tidigare pensionering af afskedadt indelt manskap.
[33.]

enlighet med de af Kungl. Maj:t med 1905 års lagtima Riksdag bestämde grunder, måtte å extra stat för år 1907 anvisas ett förslagsanslag å 50,000 kronor, att tilldelas Vadstena krigsmanshuskassa.

Enligt statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 15 december 1905 hade statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet i fråga om detta förslag erinrat, hurusom 1905 års Riksdag i enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning medgaf, att indelt manskap, som afskedades efter minst 25 års tjänstetid, finge åtnjuta underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa med 36 kronor årligen, hvarjämte Riksdagen, för pensionering af dylikt manskap med en tjänst-ålder vid afskedet af 25—30 år, under tionde hufvudtiteln å extra stat för år 1906 anvisade ett förslagsanslag å 50,000 kronor med benämning »för tidigare pensionering af afskedadt indelt manskap», att tilldelas krigsmanshuskassan.

I skrifvelse den 10 nästlidne november hade arméförvaltningen å civila departementet anmält behovet af enahanda anslag för år 1907.

Ang. två inom
Andra Kam-
maren väckta
motioner.

I samband med förevarande punkt 33 har utskottet förehaft till behandling två inom Andra Kammaren väckta, till utskottet remitterade motioner, däruti hemställts,

dels uti motionen n:o 4 af herr *C. F. Vahlquist*, att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga sådana åtgärder, att nu kvarstående indelt manskap måtte redan efter uppnådda 20 tjänstår kunna erhålla afsked med rätt till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, på expektans, så snart den afskedade uppnått en lefnadsålder af 50 år och 30 år från hans antagande i tjänst förflutit;

dels ock uti motionen n:o 30 af herr *D. Holmgren*, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag dels till förbättrad pensionering af det indelta manskapet vid armén och flottan, dels ock till förhöjning i de gratialer och ålderdomsunderstöd, som enligt nu tillämpade grunder utginge till redan afskedadt manskap, och i samband därmed utreda, hvad utöfver för sådant ändamål befintliga tillgångar kräfdes af statsmedel för en dylik förbättrad pensionerings fullständiga genomförande.

I afseende å de skäl, som uti hvar och en af ofvanberörda motioner anförts till stöd för däri framställt förslag, tillåter sig utskottet hänvisa till motionerna i fråga.

Mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning har utskottet icke något att erinra.

*Utskottets
yttrande.*

Hvad åter beträffar herr Vahlquists ifrågavarande förslag finner utskottet, vid det förhållande att den af nästlidna års lagtima Riksdag medgifna nedsättningen i tjänstaldern för det indelta manskapet i fråga om rätt till understöd från Vadstena krigsmanshuskassa först i och med ingången af innevarande år trädt i kraft, någon tids erfarenhet beträffande verkningarna af denna lindring i bestämmelserna för erhållande af sådant understöd böra afvaktas, innan af statsmakterna vidtagas ytterligare dylika åtgärder, som kunna tänkas påskynda afgangen af indelt manskap mer än under nuvarande öfvergångsskede vid armén torde vara lämpligt.

Till belysande häraf får utskottet meddela, att — sedan chefen för landtförsvarsdepartementet, med anledning af den utaf herr Vahlquist vid 1904 och 1905 årens riksdagar väckta frågan om beredande af rätt för kvarstående indelt manskap till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa efter 20 tjänstår, föranstaltat en utredning beträffande det inflytande på hvarje truppförbands tjänstbarhet en bestämmelse om rätt för indelt manskap, som erhöle afsked efter 20 tjänstår, att vid uppnådda 45 lefnadsår tillträda pension från Vadstena krigsmanshuskassa skulle medföra — bland andra militära myndigheter chefen för generalstaben uti afgifvet utlåtande framhållit, att enligt hans åsikt pensionsåldern för indelt manskap för närvarande icke borde sänkas utöfver hvad vid nästlidna års lagtima riksdag beslutits, då nämligen försiktigheten bjöde att icke påskynda det indelta manskapets afgang förrän den nya arméorganisationen vunnit erforderlig stadga.

Genom bifall till herr Vahlquists ifrågavarande förslag skulle för öfrigt uppstå en ny kategori gratialister, som icke skulle komma i åtnjutande af dem tillkommande pensioner förrän ett visst antal år efter afskedet, något som utskottet icke anser lämpligt.

Ej heller finner utskottet sig böra tillstyrka herr Holmgrens ofvanberörda motion. Enligt hvad den senaste officiella redogörelsen för underhållsutdelningen från Vadstena krigsmanshuskassa utvisar, beräknades gratialisternas antal under nästlidna år till 12,500 man, hvilket antal alltjämt ökas, och skulle således äfven en obetydlig höjning af gratialens belopp medföra en högst betydlig årlig statsutgift.

På grund af hvad sålunda anförts får utskottet hemställa,

- a) att Riksdagen må för tidigare pensionering af afskedadt indelt manskap, i enlighet med de af

Kungl. Maj:t med 1905 års lagtima Riksdag bestämda grunder, å extra stat för år 1907 anvisa ett förslagsanslag å 50,000 kronor, att tilldelas Vadstena krigsmanshuskassa;

b) att Riksdagen må afslå herr Vahlquists nu ifrågavarande motion; samt

c) att ej heller herr Holmgrens förevarande motion må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 20 april 1906.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.

Reservationer:

vid *punkt 22* (ang. pension för e. o. professorn H. H. Hildebrandsson):
af herr *P. Pehrson*, som ansett utskottet böra föreslå, att ifråga-
varande pension måtte bestämmas till ett belopp af 4,000 kronor;

vid *punkt 39* (ang. pension åt länsveterinären N. J. Nyman):
af herrar grefve *K. A. Posse*, *E. Fränckel*, *A. Wiklund*, *J. A. Sjö*,
K. Starbäck, *Å. H. Hammarskjöld*, *E. Hammarlund* och *C. G. Johansson*,
hvilka yrkat, att utskottet måtte hemställa,

att Riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts ifråga-
varande framställning.

Det skulle här antecknas, att herrar friherre *J. T. Gripenstedt*
och *D. Persson* icke deltagit i förestående hufvudtitels behandling
inom utskottet.

Likaledes skulle här antecknas, att herr *L. Eriksson* icke deltagit
i utskottets slutbehandling af hufvudtiteln.

Bil. Litt. A.

Allmänna indragningsstaten.

	Kronor.	ö.
Ny anvisning.		
Extra fänggevaldigern i Gäfleborgs län Erik Waltner, pension	500	—
Förra arbeterskan vid ammunitionfabriken Bengts Karin Ersdotter, pension	300	—
Besiktningrustmästaren vid Gottlands tygstation Per Gustaf Andersson, pension	1,216	—
t. f. Fabriksförvaltaren vid ammunitionfabrikens afdelning å Karlsborg A. E. V. Wännerdahl, pension	1,056	—
Arbetaren vid kalkstensbrottet vid Borghamn, hamnvakten och förrådsdrängen Hans Gottfrid Engqvist, pension	300	—
Arbetaren vid kalkstensbrottet vid Borghamn, stenhuggaren Frans Otto Svanberg, pension	300	—
Vaktmästaren vid landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition Carl Magnus Fägerholm, pension	600	—
Musiksergeanten af andra klassen vid Kalmar regemente Gustaf Emanuel Lindberg, pension	780	—
Vaktmästaren hos länsstyrelsen i Jönköpings län Karl Johan Jansson, pension	600	—
Adjunkten vid pedagogien i Nora Per Richard Billmansson, pension	3,500	—
Adjunkten vid lägre allmänna läroverket i Sölvesborg Adolf Henrik Hallberg	3,500	—
Adjunkten vid lägre allmänna läroverket i Söderköping Johan Malkolm Blomberg	3,500	—
Adjunkten vid lägre allmänna läroverket i Söderköping Johan August Aurén	3,500	—
Teckningslärarinnan vid lägre allmänna läroverket i Söderköping Nanny Emerentia Sofia Reuterskiöld	300	—
Vaktmästaren vid domkapitlet i Strängnäs Jonas Anderson, ...	500	—
e. o. Professorn i meteorologi vid universitetet i Uppsala Hugo Hildebrand Hildebrandsson, pension	4,300	—
Vaktmästaren vid universitetsbiblioteket i Uppsala Per Eriksson, pension	600	—
Vaktmästaren och portvakten vid högre lärarinneseminariet, änkan Margareta Andersson, född Nilsson, pension	400	—
Transport	25,752	—

	Kronor.	ö.
Transport	25,752	—
Städerskan vid folkskoleseminariet i Kalmar, änkan Maria Sofia Karlsson, född Sporsén, pension	300	—
Öfverläraren i figurmodellering vid tekniska skolan i Stockholm Carl August Söderman, pension	1,500	—
Understöd åt f. d. folkskolelärare, som tagit afsked före 1867	4,900	—
Ålderdomsunderstöd åt lärare och lärarinnor vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och e. o. lärare och lärarinnor vid folkskola, hvilka efter minst 15 års oförvitlig tjänstgöring afgått från tjänsten före utgången af år 1891	18,000	—
Förre renskrifvaren i ecklesiastikdepartementet Oskar Wilhelm Helin, höjning af pension	600	—
Lärarinnan vid musikkonservatoriet Maria Fredrika Elisabet Cecilia Langéén, pension	616	—
Lärarinnan vid musikkonservatoriet Bertha Mathilda Carolina Tamelin, född Bock, pension	440	—
Lärarinnan vid musikkonservatoriet Eugénie Martina Claëson, pension	440	—
Kokerskan vid institutet och förskolan för blindas Tomtebodas Sofia Rosendahl, pension	240	—
Föreståndaren och förste läraren vid läroanstalten i Bollnäs för öfveråriga döfstumma Carl Emanuel Heurgren, pension	2,000	—
Andre läraren vid läroanstalten i Bollnäs för öfveråriga döfstumma Carl Herman Lindstedt, pension	1,500	—
Första lärarinnan vid läroanstalten i Bollnäs för öfveråriga döfstumma Ester Ingrid Maria Braaten, pension	700	—
Andra lärarinnan vid läroanstalten i Bollnäs för öfveråriga döfstumma Emma Cecilia Anderson-Häckner, pension	900	—
Vaktmästaren vid realskolan i Lidköping Johan Petter Bryngelsson, pension	400	—
Öfverläraren vid tekniska skolan i Stockholm A. R. Meijers änka, Maria Charlotta Meijer, född Strömberg, pension	350	—
Vaktmästaren vid folkskoleseminariet i Falun Erik Gustaf Hedman, pension	400	—
Professor Alfred Gabriel Nathorst, löneförhöjning	1,000	—
Till ersättning åt vikarie för professor A. G. Nathorst	250	—
Vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Vänersborg Anders Gustaf Johansson, pension	500	—
Chefen för Sveriges geologiska undersökning, professorn Alfred Elis Törnebohm, pension	5,000	—
Stuteriveterinären vid Flyinge hingstdepå L. M. Nordenssons änka, Klara Maria Sofia Nordensson, född Granström, pension	400	—
Summa	66,188	—

Tabell öfver ordinarie anslagen under

1906 års riksstat anslår:			
Anvisning i kontant.			Pensions- och
Kronor.	ö		A. Pensions-
112,286	—	Civilstatens pensionskassa:	
		Pensionsstaten för civile ämbets- och tjänstemän	
		Dito för deras änkor och omyndiga barn	
		Ersättning för mistade löneinnehållningar	
		Dito för nådårs- och begrafningshjälpsbesparingar	
		För pensionering af kommissionslandtmätare jämte deras änkor och barn	
		För dito af tjänstemän och betjante vid skogsstaten och skogsskolorna	
		För dito af föreståndare, lärare och betjante vid tekniska högskolan	
		För dito af ämbets- och tjänstemän samt betjante vid väg- och vatten-	
		som af deras änkor och barn.....	
146,802	—	Arméns pensionskassa:	
		Ersättning för mistade löneinnehållningar	
		Dito för nådårs- och begrafningshjälpsbesparingar	
		Bidrag till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl med	
		Ökas med	
243,640	—	Vadstena krigsmanshuskassa	
83,000	—	Förhöjning i gratialen åt afskedadt indelt manskap	
489,470	—	Flottans pensionskassa:	
		Ersättning för mistade inkomster:	
		Till pensionsfonden	
		» gratialfonden	
		» pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar,	
		» pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap (däraf högst	
		handtverksstaterna inrättade invalidstat), <i>förslagsanslag</i>	
60,350	—	Invalidhusfonden	
2,400	—	För blesserade öfver- och underofficerare, <i>reservationsanslag</i>	
Tpt	1,137,948	—	

Litt. B.

riksstatens Tionde hufvudtitel.

	Förslag till blifvande riksstat.	
	Anvisning i kontant.	
	Kronor.	ö.
indragningsstaterna.		
<i>staten.</i>		
.....	37,500: —	
.....	45,000: —	
.....	2,246: —	
.....	6,540: —	
.....	7,200: —	
.....	9,000: —	
.....	3,500: —	
byggnadsstyrelsen, hvilka uppbära lön på ordinarie stat, äfven-	1,300: —	112,286 —
.....	4,640: —	
.....	28,080: —	
vederlikar. Nuvarande belopp	114,082: —	
.....	1,535: —	
.....	115,617: —	148,337 —
.....		243,640 —
.....		83,000 —
.....	36,320: —	
.....	16,650: —	
.....	52,970: —	
<i>förslagsanslag</i>	270,000: —	
9,030 kronor till den för daglönare å f. d. timmermans- och	166,500: —	489,470 —
.....		60,350 —
.....		2,400 —
.....	Transport	1,139,483 —

1906 års riksstat anslår:		
Anvisning i kontant.		
Kronor.	ö.	
Tpt	1,137,948	—
	25,000	— För gäldande af statens andel i kostnaden för pensionering af lasarett-
	6,700	— Bidrag till sjuksköterskors pensionering, <i>förslagsanslag</i> .....
	20,000	— Till bestridande af statens bidrag till pensionering af barnmorskor, <i>förslags-</i>
	11,000	— Till gäldande af kostnaden för förvaltningen af barnmorskornas pensions-
	78,000	— Bidrag till handelsflottans pensionsanstalt att af tullmedlen direkt utgå,
	87,763	— Bidrag till pensionering af änkor och barn efter lärare vid allmänna läro-
		— <i>Ökas med</i> .....
	40,000	— Bidrag till pensionering af lärarinnor vid högre flick- och samskolor, <i>förslags-</i>
		— Bidrag till döfstumlärarnas pensionsanstalt, <i>förslagsanslag</i> . (Nytt) .....
	622,873	— Bidrag till folkskolelärares pensionering*) .....
	66,855	— Bidrag till folkskolelärares änke- och pupillkassa .....
	6,000	— Bidrag till kungl. teaterns pensionskassor .....
Sgr	2,102,139	—
		B. Allmänna
	2,109,882	— Till diverse föremål. <i>Förslagsanslag</i> . Nuvarande belopp .....
		— <i>Ökas med</i> .....
S:a	4,212,021	—

*) Öfver detta anslag kommer utlåtande att framdeles afgifvas.

		Förslag till blifvande riksstat:	
		Anvisning i kontant.	
		Kronor.	ö.
	Transport	1,139,483	—
läkare, förslagsanslag	.....	25,000	—
	.....	6,700	—
anslag	.....	20,000	—
anstalt, förslagsanslag, högst	.....	11,000	—
förslagsanslag	.....	78,000	—
verk, pedagogier, seminarier m. m. Nuvarande belopp	87,763: —		
	3,974: —	91,737	—
anslag	.....	40,000	—
	.....	14,000	—
	.....	622,873	—
	.....	66,855	—
	.....	6,000	—
	S:gr	2,121,648	—
indragningsstaten.			
	.....	2,109,882: —	
	.....	182,042: —	2,291,924 —
	Summa	4,413,572	—

Bil. Litt. C.

Tabell öfver extra ordinarie anslagen under riksstatens
Tionde hufvudtitel.

	Kronor.	ö.
<i>Pensionsstaten.</i>		
För upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering med fastställda pensionsbelopp samt till fyllnadspensioner, <i>förslagsanslag</i>	2,350,000	—
Till förstärkande af det i 1906 års riksstat uppförda anslag för bidrag till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén	1,535	—
För tidigare pensionering af afskedadt indelt manskap, <i>förslagsanslag</i>	50,000	—
Summa	2,401,535	—